

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI
SANATTA YETERLİK TEZİ**

**SERAMİKTE İŞLEVSEL SİMGE BİÇİMLERİN ARAŞTIRILMASI VE
PLASTİK BİÇİM OLARAK ÇÖMLEKÇİ ÇARKINDA ÜRETİLMESİ**

**Hazırlayan
A.Cüneyt ER**

**Danışman
Prof. Sevim ÇİZER**

İZMİR-2011

YEMİN METNİ

Sanatta Yeterlik Tezi olarak sunduğum “Seramikte İşlevsel Simgeler Biçimlerinin Araştırılması ve Plastik Biçim Olarak Çömlekçi Çarkında Üretilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih
14.02.2011

Ahmet Cüneyt ER

İmza

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün/...../..... tarih vesayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'ninmaddesine göreAnasanat Dalı Sanatta Yeterlik öğrencisi A.Cüneyt ER'in "Seramikte İşlevsel Simge Biçimlerin Araştırılması ve Plastik Biçim Olarak Çömlekçi Çarkında Üretilmesi " konulu tezi/projesi incelenmiş ve aday/...../..... tarihinde, saat ' da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin/projeninolduğuna oy.....ile karar verildi.

BAŞKAN

Prof. Sevim ÇİZER

ÜYE

ÜYE

ÜYE

ÜYE

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ/PROJE
VERİ FORMU**

Tez/Proje No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

**Tez/Proje Yazarının
Soyadı: ER**

Adı: Ahmet Cüneyt

**Tezin/Projenin Türkçe Adı: "Seramikte İşlevsel Simge Biçimlerin
Araştırılması ve Plastik Biçim Olarak Çömlekçi Çarkında Üretilmesi"**

**Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı: "Investigation of Functional
Symbolic Forms in Ceramic Art and Their Production on the Wheel as
Plastic Forms"**

**Tezin/Projenin Yapıldığı
Üniversitesi: D.E.Ü.**

Enstitü: G.S.E.

Yıl: 2011

Diğer Kuruluşlar :

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı:

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı:

Sanatta Yeterlilik:

Tez/Proje Danışmanlarının

Ünvanı: Prof.

Adı: Sevim

Soyadı: ÇİZER

Türkçe Anahtar Kelimeler:

- 1- Simge
- 2- Biçim
- 3- Sanat
- 4- İşlevsel
- 5- Seramik

İngilizce Anahtar Kelimeler:

- 1- Symbolic
- 2- Form
- 3- Art
- 4- Functional
- 5- Ceramic

Tarih:

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum Evet Hayır

ÖZET

Simge biçim seramik üretimi, insanın kap-kacak üretmeye ve bu kap-kacağı zenginleştirme ihtiyacından doğmuştur. İşlevsel amaçla üretilmekte olan bu kapların plastik değeri zamanla artmış, günümüz çağdaş seramik sanatına ulaşincaya değin oldukça yol kat etmiştir.

Bu çalışmada “seramik simge biçim” olarak adlandırılan eserler bazı başlıklar altına sınıflandırılmış olup, bu başlıklar; insan biçimli, hayvan biçimli doğal ve endüstriyel biçimli, cinsel içerikli seramik simge biçimler olarak düşünölmüştür. Bunların yanı sıra seramik sanatıyla yakından ilişkili olan resimsel yaklaşımlar, seramik rölyef ve işleve ait seramik birimlerin yerine kullanılmış detay biçimler de sınıflandırmaya dâhil edilmiştir. Sınıflandırma yapılırken, her başlık altında sınıflandırılmaya çalışılan biçimin, erken ve geç dönem örneklerine yer vermeye çalışılmıştır. Yine her başlık altında konuyla ilişkili eser üreten, çağdaş seramik sanatçılarının eserlerinden örnekler verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırmaların ışığı altında üretilmiş eserlere ait görseller yer almıştır.

ABSTRACT

Production of ceramic objects as symbolic forms stems from the needs of human beings to produce and enrich pottery. While these potteries have been produced with functional purposes at the inception, their plastic value increased in time. They followed a long path until they emerge into today's contemporary ceramic arts.

In the current study, art works named 'ceramic symbolic form' have been categorized under various titles: Human and animal forms, natural and industrial forms, imaginary forms, and sexual forms. Several other forms have been included in the categorization such as imagery approaches, which are closely connected with ceramic arts; ceramic relief work; and detail forms which are used to replace functional ceramic components. While creating the categorization, examples from both early and current periods have been included under each title. Besides, works of contemporary ceramic artists who created similar products have been provided within relevant titles.

In the third part of the study, visuals are provided to demonstrate the works that have been produced in line with the current investigation

ÖNSÖZ

Seramik, plastik çamurun usta ellerde şekillendirilip, ateşte pişirilmesi ve böylece, çamuru sanat eserine dönüştürme işidir. Seramik biçim, bilgiyle olgunlaşır, çalışmayla mükemmelleşir. Üzerinde yaşadığımız coğrafyada insanlar binlerce yıldır bu emek isteyen sanatla üretim yapmıştır. Ustasının ya da sanatçısının hünerini, üretildiği dönemin kültürünü üzerinde taşıyan seramik eser, bugüne dünü taşıyan kültür varlıklarıdır. Kap-kacak ihtiyacından doğup, sanat eseri olma yolundaki süreçte kendi teknolojisini doğurmuştur. Günümüze ulaşmış seramik eserler içinde, plastik değeri öylesine yüksek eserler mevcuttur ki, onların bir ihtiyaç sonucu üretilmiş olduğuna inanmak güçtür.

Seramik sanatı tarihinde, işlevsel seramik biçimin, işlevsel simge biçime dönüşmesi sürecinde geçirdiği aşamaları seramik sanatı tarihinde izleyebiliyoruz. Seramik kap-kacağın bu plastik dönüşümü ve günümüz çağdaş seramik sanatının doğuşunun temelleri binlerce yıl önce atılmıştır. Çömlekçinin ya da sanatçının hangi duygularla, günümüze ulaşmış bu mükemmel eseri ürettiğini bilemiyoruz. Bildiğimiz bize ulaşmış eserin o dönem hakkında ne dediğidir. O ustayla aramızdaki ortak özellik ise plastik kil ile uğraşırken aldığımız ortak hazdır.

Çalışmamın her aşamasında eleştiri ve önerileri ile beni yönlendiren, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum danışmanım Prof. Sevim Çizer'e, araştırma ve uygulama aşamalarındaki desteğini esirgemeyen, eşim ve iş arkadaşım Çiğdem Önder Er'e, babama ve yanımda olmasa da manevi varlığını hep hissettiğim rahmetli anneme teşekkürlerimi sunarım.

Ahmet Cüneyt ER

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
TUTANAK	ii
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ/PROJE VERİ FORMU	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xi
RESİM LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

SERAMİĞİN TANIMI VE SERAMİK SANATINDA BİÇİM VE İŞLEVSEL SİMGE BİÇİM KAVRAMI

1.1. Seramiğin Tanımı	3
1.2. Seramik Sanatında Biçim Kavramı	5
1.3. Seramik Sanatında İşlevsel Simge Biçim Kavramı	8

2. BÖLÜM

SERAMİKTE İŞLEVSEL SİMGE BİÇİMLERİN SINIFLANDIRILMASI

2.1. İnsan ve Hayvan Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler.....	12
2.1.1. İnsan Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler	12
2.1.1.1. İnsan Biçiminden Esinlenerek İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar	20
2.1.1.1.1. Adrian Arleo	21
2.1.1.1.2. Ilona Romule	21
2.1.1.1.3. Kay Yourist.....	22
2.1.1.1.4. Richard Swanson	23
2.1.1.1.5. Lisa Krigel	25
2.1.1.1.6. Onur Öztürk	26

2.1.2. Hayvan Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler	27
2.1.2.1. Hayvan Figüründen Esinlenerek İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar	41
2.1.2.1.1. Erdiñ Bakla	42
2.1.2.1.2. Tüzüm Kızılcan	43
2.1.2.1.3. Ekrem Kula	44
2.1.2.1.4. Debra E. Sloan.....	45
2.1.2.1.5. Angela Böck.....	47
2.2. Doğal Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler	48
2.2.1. Doğal Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar	53
2.2.1.1. Nesrin During	53
2.2.1.2. Barbara Frey	54
2.2.1.3. Bonnie Seeman.....	55
2.2.1.4. David Furman.....	56
2.3. Endüstriyel Ürün Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler	58
2.3.1. Endüstriyel Ürün Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar.....	62
2.3.1.1. Richard Notkin.....	62
2.3.1.2. Dan Anderson	62
2.3.1.3. Clayton Bailey	64
2.3.1.4. Carol James	64
2.3.1.5. Mustafa Ağatekin.....	66
2.4. Hayal Ürünü İşlevsel Seramik Simge Biçimler.....	67
2.4.1. Hayal Ürünü İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar	71
2.4.1.1. Pablo Picasso.....	72
2.4.1.2. Peter Lenzo	72
2.4.1.3. Sergei Isupov	73
2.4.1.4. Natalya Sots Pavlodar	75
2.4.1.5. Alan Peascod	76
2.4.1.6. Chris Gustin.....	77
2.4.1.7. Pınar Genç.....	78
2.5. Cinsel İçerikli İşlevsel Seramik Simge Biçimler	79

2.5.1. Cinsel İçerikli İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan	
Bazı Sanatçılar	85
2.5.1.1. Richard Milette	85
2.5.1.2. Rose M. L. Misanchuk	86
2.5.1.3. Dean Adams.....	87
2.5.1.4. Akio Takamori	88
2.5.1.5. Robert Arneson	89
2.6. Detayın Kullanıldığı İşlevsel Seramik Simge Biçimler.....	90
2.6.1. Detay Kullanarak İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan	
Bazı Sanatçılar	95
2.6.1.1. Roger Cokcram	96
2.6.1.2. Shlomit Flexer	97
2.6.1.3. Joe Bova	98
2.6.1.4. Stephen Driver	99
2.6.1.5. Stephen Dixon.....	101
2.7. Resimsel İfadenin Kullanıldığı İşlevsel Seramik Simge Biçimler.....	101
2.7.1. Resimsel İfade Kullanarak İşlevsel Simge Biçim Üreten Bazı	
Sanatçılar	104
2.7.1.1. Irina Zaytceva	104
2.7.1.2. Noi Volkov	105
2.8. Rölyefin Kullanıldığı İşlevsel Seramik Simge Biçimler	107
2.8.1. Rölyef Kullanarak İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan	
Bazı Sanatçılar	109
2.8.1.1. Larry Watson	109
2.8.1.2. Martin Kardeşler	111
2.8.1.3. Kaan Canduran	113

3. BÖLÜM

ÇÖMLEKÇİ ÇARKINDA İŞLEVSEL SİMGE BİÇİM UYGULAMALAR

3.1. İnsan Biçimli İşlevsel Simge Biçim Uygulamalar	114
3.2. Hayvan Biçimli İşlevsel Simge Biçim Uygulamalar	115
3.3. Cinsel İçerikli İşlevsel Simge Biçim Uygulama	118
3.4. Detay Kullanılarak Tasarlanmış İşlevsel Simge Biçim Uygulamalar	119
3.5. Rölyef Kullanılarak Tasarlanmış İşlevsel simge Biçim Uygulamalar	122

SONUÇ	123
KAYNAKÇA	126

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
cm	: santimetre
C	: santigrad
	: ap
y	: yükseklik
s	: sayfa
Prof.	: profesör
Yard. Doç.	: yardımcı doçent
y.y.	: yüzyıl

Resimler Listesi	Sayfa No
Resim 1 “Emzikli Zisha Çaydanlık”	6
Resim 2 “Tek kulplu Çanak”,	6
Resim 3 A. Cüneyt ER “Seramik Çanak”,	6
Resim 4 Alev Ebuziya Siesbye, “Çanak”,	8
Resim 5 Adrian Saxe, “İsimsiz İbrik”,	10
Resim 6 “Yakut Kırmızısı Sırlı Deve Çaydanlık”,	11
Resim 7 “Seramik Dolni Vestoniçe Venüsü”	14
Resim 8 “Ana Tanrıça heykelciği”,	14
Resim 9 “Kadın Biçiminde Çömlek”	15
Resim 10 “Kadın Biçimli Çömlek”	15
Resim 11 “Kadın biçimli törensel vazoz”	16
Resim 12 “Omzunda testi taşıyan kadın biçimli törensel vazoz”	16
Resim 13 “İki insan biçiminde çift kap”,	16
Resim 14 “Riton biçimli büst”	17
Resim 15 “ Figür vazoz”	17
Resim 16 “İnsan figürü şeklinde vazoz”	18
Resim 17 “Oturan insan biçiminde vazoz”	18
Resim 18 “Koç biçiminde düdükler”	18
Resim 19 “Parlak yeşil sırlı alacalı sürahi”	19
Resim 20 “Mavi noktalı ve kahverengi figür”	20
Resim 21 “Yatay çizgili anne ve çocuk”	20
Resim 22 “Altın Son, Porselen çaydanlık”	21
Resim 23 Kay Yourist, “Çıplak”	22
Resim 24 Kay Yourist, “Mavi Çıplak”	22
Resim 25 Richard Swanson, “Tango Çaydanlık”	23
Resim 26 Richard Swanson, “Çaydanlık”	24
Resim 27 Lisa Krigel, “Leopar baskılı etek.”	25
Resim 28 Lisa Krigel, “Mavi gümüşü elbise.”	25
Resim 29 Onur Öztürk’ün figür içerikli çalışmalarından bir grup	26
Resim 30 “Domuz biçimli kap”	27
Resim 31 “Antilop biçimli törensel içki kabı.”	28
Resim 32 “Boğa biçimli törensel kap”	28
Resim 33 “Aslan biçiminde törensel içki kabı”	29
Resim 34 “Aslan biçimli törensel içki kabı”	29
Resim 35 “Boğa biçimli kaplar”	30
Resim 36 “Kaz biçimli törensel içki kabı”	31
Resim 37 “Keçi biçimli törensel içki kabı”	31
Resim 38 “Pişmiş topraktan hayvan biçimli, dekorlu riton”	32
Resim 39 “Akuamani 1”	33
Resim 40 “Akuamani 1.”	33
Resim 41 “Ördek şeklinde kaplar”	34
Resim 42 “Korint Baykuş figürlü vazoz”	35
Resim 43 “İon figür vazoz”	35
Resim 44 “Armadillo biçimli form”	36
Resim 45 “Baykuş biçimli seramik şişe”	36
Resim 46 “İnek şeklinde, parlak Jackfield sırlı kremalık ve yuvadaki tavuk”	37
Resim 47 “Tavuklu ve civcivli biblo şeklinde sürahi”	39
Resim 48 “Deve biblosu”	40
Resim 49 “At başlı, göğsü kuş Kabartmalı testi”	40
Resim 50 “Aslan biçiminde kap”	41
Resim 51 Erdinç Bakla, “Atlı testi çeşitlemesi”	42

Resim 52	Erdinç Bakla, "Truva Atları".....	42
Resim 53	Tüzüm Kızılcan, "At Başlı Geleneksel Çanakale Seramiği Yorumu"....	43
Resim 54	Ekrem Kula "Endüstriyel Çay Takımı".....	44
Resim 55	Ekrem Kula, Çarkta Şekillendirilmiş Koç.	45
Resim 56	Ekrem Kula, Çarkta Şekillendirilmiş Formlar.	45
Resim 57	Debra E. Sloan "Köpek biçimli sürahi".	46
Resim 58	Debra E. Sloan "Bufalo biçimli ibrik".	46
Resim 59	Angela Böck "Sırüstü dekorlu tavuk formlu seramik kaplar".	47
Resim 60	Angela Böck "Sır üstü dekorlu kuş formlu seramik sürahi ve çaydanlık".	47
Resim 61	"Törensel içki kabı".	48
Resim 62	"Üzüm salkımı biçimli kap".	49
Resim 63	"Tarak şeklinde ve deniz kabuğu şeklinde tabaklar ve deniz salyangozu şeklinde sosluk".	49
Resim 64	"Mavi- Beyaz porselen form".	50
Resim 65	"Kapaklı Kutu".	50
Resim 66	"Şeftali şeklinde beyaz porselen form".	51
Resim 67	"Bambu destesi şeklinde çaydanlık".	51
Resim 68	A.Cüneyt Er, "Çaydanlık".	52
Resim 69	A.Cüneyt Er, "Çaydanlık".	52
Resim 70	A.Cüneyt Er, "Çaydanlık". 2008	52
Resim 71	A.Cüneyt Er, "Çaydanlık".	52
Resim 72	Nesrin During, "Deniz Kabuğu Çanak".	54
Resim 73	Nesrin During, "Deniz Kabuğu Çanak".	54
Resim 74	Barbara Frey, "Çaydanlık".	55
Resim 75	Barbara Frey, "Çaydanlık".	55
Resim 76	Bonnie Seeman, "İsimsiz".	56
Resim 77	Bonnie Seeman, "İsimsiz".	56
Resim 78	David Furman, "Kötü Çocuk".	57
Resim 79	David Furman, "Oda Servisi".	57
Resim 80	"Çarık biçimli törenseli kapları".	58
Resim 81	"Riton".	59
Resim 82	"Corinth savaşçı başlı Ariballos".	59
Resim 83	"Seramik kaşık", Peru.	60
Resim 84	"8 – 9 y.y. İran üretimi seramik süzgeç".	60
Resim 85	A.Cüneyt Er, "Çaydanlık".	61
Resim 86	Richard Notkin "Kaldırım Kenarı".	62
Resim 87	Dan Anderson, "Cocono yağ Sürahisi".	63
Resim 88	Dan Anderson. "Yağ Tenekesi".	63
Resim 89	Clayton Bailey, "Robot Çaydanlık".	64
Resim 90	Clayton Bailey, "Tuvalet Çaydanlık".	64
Resim 91	Carol james, "Tesisat Çaydanlık".	65
Resim 92	Carol james, "Lavabo Çaydanlık".	65
Resim 93	Mustafa Ağatekin, "İşkence".	66
Resim 94	"Sphinx formunda Lekythos".	67
Resim 95	"Sphinx formunda Kırmızı Figür Riton".	67
Resim 96	"Kırmızı figür Riton", Ravanusa,	68
Resim 97	"Dekoratif emzikli firit bünyeli sürahi".	69
Resim 98	"Ejderha şeklinde kap".	69
Resim 99	"Mavi porselenden yapılmış kaplumbağa".	69
Resim 100	"Çikolata Kabı".	70
Resim 101	"Papaz ve Şeytan adlı "Veda içkisi kabı".	71
Resim 102	Pablo Picasso, "Vazo".	72

Resim 103 Pablo Picasso, "Sürahi"	72
Resim 104 Peter Lenzo, Fetish Yüzlü Sürahi"	73
Resim 105 Peter Lenzo, "Fetish Yüzlü Sürahi"	73
Resim 106 Sergei Isupov, "Koruma"	74
Resim 107 Sergei Isupov, "Zincir, (boyunduruk)"	74
Resim 108 Natalya Sots Pavlodar "Alice Çaydanlık"	75
Resim 109 Natalya Sots Pavlodar "Cheshire Kedi"	75
Resim 110 Alan Peascod, "törenselle kap"	76
Resim 111 Chris Custin, "Çaydanlık"	77
Resim 112 Chris Custin, "Çaydanlık"	77
Resim 113 Pınar Genç, "Çaydanlıklar"	78
Resim 114 "Erkek şeklinde törenselle kap"	80
Resim 115 "Abartılı vajina ve clitorisli kap"	81
Resim 116 "Moche kültüründen kap"	81
Resim 117 "Salinar kültüründen kap"	82
Resim 118 "Penis formunda, Salinar kültüründen kap"	82
Resim 119 "Penis Vazo"	83
Resim 120 "Kandil"	83
Resim 121 "Ayağı erkek cinsel organı şeklinde kap"	83
Resim 122 "Kadın ve Satir dekorlu mayolika tabak"	84
Resim 123 Richard Milette, "Kraliçe X için Çaydanlık"	85
Resim 124 Rose M. L. Misanchuk, "Pembeli ve Mavi Çocuk"	86
Resim 125 Rose M. L. Misanchuk, "Pembeli ve Mavi Çocuk"	86
Resim 126 Dean Adams ABD, "Parlayan Horoz"	87
Resim 127 Akio Takamori, "Mitoloji"	88
Resim 128 Akio Takamori, "Kannon bir Adama Görünür"	89
Resim 129 Akio Takamori, "Buda'nın Doğumu"	89
Resim 130 Robert Arneson, "Kadın ve Erkek Tuğla"	89
Resim 131 "Siyah Figür, Eşşek Başlı Riton-Kantharos"	90
Resim 132 "Pişmiş Toprak İbrik"	91
Resim 133 "Frit bünyeli ibrik"	92
Resim 134 "Yunus şeklinde üçayaklı kap"	92
Resim 135 "Tavuk kafası şeklinde emzikli ibrik ve detayı"	93
Resim 136 "Dikdörtgen biçimli tütsü yakılan kapaklı kap"	93
Resim 137 Ahmet Cüneyt Er, "Öküz Çaydanlık"	94
Resim 138 Ahmet Cüneyt Er, "Keçi Çaydanlık"	94
Resim 139 Ahmet Cüneyt Er, "Boynuz tutamaklı kavanoz"	95
Resim 140 Ahmet Cüneyt Er "Boynuz tutamaklı kavanoz"	95
Resim 141 Roger Cokcram, "Kurbağalı Çaydanlık"	96
Resim 142 Roger Cokcram, "Kurbağalı Çaydanlık"	96
Resim 143 Shlomit Flexer "Kuşlu Kase"	97
Resim 144 Shlomit Flexer "Kuş Kapaklı Seramik Form"	97
Resim 145 Shlomit Flexer "Kuşlu Şişe"	97
Resim 146 Joe Bova, "Beyaz tavşan"	98
Resim 147 Stephan Driver, "Balıkçıl Çaydanlık"	99
Resim 148 Stephan Driver, "Gözleri kapalı ağaçkakan şeklinde form"	100
Resim 149 Stephen Dixon, "Çıplak Kadın ve detayı"	101
Resim 150 "Figür vazo"	102
Resim 151 "Knossian Şişe"	103
Resim 152 "Kurbağa şeklinde porselen vazo"	103
Resim 153 Irina Zaytceva "Ampullerin Lordu"	104
Resim 154 Irina Zaytceva "Minotaurus'un Kadın Çobanları"	105
Resim 155 "Noi Volkov'a Ait İki Farklı Çaydanlık"	106

Resim 156 “Noi Volkov’un Dali’den Esinlenerek Yapmış Olduğu Çaydanlık”	106
Resim 157 Noi Volkov “Mona Lisa/Van Gogh”	106
Resim 158 “Castiglione’dan ölü külü kavanozu”	107
Resim 159 “Dolciano’dan ölü külü kavanozu”	107
Resim 160 “Vulci’den sisamlı yüzü olan kantharos”	108
Resim 161 “Garip şekilli testi”	108
Resim 162 “Zenci başı şeklinde testi”	108
Resim 163 Lary Watson, “Yüz grubu sürahi ve bardaklar”	109
Resim 164 Lary Watson, “Beyaz yüzlü set”	109
Resim 165 Lary Watson, “Yeşil yüzlü sütlükler”	110
Resim 166 Lary Watson, “Yeşil yüzlü bardaklar”	110
Resim 167 “Martin kardeşler atölyede çalışırken”	111
Resim 168 “Wally Birds” Adı ile Anılan Tuz Sırlı Çeşitli Testiler	112
Resim 169 Kaan Canduran’ın insan yüzlü seramikleri serisinden bir grup çalışması	113
Resim 170 Kaan Canduran’ın İnsan yüzlü seramikler serisinden iki adet kupa.....	113
Resim 171 “İnsan Biçimli Şişeler 1”	114
Resim 172 “İnsan Biçimli Şişeler 2”	115
Resim 173 “At Biçimli Çaydanlık 1”	116
Resim 174 “At Biçimli Çaydanlık 2”	116
Resim 175 “Boğa Biçimli Vazo 1”	117
Resim 176 “Boğa Biçimli Vazo 2”	117
Resim 177 “Tavus Kuşu Çaydanlık.....	118
Resim 178 “Çaydanlık”	118
Resim 179 “Keçi Başlı Testi 1”	119
Resim 180 “Keçi Başlı testi 2”	120
Resim 181 “Boynuz Tutamaklı, Gaga Ağızlı Testi”	120
Resim 182 “Keçi Çaydanlık”	121
Resim 183 “Keçi Biçiminde Sosluk”	121
Resim 184 “İnsan Yüzlü Çanak 1”	122
Resim 185 “İnsan Yüzlü Çanak 2”	122

GİRİŞ

Seramik sanatının tarihsel kökenleri binlerce yıl öncesinde aranmalıdır. İnsan kile şekil vermeyi öğrendikten sonra temel ihtiyaçlarını giderecek kaplar üretmiştir. Kilin pişebilme özelliğinin keşfinin ardından, uygun pişirilme sıcaklığının öğrenilmesi ve sıcaklığın kontrol edilebilmesi uzun bir zaman almıştır. İlk kap-kacağın kullanıma yönelik yapıldığı düşünülürse, kabın pişme derecesinin ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılır. Uygun derecede pişmemiş bir seramik kap, sıvı bir maddeyle temas ederse çözülebilir. Aynı şekilde pişme sırasında yeterli ısıya ulaşılmamış ise kırılabilirliği devam edecektir. Gereğinden fazla sıcaklık ise seramiğin erimesine yol açabilir. Arkeolojik buluntularda fazla ısı sebebiyle deforme olmuş hatta erimiş ürünlere sıkça rastlanmaktadır.

Çömlekçilerin ilk ürettiği kaplar basit biçimlerdedir. Temelde taşımaya, saklamaya, pişirmeye ve servis etmeye yönelik bu kaplar, zamanla çeşitlenmiş ve plastik anlamda da gelişmişlerdir. Antik dönem insanı için seramik üretmek, metal kaplar yapmaya nazaran daha ucuz, çamurun kolay şekillendirilebilir olması dolayısıyla daha kolay üretilmesini sağlamıştır.

Seramiğin günümüze ulaşması da bir sürecin ürünüdür. Bu süreçlerin en önemlilerinden biri farklı pişen killerle dekorun öğrenilmesi, bir diğeri ise çarkın bulunmasıdır ki bu buluş, seramik üretimi için bir dönüm noktası olmuştur. Bir başka buluş ise, seramik yüzeyinin camsı bir malzemeyle kaplanabileceğinin, yani sırım öğrenilmesidir.

Seramik, insanın kültürel gelişimiyle birlikte gelişmiş ve yaşanılan kültüre dair tüm delilleri üzerinde bulundurmıştır. Seramik, bu özelliği nedeniyle sanat tarihçi ve arkeologlar için yazılı bir kaynak niteliği taşımaktadır. Kazılardan çıkan seramik eserler zamana tanıklık etmiş, zamanının kültürel değerlerini taşıyan en önemli buluntular arasında kabul edilmektedir.

Bu çalışmada klasik seramik biçimlerin, simge biçim seramiklere kadar geçirdiği evrelerden örnekler verilmeye çalışılacaktır. Çalışmanın birinci bölümünde

seramiğin tanımı, seramikte biçim kavramı ele alınacak ve “simge biçim” kavramının ne anlama geldiği açıklanmaya çalışılacaktır.

Anadolu seramiği, seramik tarihi üzerinde çalışanlar için sınırsız imkânlar sunmaktadır. Zengin eser sayısı, alanda yazılmış eser ve müze katalogları, araştırmacıların çalışmalarını oldukça zenginleştirmektedir. Ancak Seramik ustalarının seramik tarihi boyunca şekillendirdikleri, bezedikleri kaplar, seramik biçimlerde bir takım sınıflandırmalar yapılmasını da zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle çalışmanın ikinci bölümünde işlevsel simge biçim olarak tanımlanmış bu seramikler, biçimsel özelliklerine göre sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Sınıflandırma yapılırken mümkün olduğunca kronolojik sıra takip edilmiştir. Ancak konunun genişliği göz önünde bulundurularak, öncelikle Anadolu seramiğinden örnekler ve daha sınırlı sayıda dünya seramiklerinden örneklere yer verilmiştir.

İşlevsel simge biçim seramik üretme, günümüz seramik sanatında birçok sanatçının üretim tarzı olmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde yine, eserlerinde işlevsel simge biçim kavramına sıkça rastlanan, yurt içinden ve yurt dışından sanatçılara da yer verilmiştir. Yine konunun genişliği, ülkemizde ve dünyada çok fazla seramikçinin olduğu göz önünde bulundurularak, eserlerinde işlevsel simge biçimin ön plana çıktığı sınırlı sayıda sanatçıya yer verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise, uygulamalar kısmı yer almaktadır. Geçmiş birikimlerin ve bu çalışma süresince kazanılmış edinimler doğrultusunda eserler üretilmiş, esere yönelik detaylar ve çıkış noktaları örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

1. BÖLÜM

SERAMİĞİN TANIMI VE SERAMİK SANATINDA BİÇİM VE İŞLEVSEL SİMGE BİÇİM KAVRAMI

1.1. Seramiğin Tanımı

Seramik, (İngilizce; ceramic, Fransızca; ceramique, Almanca; keramik) Yunanca *Keramos* sözcüğünden türemiştir ve “kil, killi toprak, çömlekçi toprağı ve topraktan yapılmış kap anlamına gelir.”¹ Şekillendirilmiş kurutulmuş ve fırınlanmış temel hammaddesi kil olan nesnelere için kullanılır.

Seramik; “teknik açıdan, nesnenin biçimlendirilmesinde plastikiği (yoğrulabilirlik) sağlayan kil ile fırınlama sırasında parçanın kırılmasını ya da çatlamasını önleyen kuvars ve bu ikisini bağlayan eritici feldspar karışımından oluşan hamurla yapılan nesnelere niteler.”²

Kilin pişirilme özelliğinin keşfi ile birlikte seramik üretilmeye başlanmıştır. Yerleşik hayata geçilmesiyle günlük kap-kacık ihtiyacı ve buna bağlı olarak üretimin arttığı görülür. Çarkın icadı ile birlikte seramiklerin eşsiz güzelliğe ve seri üretilme özelliğine kavuşmaları sağlanmıştır.

“Seramiğin en eski örnekleri Mezopotamya’da bulunmuştur. Seramik formları ve süsleme çeşitleri değişik çağların kültür özelliklerini oluşturmuştur. Elle şekillendirilmiş ve üzeri çizilerek süslenmiş seramik ilk olarak Orta Taş (Mezolitik) Çağı’nda görülmüştür. Seramiğin üretilmeye başlaması, insanların toprağına yerleşmesi ile olmuştur.”³

Seramik yapımı; çamurun hazırlanmasından, tamamlanmış ürüne kadar, bir sıra işin yapılmasını gerektirir. Bunlar sırasıyla:

Çamur Hazırlama; Kil, kuvars, feldspat ve benzeri seramik hammaddelerinin uygun oran ve koşullarda bir araya getirilmesi işidir. Seramik çamuru hazırlama aynı zamanda seramik malzeme ve teknoloji bilgisini de gerektirir. Seramik bünyede kullanılacak tüm malzemelerin ısı ile işlem davranışları ve karışım içindeki davranışlarının bilgisine sahip olmak gerekir. Seramik çamurları pişme derecesi ve pişme rengi denenmiş seramik hammaddelerinin bir araya getirilmesi ile hazırlanır.

¹ Ökse, A. Tuba, **Seramik Terimleri**. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1999, 192 s., s:1.

² **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları. İstanbul, 1997, Cilt:3, 1634 s.

³ Turani, Adnan, **Sanat Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, 5. Basım, İstanbul 2006, 150 s., s:125.

Şekillendirme; Seramik sanatında genel olarak beş çeşit şekillendirme yöntemi vardır. Seramik sanatçıları tercihlerine göre bu şekillendirme yöntemleri ile tasarımlarını şekillendirmektedirler. Bu yöntemlerden en eskisi serbest şekillendirme yöntemi de denilen çimdik yöntemidir. Seramik çamurunun küçük parçalarının bir araya getirilmesi ile ve eller yardımı ile yapılan şekillendirme yöntemidir. Fital ya da Sucuk Yöntemi; seramik çamurundan uzun fitillerin üst üste konulması ve aynı zamanda sıkıştırılması ile yapılır. Form tamamlandığında yüzeyler tıraşlanır ve düzeltilir. Çömlekçi Çarkında Şekillendirme; ayak ya da el kuvvetiyle döndürülen bir tabla üzerinde şekillendirme yöntemidir. Temel olarak çark ustası merkez kaç kuvvetini kullanır. Çamuru, dönmekte olan çarkın merkezinde tutarak ellerini ve uygun aletleri kullanarak çamura istediği şekli verir. Deri sertliğine ulaşan ürüne ayak, kulp gibi diğer birimler eklenerek işlem tamamlanır. Günümüzde çarkta şekillendirme işi için elektrikle çalışan makineler kullanılmaktadır. Çağdaş seramik sanatında seramik sanatçıların sıklıkla kullandığı bir şekillendirme yöntemidir. Kalıba Basma Yöntemi ile Şekillendirme; çamurun istenilen et kalınlığında bir kalıba sıvanması, deforme olmayacak kıvama geldikten sonra kalıptan çıkartılıp parçaların bir araya getirilmesi yöntemidir. Özellikle antik dönem kandilleri için sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Kalıp Yöntemi ile Şekillendirme; sıvı döküm çamurunun, seramik için üretilmiş olan kalıplara dökülmesi ve istenilen et kalınlığına ulaştıktan sonra kalıptan çıkartılması yöntemidir.

Kurutma; Şekillendirilmesi, rötuşlanması tamamlanmış ürünlerin, uygun ortam ve hava koşullarında, bünyesindeki suyun uzaklaştırılması işidir. Kurutma işlemi hızlı yapılmamalıdır. Aksi takdirde bünye içinde hareket eden su, gerilmelere yol açabilir ve çatlamalara neden olabilir.

Fırlama; Fırlama genelde iki aşamalıdır. Bisküvi pişirimi denilen birinci aşamada; kurutulma aşaması tamamlanmış ürünün ısıya tabi tutularak mukavemet kazanması sağlanır. İkinci aşama sır pişirimidir. seramik hammaddelerinin uygun oranlarda öğütülmesi sonucu elde edilen karışımın seramik yüzeye uygulandıktan sonra pişirilmesi. Pişirim sürecinde seramik yüzeyde eriyen karışım camsı bir hal alır. Günümüzde pişirim için genellikle elektrik ya da gazla çalışan fırınlar tercih edilmektedir. Ancak fırın atmosferinin ve pişirme yöntemlerinin ürün üzerinde çok farklı etkileri olduğu için birçok pişirme yöntemi kullanılmaktadır. Örneğin; Uzak

Doğu'da odun ateşinden yararlanarak günlerce süren pişirimler yapılmaktadır. Yine Japon çay geleneğinde kullanılan seramiklerden çıktığını bildiğimiz "Raku" pişirimi günümüzde çok sayıda sanatçı tarafından tercih edilmektedir. Pişirme sonrasında çamurda hacimsel bir küçülmenin yanı sıra renk değişimi de olur.

1.2. Seramik Sanatında Biçim Kavramı

Doğada biçim kavramı, maddenin kendine has dış görünüşüdür. Sanatta biçim, "form" kavramı ise bir sanatçı tarafından ortaya konmuş eser ve esere ait değerlerin toplamıdır.

"Sanatın elemanları içinde en zor anlaşılabileni biçimdir. Sözlükte biçimin anlamı, "şekil, parçaların düzeni, dış görünüşü" olarak tanımlanıyor. Bir düzen yaratacak, iki ya da daha fazla parçanın olduğu yerde biçim vardır. Fakat bir sanat yapıtının biçiminden söz edildiği zaman sanatçıyı ya da izleyiciyi belli bir yönde etkileyen özel bir kuruluşu düşünmek gerekir."⁴

Seramik formlar temelde insanın günlük ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkmıştır. Bunlar çanak, çömlek, testi bardak ve benzeri klasik seramik biçimlerdir. Ana işlevleri sıvı ya da katı bir maddeyi taşımak, depolamak, pişirmek, servis etmek olan bu kaplar, süreç içinde ihtiyaca bağlı olarak çeşitlendirilmiştir.

Örneğin; çaydanlığın, Çin'de, "*Ming Hanedanlığı döneminde (M.Ö. 1368- 1644) çay yapraklarının, demlenmek üzere, emzikli bir kabın içinde bırakılmalarıyla ortaya çıktığı düşünülür. Çaydanlığın icadına yönelik başka iddialar da vardır. Bunlardan birisi emzikli İslami kahve kapları, bir diğer iddia sıcak su taşıyıcıları son iddia ise şarap sürahileridir.*"⁵

⁴ Cantürk, Fikri, **Plastik Sanatlarda Temel Sorunlar**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 695, Eskişehir, 1992, s. 39.

⁵ Woodhead , **Steve, The Teapot Book**, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2005.,218 s, s: 1.

Resim 1 “Emzikli Zisha Çaydanlık”.
Kazı Buluntusu. Ming Hanedanlığı.
(Kaynak: Chunfang Pan, Yixing Pottery, s. 6)

Klasik seramik form denildiğinde, hacmi olan, içinde bir maddeyi taşıma amaçlı olarak üretilmiş içinde boşluğu olan kap-kacak anlaşılır. Bu yaklaşım, temelde basit gibi görünse de aslında seramik sanatında form kavramının ana çizgilerini belirleyen temel unsur olmuştur. Kullanılabilirliği olan kapların, çanak çömleğin şekillendirilmesine ve üretilmesinin başlanmasından bu yana, seramik formlar temelde çok büyük değişikliğe uğramamıştır. Anadolu’da Seramikli Neolitik Çağ’dan bu yana çömlekçilik yapıldığı bilinmektedir. Neolitik Çağ ve ardından yaşanan Kalkolitik Çağ’dan günümüze çanak çömlek üretimi kesintisiz devam etmiştir. Günümüze ulaşabilmiş bu eserler ile günümüzde üretilen seramikler arasında temelde fonksiyonel ve biçimsel bir fark görülmemektedir.

Resim 2 “Tek kulplu Çanak”,
Batı Anadolu. Son Kalkolitik, çap: 28.5 cm.
(Kaynak: Anadolu’da Pişen Toprak. s. 39)

Resim 3 A. Cüneyt ER “Seramik Çanak”,
çap:40 cm., yükseklik: 10 cm, 2007

Yukarıda verilmiş iki çanağa bakıldığında, her ikisinin de işlevsel amaçla üretildiği anlaşılmaktadır. Genel çanak biçimine uygun iç hacim, ayak, Kalkolitik

kapta iş bittiğinde asma amaçlı eklenmiş kulp fonksiyona ait detayların o dönemde düşünülüyor ve uygulanıyor olduğunun göstergesidir. Kulplu çanağın tek eksikliği sırsız olmasıdır. Bu da dönem seramiklerinin ortak bir özelliğidir. Kalkolitik eser hacmi, et kalınlığı ve ayağıyla klasik seramik biçimlerden olan “seramik çanak” biçimine iyi bir örnek oluşturur.

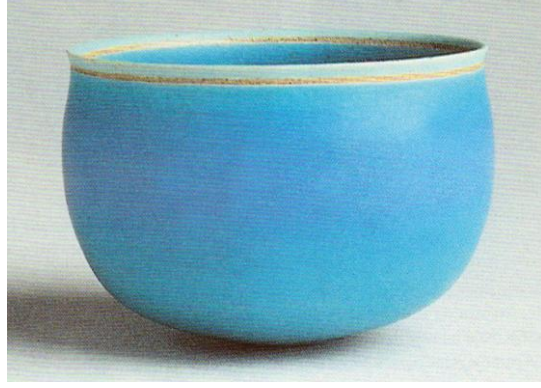
Biçimsel anlamda, seramik formların değişikliğe uğramaması bir kısır döngü olarak algılanabilir, ancak seramik sanatında bu sorun, eserlerin ya da seramik formların teknik ve estetik olarak geliştirilmesine zemin oluşturmuştur.

“Seramik Sanatı’nın başlangıcında ve sonraki gelişmelerinde, esas olan temel yapısı, kapsadığı kullanıma açık iç boşluğu ile işgal ettiği dış boşluk arasında yer alan balçık kilinin sanatkârane şekillendirilmesiyle vücut bulmasıdır.”⁶

Seramik sanatçısı şekillendirmeye ve seramik formlara ilişkin bu alt yapıya hâkim olan kişidir. Klasik anlamda seramik form, cidar denilen, et kalınlığı olan kaptır. Çarkta ya da diğer şekillendirme yöntemleriyle şekillendirilmiş, kurutulmuş fırınlanmış pişmiş topraktır. Klasik anlamda seramik formu, diğer pişmiş toprak eserlerden ayıran, bu en temel özelliktir. Seramik heykel ya da diğer pişmiş toprak ürünlerde, kullanıma yönelik bu et kalınlığı aranmaz.

Seramikte biçim objenin kendisini temsil eder. Bu kavrama örnek olarak çanak biçimi, çaydanlık biçimi ya da fincan biçimi verilebilir. Ancak çanağa, çaydanlığa ya da fincana ait tek bir biçimden söz edilemez. Seramikle ilişkili her form ister endüstriyel isterse serbest yöntemler ile üretilmiş olsun, birbirinden bağımsız öğeler ve plastik farklılıklar taşır. İşlevsel amaç aynı, fakat biçim farklıdır. Özellikle, çağdaş seramik sanatında biçim sanatçının üslubuyla yakından ilişkilidir. Seramik formu (biçimi) değerli kılan ve sanat eseri sınıfına sokan da üzerinde estetik değer taşıması ve sanatçının üslubuna ilişkin öğeler barındırmasıdır. Çağdaş seramik sanatında biçim, fonksiyona gönderme yapan ancak fonksiyonel olmayan birimdir. Seramik eser güzeli arayan, güzele ilişkin değerleri üzerinde taşıyan biçimdir.

⁶ Galatalı, Attila, **Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını**, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara, 1985. s:93

Resim 4 Alev Ebuziya Siesbye, “Çanak”,
(Kaynak: Kaya Özsezgin, Türk Plastik Sanatçıları, s.420)

Çağdaş Türk Seramik sanatında, klasik çanak biçimini, kendine konu edinmiş olan Alev Ebuziya Siesbye, şekillendirdiği çanak formları ile klasik bir seramik çanağın, sanat eserine nasıl dönüşebileceğini ispatlayan başarılı bir yorumcudur. Son derece yalın biçimli, bazen yine dekoratif anlamda birkaç yalın çizgi kullandığı çanaklarında, denge çok önemli bir unsurdur. Sanatçının şekillendirdiği çanaklar yere basmayıp, havada askıda duruyorlar gibi algılanırlar.

“Seramik sanatında işlevsel geleneği doğrultusunda yeni bir soluk kazandırdığı ve yüksek pişirim tekniğini incelikli çanak formlarına başarıyla uyguladığı çalışmaları, modernizmin rafine bir teknikle birleştiği uygulama örnekleri olarak, bu türün özgün örnekleri arasında yer alır.”⁷

1.3. Seramik Sanatında İşlevsel Simge Biçim Kavramı

Simge çevremizde bizi kuşatan, duyu organlarımızla algıladığımız her şeydir. İnsan süreç içinde çevresinde gördüğü varlıklara isimler, işaretler vermiştir. İşaret ve adlandırma, doğada var olan şeyin karşılığı olmuştur. Ağaç diye adlandırılan simge, doğada var olan şeyin zihindeki yansımasıdır ve farklı kelimelerle ifade edilse de her kültürde aynıdır. Bu örneklerin çoğaltılması mümkündür.

Türk grafik sanatında önemli bir isim olan Sait Maden simgeler adlı kitabında, simge kavramı üzerine şunları yazmıştır; İnsan yazıyı bulmadan önce simgeyi buldu. Suyu, ağacı, yıldızı, bulutu nasıl bir simgeyle anlatabileceğini düşündü. Tasarladı bunun biçimini, çağlar boyunca uyguladı. Sonra da yazıya dönüştürdü. Bir örnek: Öküz insanın evcilleştirdiği en güçlü

⁷ Özsezgin, Kaya, **Türk Plastik Sanatçıları**, Yapı Kredi Yayınları, 1. Basım, İstanbul, 1994, 505 ., s:419-420.

yaratıklardan biri. Gücü anlatmak için öküz başının biçimini kullandı insan, üçgenimsi bir biçimi. Akadca "Alp" Akdeniz yöresindeki toplumların hepsinde ortak bir sözcük: öküz. Fenikeliler aldı bu üçgeni "alf" dedi, İbrani aldı "alef" dedi, Arap aldı "elif" dedi. Öküzün ya da gücün simgesi olan üçgen zamanla "A" harfine dönüştü.⁸

Kilden kap-kacak yapmayı öğrenen insan süreç içinde elindeki bu malzemeye eklemeler yapmıştır. Sanat dediğimiz kavramın insanın doğayı taklidi ile başladığına inanılmaktadır. İlk insanlar çevrelerinde gördükleri şeyleri mağara duvarlarına çizerek ilk görsellerini ortaya koymuşlardır. Yine varsayım olmasına karşın anlatmak, mesaj vermek istediği şeyleri kile işleyip pişirmiştir. İnançlarına ilişkin şekil ve varlıkları kille şekillendirmiş, taşı yontmuş ya da duvara çizmiştir. İlk zamanlar bunları sanat eseri olarak yaptığı söylenemez, ancak zaman içinde güzellik kavramının gelişmesiyle daha kontrollü olarak üretmeye başlamıştır.

Seramik'te de durum diğer plastik sanatların gelişimi ile aynı olmuştur. İlk dönem yapılan çanak çömlek sadece fonksiyona yönelik olarak üretilmiş, zaman içinde dekor ve renk seramik kullanım kaplarının yüzeylerini süslemiştir. Biçimsel bazı detaylar seramik formlara eklenmeye başlamıştır. Örneğin; seramiği tutmaya, kaldırmaya yarayan kulplara, plastik değerler katılmaya başlanmıştır. Bu detaylar seramik sanatı için devrim niteliğinde yaklaşımlar olmuştur. Bir sonraki aşamada ise simgeler dekor olarak ya da plastik olarak seramik biçime dâhil edilmişlerdir. Örneğin, belirli bir biçimi olan seramik çanağa Ana Tanrıça simgesinin, dekor, rölyef ya da plastik olarak işlendiği görülür. Yine gücün timsali olan öküz simgesiyle tanrılarına öküz şeklinde seramik kapların yapıldığı ve bunları sunu kapları olarak kullandıkları bilinmektedir ve böylece seramikte ilk işlevsel simge biçimler görülmeye başlanmıştır.

Üzerinde yaşadığımız coğrafyada Neolitik Çağ'dan beri seramik yapıldığını bilmekteyiz. Günümüz seramiğindeki klasik seramik biçimler, bu Çağ'dan günümüze devam etmiş olan seramik geleneğinin bize ulaştırdığı formlardır.

Endüstriyel üretim seramiklerde, işlevin ve işleve ilişkin kulp, ayak, emzik kapak gibi seramiğe ait birimler, belki de ticari ihtiyaçların bir sonucu olarak standartlara bağlanmıştır. İşlevsel simge biçim seramikte ise sanatçı çok daha özgürdür. Seramiğin klasik biçimini alır, onu yorumlar ve simgeleştirir. Her klasik

⁸ Maden. Sait, **Simgeler**, Simavi Yayınları Sanat yapıtları Dizisi 1. Basım, İstanbul1990, 1-2 s.

seramik biçim, simge biçime dönüşebilir. Seramikte simgeleşmiş formlardan en sık işlenen biçim çaydanlıktır. Gövde, kulp, emzik, kapak gibi parçalardan oluşmuş çaydanlıklar, birçok sanatçı için yorum kaynağı olmuştur.

Resim 5 Adrian Saxe, "İsimsiz İbrik",
Porselen ve Karışık Teknik, 2000, yükseklik: 26.67 cm, genişlik: 24.13 cm.
(Kaynak: Leslie Ferrin, Teapot Translate. s.50)

Seramik sanatçısı Adrian Saxe'a ait bu örnekte klasik ibrik formunun, simge biçime dönüşmüş hali görülmektedir. Sanatçının diğer işlerine paralel olarak şekillendirdiği bu formda "Franklin Gothic İtalic" yazı karakterini çaydanlık formu üzerinde, üç boyutlu olarak uygulamıştır. Kulp yine aynı karaktere uygun biçimdedir ve gövdeye eklenmiştir. Emzik, formun genel çizgisinin devamı olarak

şekillendirilmiştir. İbrik formu, sanatçının yorumuyla asıl biçimini yitirmeden işlevsel simge biçime dönüşmüştür.

Resim 6 “Yakut Kırmızısı Sırlı Deve Çaydanlık”,
Moore Brothers Pottery, İngiltere, 1875, yükseklik: 20.32 cm., Victoria ve Albert Müzesi, Londra.
(Kaynak: Garth Clark, The Eccentric Teapot, Abbeville Press, New York, 1989, s:67)

1875 yılında yapılmış bu çaydanlık da simge biçim seramiğe iyi bir örnektir. Çaydanlıkta olması gereken tüm işlevsel detaylar, formun tamamını oluşturan figür ve parçalarıyla verilmiştir. Devenin boynu ve başı emzik, yük, kapak, devenin sahibi ya da binicisi de kulp şeklini alarak, gerçekçi formlarla çaydanlığa gönderme yapılmıştır. Eser son derece hareketlidir. Devenin ağzı açılarak emziğin akıtma işlevi gerçekleştirilmiştir. Yine kapaktaki ip detayı, aynı zamanda kapağın kulpudur.

Klasik seramik simge biçimin, işlevsel simge biçime dönüşümünde, ana form, yani klasik seramik biçim net olarak algılanır. Yukarıda verilmiş örneklerde olduğu gibi, her iki formun tasarımcıları, konu olarak seçtikleri işlevsel seramik biçimi, kişisel yorumlarıyla simge biçime dönüştürmüşlerdir.

2. BÖLÜM

SERAMİKTE İŞLEVSEL SİMGE BİÇİMLERİN SINIFLANDIRILMASI

2.1. İnsan ve Hayvan Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler

İnsan, çevresiyle iletişim halinde yaşayan bir canlıdır. Çevresinde gördüğü şeyleri algılar ve etkilendiği duyguları, ortaya koyduğu eserlerine taşır. Günlük ihtiyaçlarını karşılamak üzere seramik yapmayı öğrenen insan, süreç içinde ona plastik değerler katmaya başlamıştır. Bu plastik değerlere ilişkin ilk örneklerini de doğada gördüğü ve izlediği simgeleri, farklı renkte pişen killerle seramik yüzeyleri dekorlayarak ya da rölyef ve kazımalar ekleyerek, zenginleştirerek oluşturmuştur. Daha sonraki örneklerde, simgeye göndermeler yapan bu dekor ve rölyefler tamamen simgeye dönüşmüş seramik biçimler olarak karşımıza çıkar. Seramikte doğadan esinlenilerek yapılmış simge biçimlerin ilk örnekleri “riton” olarak adlandırılır. Seramik sanatında riton olarak adlandırılan bu kaplar, o çağın insanının, tanrılarına sıvı adaklarını sunmak için tasarladıkları kaplardır. “*Riton; arkeolojik sözlük tanımı olarak; boynuz hayvan başı ya da gövdesi biçimli kap demektir.*”⁹

“Ritonlar biçim olarak, insan, hayvan ve doğadaki nesnelere benzer formlarda üretilmişlerdir.” *Hayvan biçimli Ritonlarda açıklıklar hayvanın sırtında ve ağzında bulunur.*¹⁰

2.1.1. İnsan Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler

Seramik tarihinde en sık rastlanan işlevsel simge biçim seramiklerden birisi insan şeklinde olanlardır. İlk pişmiş toprak heykelciklerin insan biçimli olması, yapıldıkları dönem insanların inanç sistemleri ile yakın ilişkilidirler. Bu insan şekilleri tanrı ve tanrıçaları temsil etmektedirler.

“Anadolu’da küçük insan heykelciklerinin çoğunluğu kadın betimlemeleridir. Erkek heykelciği azdır. Paleolitik Venüsler adı altında da tanınan bu kadın heykelciklerinde göğüs, kalça ve cinsel organlar abartılı bir şekilde gösterilmiştir. Kadının doğurganlığını simgeleyen bu betimler olasılıkla insan düşüncesinde, bu çağda tam olarak oluştuğu sanılan bereket

⁹ Saltuk, Secda, **Arkeoloji Sözlüğü**, İstanbul 1993,s:154

¹⁰ Ökse,A.Tuba, **a.g.e.** 68 s.

kavramının kadın şeklinde düşünülüdür. Zira avcı ve toplayıcı toplulukların yaşamlarında “bereket” hemen hemen her şeyin ifadesidir.”¹¹

Anadolu’da Ana tanrıça (Kybele) kavramı ile birlikte seramik heykelciklerde ana tanrıça biçimi de görülmeye başlanmıştır. Ana tanrıça, kadının bereketle olan ilişkisinin simgeleşmiş halidir. Dönem insanı kadının doğurganlığı ve üretkenliği karşısında kadın formunda tanrıçaya inanmış ve özellikle pişmiş topraktan, ana tanrıça formunda eserler üretmiştir. Anaerkil yapı ve kadının üreme ve çoğalmayla olan ilişkisi sonucu, ana tanrıça kavramı tek tanrılı dinlere kadar uzun bir süre eserlere yansıtılmıştır. Çömleklerin kadın şeklinde yapılmasının nedeni bu bereket kavramıyla ilişkili olabilir.

Anadolu’da Paleolitik Çağ’ın devamı olan Neolitik Çağ’da da ana tanrıça inancını kanıtlayan seramik örnekler, çok miktarda rastlanır. Pişmiş topraktan imal edilmiş bu örnekler, Anadolu seramiğinin köklü geçmişi ve zenginliğinin kanıtlarıdır. Anadolu’da birçok kazıdan elde edilmiş çanak- çömlek ve tanrıça figürleri seramik tarihine ışık tutmaktadır. Anadolu’da Neolitik Çağ’dan bu yana seramik üretimini işaret eden birçok merkez vardır.” *Çanak Çömlekli Neolitiği temsil eden en büyük merkez Çatalhöyük’tür*.”¹²

“Çatalhöyük’te saptanan 12 kültür katında, Orta Anadolu’da Neolitik Çağ’da, M.Ö.7. binyılın sonlarından M.Ö. 6. Binyılın ortalarına kadar geçen zaman içinde insanın kültürel ve düşünsel gelişimi izlenir. Çatal Höyük sakinleri başlangıçtan itibaren çiftçi ve çoban olmak üzere üretici bir toplumdur. Koyun, sığır, domuz ve köpek evcilleştirilmiştir.”¹³

Anadolu’da evcilleştirilmiş bu hayvanlar ile yine doğadaki yabani hayvanların işlendiği çok sayıda riton vardır. Başta başkent Ankara’daki Anadolu Medeniyetleri Müzesi olmak üzere, Türkiye’nin pek çok arkeoloji müzesi koleksiyonlarında riton örnekleri mevcuttur.

Ana tanrıça kavramı sadece Anadolu’ya has bir sistem değildir. Bilinen ilk pişmiş toprak ana tanrıça heykelciği Çek Cumhuriyeti’nde bulunmuş, M.Ö. 29.000-25.000 yıllarına tarihlenen Dolni Vestonice Venüsüdür (Resim 7).

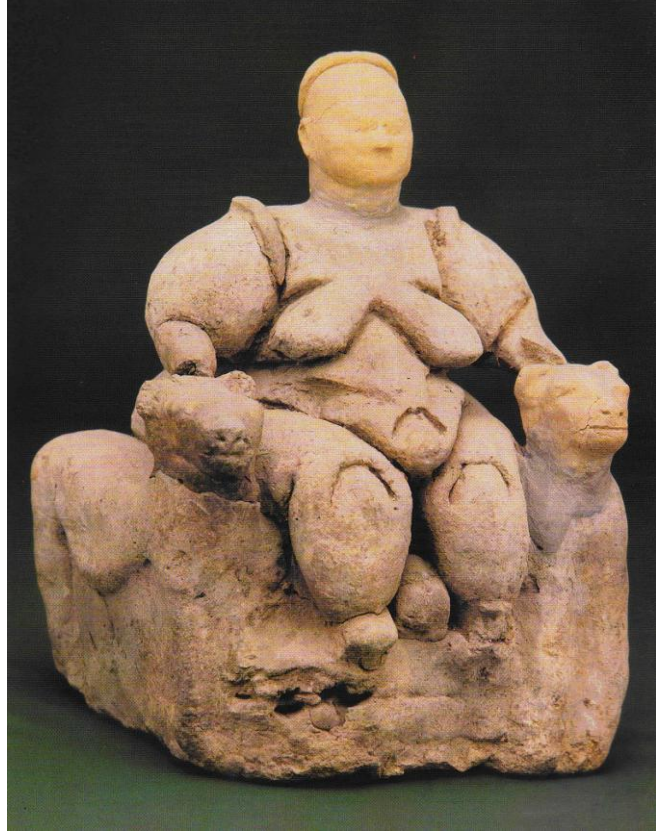
¹¹ Uzunoğlu, Edibe, **Çağlar Boyu Anadolu’da Kadın**, Mas Matbacılık, İstanbul, 1993,303 s.,s. 16.

¹² Uzunoğlu, Edibe, **a.g.e.** s19

¹³ Uzunoğlu, Edibe, **a.g.e.** s19

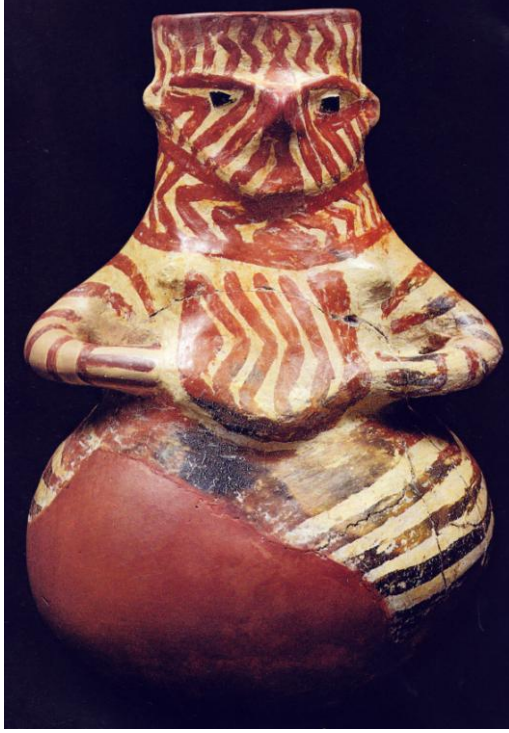

Resim 7 "Seramik Dolni Vestoniçe Venüsü"
Yükseklik: 111 mm. Genişlik: 43 mm.
(<http://www.historyofscience.com/G21/timeline/index.php?era=-3500000>
19.08.2010.

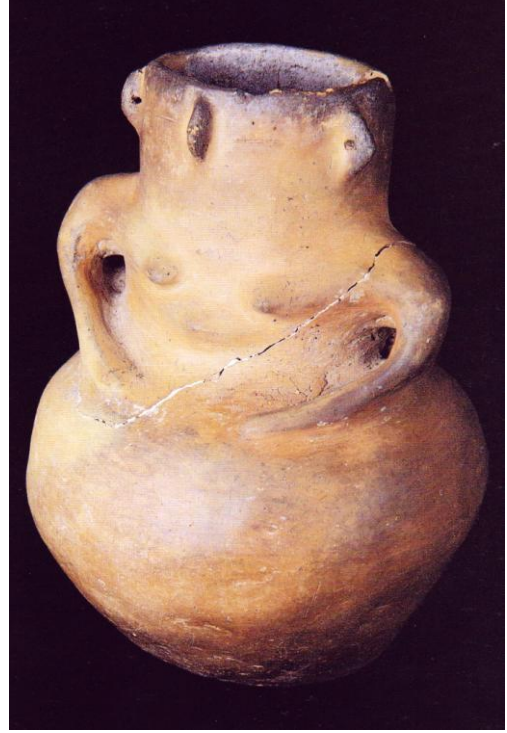

Resim 8 "Ana Tanrıça heykelciği",
Pişmiş Toprak, Yüksek: 20 cm. Çatalhöyük, İ.Ö. 5700. Ana Tanrıça tahtta oturmakta ve doğum yapan bir kadını betimlemekte, tahtın iki yanında kutsal hayvanlar yer almaktadır. (Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi, s.27)

Anadolu'da ve ana tanrıça inancının yaşandığı diğer kültürlerde, Kibele (Venüs) inancıyla ilişkili seramik biçimler, tek tanrılı dinlere kadar izlenir. İnsan figürünün ya da figüre ait detayların, seramik form olarak şekillendirilmesi şeklini, estetik kaygının üretimde ne seviyeye ulaştığının da bir göstergesidir. Kültür üretimle yakın ilişki içindedir. Kültürel zenginlik ne kadar üst seviyede ise üretilen eserlerin estetik değerinin de aynı derecede yüksek olduğu gözlenmektedir. Özellikle seramik sanatı ilk üretildiği dönemden günümüze, üretildiği çağın ve kültürün görsel kanıtları olmuştur. Seramik eserler üretildiği çağa ait kültür izlerini üzerinde taşır.

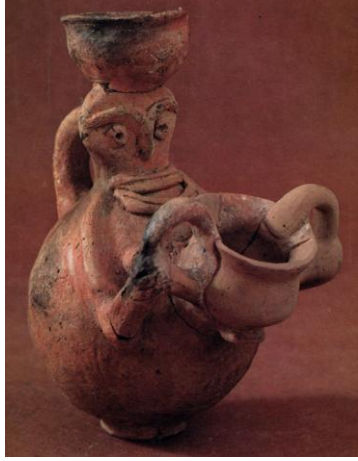

Resim 9 “Kadın Biçiminde Çömlek”
Hacılar. Kalkolitik Çağ, M. Ö. 6. Binyılın son
çeyreği, y: 28,7 cm.ç: 20,4. İstanbul Sadberk
Hanım Müzesi. (Kaynak: Çağlar Boyu Anadolu’da
Kadın, s.68)

Resim 10 “Kadın Biçimli Çömlek”
Bolu. Kalkolitik Çağ, M. Ö. 5. Binyılın başı, y:
26,5 cm.ç: 20. Ankara Anadolu Medeniyetleri
Müzesi. (Kaynak: Çağlar Boyu Anadolu’da Kadın,
s.69)

Kalkolitik çağa tarihlenen her iki kap tamamen kadın figürü görünümündedir. Göğsün altında birleştirilmiş figürün kolları, çömleklerin aynı zamanda tutamaklarıdır. “Resim 9” deki çömleğin dekoru, yapıldığı zaman dilimindeki kadın kıyafetleri hakkında bilgi de vermektedir. Çömlekler muhtemelen bir yere asılmaktaydılar ya da ip geçirilmiş delikler sayesinde taşınmaktaydılar. Bu detaya ait önemli çözümlene, kaplar üzerindeki bu deliklerin, kulak gibi, burun gibi organları temsil eden çıkıntılarının üzerine açılmış olmasıdır. Kulp ve taşıma halkaları gibi işlevselliğe yönelik bu erken dönem çözümlenmeler, seramikte işlevselliğe yönelik kaygıların başladığı ve çözüm yollarının araştırıldığı tarihler hakkında bilgi de vermektedir. Yine bu ve benzeri seramik formlar, figür-kap ilişkisinin ne kadar eski tarihlere dayandığının göstergesidirler.

Resim 11 “Kadın biçimli törensel vazo”
Erken bronz çağı, M. Ö. 3. bin sonları. İstanbul
Arkeoloji Müzesi. (Kaynak: The Anatolian
Civilisations, s. 133)

Resim 12 “Omzunda testi taşıyan kadın biçimli
törensel vazo”
Erken bronz çağı, M.Ö. 3. bin başları. Afyon
Müzesi. (Kaynak: Çağlar Boyu Anadolu’da Kadın,
s. 70)

Anadolu seramik tarihinde her dönemde olduğu gibi Bronz Çağı’nda da insan biçimli kapların yapıldığını görmekteyiz. Bronz Çağı’na tarihlenen her iki kaptaki da (Resim:11 – Resim: 12) kabın gövdesi aynı zamanda seramiğin de gövdesidir. Her iki figürün taşıdıkları seramikler, aynı zamanda kapların emzikleridir. Rölyef ve detaylarla dekorlanmış olan bu tarz kaplar, dönemlerinin ince zevk ve modalarını üzerlerinde taşımaktadırlar.

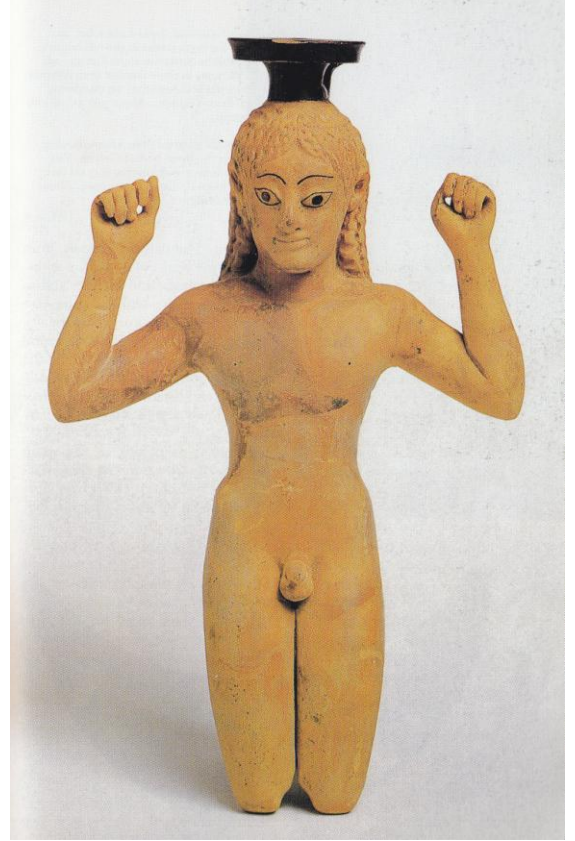

Resim 13 “İki insan biçiminde çift kap”,
Pişmiş toprak, y: 31.5 cm. Kültepe. İ. Ö. 19.yy
(Kaynak: Anadolu Medeniyetleri müzesi, s.101)

İnsan figürünün fiziksel detaylarını kullanarak, seramik kapların kişileştirilmesi, simge biçim seramiklerde çok sık rastlanılan bir özelliktir. Kültepe’de bulunmuş bu kap (Resim:13) kişileştirilmiş işlevsel seramik biçimin, fonksiyonelliğe uyarlanması anlamında iyi bir örnektir. İki insan ağızları açık olarak şekillendirilerek kabın kullanımı da sağlanmıştır. Bu şekilde üretim ile hem seramiğin kullanma yönelik temel fonksiyonu korunmuş olup, hem de biçimsel ve estetik anlamda ürüne değer katılmıştır.

Resim 14 “Riton biçimli büst”
Pitane (Çandarlı), Arkaik Dönem, M.Ö. 6. yy., y:10 cm, ç: 5.5 cm. İstanbul Arkeoloji Müzeleri. (Kaynak: Çağlar Boyu Anadolu’da Kadın, s.136)

Resim 15 “ Figür vazo”
Muhtemelen Atina, M.Ö. 530’ lar ,y: 25.5. cm (Kaynak: John Boardman, Greek Art, s. 125)

Özellikle şişe, işlevsel simge biçim olarak en sık kullanılan kaplardan olmuştur. Aryballos ve Alabastron olarak adlandırılan antik dönem kaplarında, simgesel anlatıma sıkça rastlanılır. Yunan sanatında, Arkaik ve Roma sanatında koku kapları gibi kaplarda insan figürünün kullanılması oldukça yaygındır.

Resim 16 “İnsan figürü şeklinde vazo”
Frit Bünye. Turkuaz sır altı siyah boya bezemeli. İran 13. yy., y:15.8 cm, ç: 10 cm. (Kaynak:Ceramics From Islamic Lands.s:344)

Resim 17“Oturan insan biçiminde vazo”
Frit Bünye. Turkuaz sır altı siyah boya bezemeli. İran 13. Yüzyılın ikinci yarısı. y:25.9 cm, ç:13.2cm. (Kaynak: Ceramics From Islamic Lands.s:345)

İslam sanatında figüratif seramiklere en sık İran bölgesinde yaşamış olan Selçuklu kültüründe rastlanır. Anadolu Selçuklu ve daha sonraki dönemlerde dinsel baskı sebebiyle insan figürü içerikli seramiğe sık rastlanmaz. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde önemli bir merkez olan Çanakkale seramiklerine kadar, işlevsel figür seramikler, oyuncak ve düdük gibi formlarda görülür ve bu formlar genellikle hayvan biçimlidirler.

Resim 18 “Koç biçiminde düdükler”
Osmanlı Dönemi, 15. yy., Uzunluklar, sağdaki:10,1 cm, soldaki: 10,8 cm.
(Kaynak: Sadberk Hanım Müzesi Katoloğu, İstanbul, 1995, s:108)

Anadolu seramik sanatı tarihinde yirminci yüzyıla gelinceye dek seramik, el sanatları alanında sıkışıp kalmıştır. Tarihi, teknik ve biçimsel zenginlikleri her ne kadar zengin olsa da, onun plastik sanatlar içinde yer bulması modern sanat dönemine rastlar. Bu yüzden Batı sanatında figüratif seramik sıkça üretilmiş olmasına rağmen Osmanlı seramiğinde insan figürü içerikli seramiklere rastlanmamaktadır.

Osmanlı seramik sanatında insan figürlü seramiklerin üretilmemesine karşın, batı sanatında insan figürü kapların üretiminde, toplumsal bir baskı söz konusu olmadığından, kesintisiz bir üretimden söz edilebilir. Özellikle İngiltere’de ister kullanım kaplarında olsun, isterse ölü gömme geleneğiyle ilişkili üretilmiş olsun, insan ve hayvan biçimli kaplara sıkça rastlanır.

Resim 19 “Parlak yeşil sırlı alacalı sürahi”
Londra’da çürümüş bir fiçide bulunmuştur. 14-15 yy. başları. British Museum, Londra.
(Kaynak: Briselda Levis, A Collectors History Of English Pottery, s. 15)

İngiltere’de üretilmiş bu kap İngiliz ölü gömme geleneğiyle yakından ilişkilidir. İçlerine kül ve kemikler konularak toprağa gömülen bu ve benzeri kap örneklerine, günümüz seramik koleksiyonlarında sıkça rastlanır.

2.1.1.1. İnsan Biçiminden Esinlenerek İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar

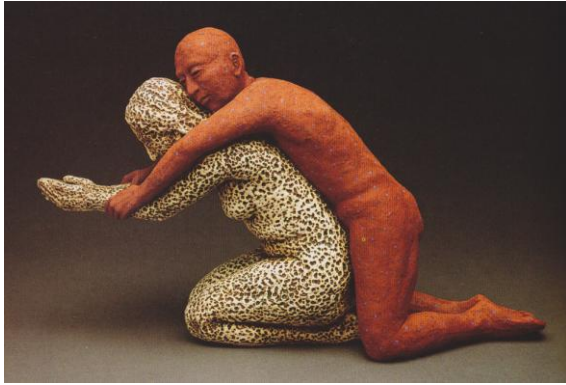
Çağdaş seramik sanatında, insan biçimi çıkışlı işlevsel simge biçim örnekler oldukça fazladır. Seramik tarihinden ve çağdaş akımların da etkisiyle, günümüz seramik sanatçılardan bazılarının işler arasında, simge biçim seramik eserler yoğunluktadır.

Çalışmanın bu bölümünde, Adrian Arleo, Ilona Remule, Kay Yourist, Richart Swanson, Lisa Krigel ve Onur Öztürkün konuyla ilgili olarak üretmiş oldukları eserlerden örnekler verilmiştir.

2.1.1.1.1. Adrian Arleo

Sanatçı Amerika Birleşik Devletlerinin, Montana eyaletinde yaşamaktadır. Seramikte yüksek lisans eğitimi almış olan Adrian Arleo yaklaşık 20 yıldır figüratif seramik eserler üretmektedir. Birçok galeri ve özel koleksiyonda eserleri bulunan sanatçı, eserleriyle uluslararası sergilerde yer almıştır.

Kadın-erkek, anne-çocuk temalarını sıkça işleyen sanatçı, aşağıdaki örneklerde olduğu gibi, figür kullanarak, çaydanlık formuna gönderme yapmaktadır.

Resim 20 "Mavi noktalı ve kahverengi figür".
2001. y: 29.2, uzunluk: 48.3, genişlik: 15.2. (Kaynak:
kathy triplet,500 Teapot, s. 192)

Resim 21 "Yatay çizgili anne ve çocuk".
1995. Portland Community Collage" koleksiyonu.
(Kaynak: Kathy Triplet,500 Teapot, s. 91)

2.1.1.1.2. İlon Romule

Sanatçı Letonya'nın Riga şehrinde yaşamaktadır. Çoğunlukla figüratif eserler üreten sanatçı 2003 yılında, Letonya Güzel Sanatlar Akademisi'nden yüksek lisans diplomasını almıştır. Döküm tekniği ile porselen eserler üretmektedir. Sanatçı "The International Academy of Ceramics (IAC)" ve "The International Association of Art (UNESCO)" üyesidir.

Sanatçı eserlerinde figüratif anlatımı sıkça kullanmakta, seramiklerinde figürlerini işlerken hayal dünyasından öğeler de ilave etmektedir.

Resim 22 "Altın Son, Porselen çaydanlık".
1999, y: 17,8 cm, g: 12.7 cm, u: 21.2
(Kaynak: Kathy Triplet, 500 Teapot, s. 269)

Sanatçının eserleri hakkındaki yorumu:

"Eserlerim arasında seramik çaydanlıklar ve formlar çoğunlukladır. Bütün işlerim heykelsi ve figüratiftir. Eserlerimdeki ana konu erkek ve kadın bazen de melez hayvanlardır. Esin kaynağım günlük hayatım, rüyalarım ve hayallerimdir. İşlerimin çoğu kullanılabilir, ancak çoğunlukla günlük yaşamda kullanılan formlar değildir. Porselen heykellerimin her biri, üzerlerinde duyguları, acıları, cinselliği ve daha başka şeyleri taşır".¹⁴

¹⁴ İlon Romule'nin araştırmacıya gönderdiği elektronik posta, 1 s. 13.02.2010

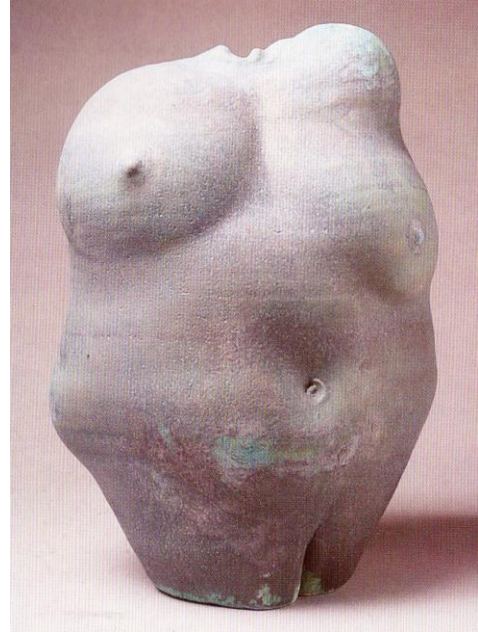
2.1.1.1.3. Kay Yourist

Sanatçı Amerika Birleşik Devletlerinde yaşamaktadır ve kendi atölyesinde üretim yapmaktadır. Özellikle çarkta şekillendirme yöntemini kullanan sanatçı, işlevsel ve sanatsal eserler üretmektedir.

Seramik sanatçısı Kay Yourist, geleneksel şekillendirme yöntemlerinden olan çarkta şekillendirmenin, çağdaş eser üretiminde nasıl kullanılabileceğine dair başarılı örnekler üretmektedir. Geleneksel çömlekçiliğe duyduğu yakın ilgi ve araştırmaların izleri, sanatçının eserlerinde izlenebilmektedir.

Resim 23 Kay Yourist, “Çıplak”
2006, (46x30x20 cm) (Kaynak: Kathy Triplet, A
Lark Book, 500 Figures in Clay, s. 92)

Resim 24 Kay Yourist, “Mavi Çıplak”
2006, (46x30x20 cm) (Kaynak: Kathy Triplet, A
Lark Book, 500 Figures in Clay, s. 92)

Sanatçının eserleri hakkındaki yorumu:

Kariyerim boyunca eski Mısır, Erken Kolombiya ve İkel Amerikan çömlekçiliği hakkındaki araştırmalarım, klasik formdaki eserlerim üzerinde çok güçlü etkisi olmuştur.

Artistik anlamda üretime çarkta kil ile şekillendirdiğim klasik formlarla başladım, bu formlar binlerce yıl önce üretilmiş gibi algılanırlar. Daha sonra bu klasik formları deforme ederek yeni biçimler kazandırmak adına değiştirim. Kil deri sertliğine geldiğinde, yüzeyleri kazıyarak rölyefler oluştururum ve detaylar vererek dokular oluştururum. Üretimimin son aşaması, tamamlanmış formların, bakır ve demir oksitle zenginleştirilmiş sırların seçimiyle,

organik ve değişmeyen doğallıktaki kile vurgu yapar. Geleneksel antik çömlekçilikle çağdaş bakış açım birleştğinde, eserlerim geçmişle geleceği bir araya getirir.¹⁵

2.1.1.1.4. Richard Swanson

“Sanatçı 1944 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde, Minnesota’da doğmuştur. İlk profesyonel eğitimini psikoloji alanında yapmış, 1969 yılında mezun olmuştur. Heykel alanında yüksek lisans diplomasını 1994 yılında Montana Üniversitesi’nden almıştır. Seramik çalışmalarına bir arkadaşının özel dersleri ile stüdyo seramiği alanında olmuştur. Daha sonra çalışma alanını genişleterek seramik heykeller üretmeye başlamıştır. İki atölyesi olan sanatçı seramik atölyesinde işlevsel ve seramik heykellerini, diğer atölyesinde ise karışık teknikte heykel ve yüzey düzenlemeleri üretmektedir. Halen Montana’da yaşamaktadır.”¹⁶

Resim 25 Richard Swanson, “Tango Çaydanlık”
2002,(25x23x15 cm), Yüksek Demirli Kırmızı Çamur, Döküm Tekniği. (Kaynak: Kathy Triplet, 500
Teapot, s. 150)

¹⁵ <http://www.youristpottery.com/kay-Yourist/index.html> 20.08.2010

¹⁶ <http://www.richard.swanson.com/bio.html>. 17.12.2010

Resim 26 Richard Swanson, "Çaydanlık".
2002, (24x15x10 cm). Yüksek Demirli Kırmızı Çamur, Döküm Tekniği. (Kaynak: Kathy Triplet, 500
Teapot, s. 151)

Sanatçının eserleri hakkındaki yorumu:

Heykelsi çalışmalarımın önemli bir kısmını çaydanlıklar oluşturur. Form üzerinde sürekli hareketliliği ve ritmi iyileştirmek için, sadeliği ararım. Çaydanlıklarım tarihsel örneklerle form alır. Bunların bazıları Eskimo kazımaları, Erken Kolombiya seramikleri ve Afrika heykelleridir. Bazen Japon Netsuke kazımları, Yixing çaydanlıkları da beni etkiler. Bu parçaların yalınlığına, günlük kullanımın bir parçası olmalarına ve yoğunlukların yanı sıra net anlaşılabilirliklerine hayranım.¹⁷

¹⁷ <http://www.richard.swanson.com/teapots/index.html>. 03.01.2011

2.1.1.1.5. Lisa Krigel

Amerikalı bir sanatçı olan Lisa Krigel, İngiltere’de yaşamaktadır. Lisansını Alfred Üniversitesinde, yüksek lisansını da Pensilvanya Üniversitesi’nden aldı.2000 yılında Amerika’dan ayrıldıktan sonra İngiltere Cardliff’te kendi atölyesini kurdu ve çalışmaya başladı. Devlet ve özel okullarda çalıştaylar yapan ve bu tür organizasyonlarda yer alan bir sanatçidir.

Sanatçının eserleri hakkındaki yorumu:

Çağdaş seramik sanatında figüratif yorumlamalarında başarılı eserler üreten sanatçı, aşağıda verilen örnek eserlerde, formlara eklediği detaylarla, çaydanlık formuna göndermeler yapmıştır.

Sanatçının kendine ait internet sitesinde eserleri hakkındaki yorumları şöyledir: “Benim çalışmalarım form ve işlevsellik arasında bir çizgidedir. Çarkta ya da serbest şekillendirdiğim parçalarımı, bir hikâye anlatmak amacıyla bir araya getiririm. Her zaman çok kültürlü çevrelerde yaşadım ve bu kültür zenginliği, çeşitliliği sindirmemi sağladı. Son işlerimde daha çok evlilik hikâyelerini işledim. Kıyafetler, içkiler, gelenekler, vücut süslemeleri, dünyanın dört bir tarafından flört ve evlilik konuları, son dönemlerde ilgimi çeken konular olmuştur.”¹⁸

Resim 27 Lisa Krigel, “Leopar baskılı etek.”
83 cm (Kaynak: Steve Woodhead, The Teapot
Book, S. 185)

Resim 28 Lisa Krigel, “Mavi gümüşü elbise.”
84 cm (Kaynak: Steve Woodhead, The Teapot
Book, S. 185)

¹⁸ <http://www.lisakrigel.co.uk/page2.htm>, 14.12.2010

2.1.1.1.6. Onur Öztürk

Sanatçı 1965 yılında Çanakkale’de doğmuştur. 1987’de Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Anasanat Dalı’ndan mezun olmuştur. 1988-2008 senelerinde Çanakkale Seramik Fabrikalarının Dekor ve Sanat Seramikleri bölümünün yöneticiliğini yapmıştır. Halen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çan Meslek Yüksek Okulu, Seramik Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Resim 29 Onur Öztürk’ün figür içerikli çalışmalarından bir grup.
Çarkta şekillendirme

Sanatçının eserleri hakkındaki yorumu:

Çalışmalarımın büyük çoğunluğunda Anadolu Medeniyetlerinin; bilhassa Hitit Uygarlığı’nın etkisi altında kaldığım görülür. Bu uygarlıkların bendeki etkisini kendi estetik kaygı ve birikimlerle birleştirip günümüze modern bir form olarak sunmaya çalışırım. Çalışmalarımda kullandığım malzemenin doğasına aykırı davranmam ve aksine kullandığım çamurun plastikliğini vurgularım. Teknik olarak Alçı-Kalıp, Serbest şekillendirme ve Çamur tornasını kullanıyorum. Yaptığım seramiklerin birçoğunda toplumsal birliktelik konusunu işledim.¹⁹

¹⁹ Onur Öztürk’ün ’nin araştırmacıya gönderdiği elektronik mektup, 1 s. 06.09.2010

2.1.2. Hayvan Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler

Seramik sanatı tarihinde insan biçimli seramikler kadar hayvan biçimli kaplara da çok sık rastlanır. Özellikle Anadolu ritonlarında, evcilleştirilmiş olan at, köpek, domuz, deve gibi hayvanların yanı sıra vahşi hayvanlardan olan aslan, kartal gibi hayvanlara da çok sık rastlanır. Bu ritonların, yapıldıkları döneme göre, bazen oldukça basit, bazen de çok ileri seviyede mükemmel formlara sahip oldukları söylenebilir.

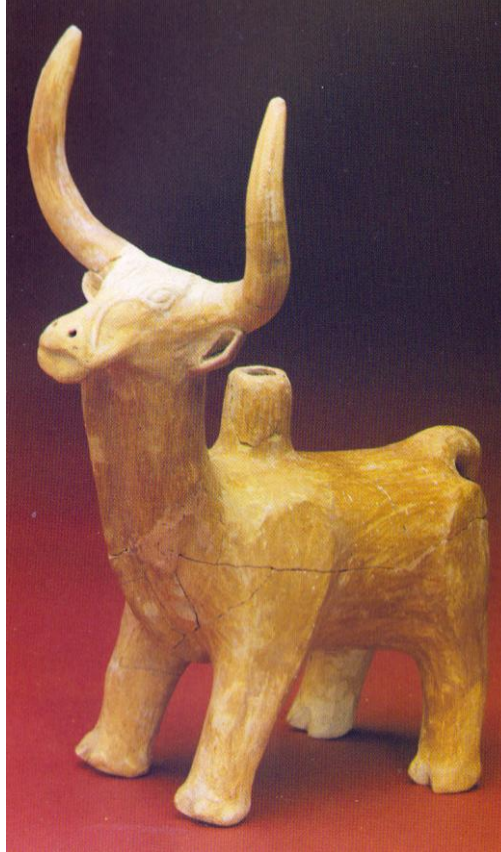
Resim 30 "Domuz biçimli kap".

Pişmiş Toprak. Yük. 26 cm. Hacılar. M.Ö. 6. binyıl ortaları. (Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi, s.36)

Anadolu'da M.Ö. 6000 yıllarında çömlekçiliğin başladığını bilmekteyiz. Bu dönem sanat tarihinde seramikli neolitik olarak adlandırılır. Önceleri saklama ve koruma amaçlı farklı malzemeler kullanan Anadolu insanı, bu dönemde toprağı pişirmeyi öğrenmiş ve kap kacak üretmeye başlamıştır. Cidarı kalın, kırmızı topraktan kap kacaklar elde şekillendirilmişlerdir. Aynı dönemde ritonların da ilk örneklerini görmekteyiz.

Resim 31“Antilop biçimli törensel içki kabı.”
Pişmiş Toprak. Yüksek. 19 cm. Kültepe. M.Ö. 19. yy. (Kaynak: Anadolu Medeniyetleri müzesi, s.108)

Resim 32 “Boğa biçimli törensel kap”.
Pişmiş Toprak, yükseklik: 31.4 cm., İnandık.M.Ö. 17-16. yy. (Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi, s.122)

Hayvan biçimli bu kaplar Neolitik dönemde tanrıya kurban törenlerinde kullanılmış kaplardır. Bunların içinde geyik ve aslanın özel bir yeri vardır. Geyik; Mezopotamya'dan Anadolu kültürüne aktarılan koruyucu tanrının kutsal hayvanıdır.

Bu kaplar oldukça kaba şekillidirler. Kapın estetik güzelliğinden çok, işlevi ve kullanım amacı ön planda tutulmuştur. Her ne kadar kaba bir anlatım söz konusu, olsa da, kapların üzerinde dekoratif bezemeler ve biçimlendirilmiş hayvana ait anatomik detaylara rastlanır. Abartıdan uzak, yalın, orantılı bir biçimde şekillendirilmiş olan bu kaplar, Anadolu seramiği için çok özel buluntulardır.

Resim 33 “Aslan biçiminde törensel içki kabı”.
Pişmiş Toprak. Y: 12.5 cm. Kültepe. M.Ö. 19. yy.
Kayseri Müzesi (Kaynak: Oudhedon
Leiden, Türkiye'nin Tarihi Zenginlikleri.s.116)

Resim 34 “Aslan biçimli törensel içki kabı”.
Pişmiş Toprak, y: 19.5 cm. Kültepe. M.Ö. 19.
Yy.(Kaynak: Anadolu Medeniyetleri müzesi,
s.122)

Neolitik Çağ'ın ardından Anadolu Eski Tunç Çağı (M.Ö. 3000-2000)'ni yaşar. Tunç Çağı'nda maden işçiliği oldukça gelişmiş, tercih edilen malzeme metal olmuştur. Bu yüzden seramik kaplarda metal taklitçiliğine rastlanmaktadır. Bu dönem seramiğinin genel tipleri gaga ağızlı testiler, emzikli çaydanlıklar ve törensel kaplardır. Kazılardan çıkan eserlerden bu dönemde riton kültürünün devam ettiği bilinmektedir. Bu dönemde yapılmış olan ritonların çok daha düzgün, daha plastik ve detayların önem kazandığını görmekteyiz.

Asur Ticaret Kolonileri Çağında (M.Ö 1950-1750) Anadolu çarkla tanışmış eserlerde kalite yükselmiştir. Dönem seramiği Tunç Çağı seramiğinin devamı niteliğindedir. Boğa ve Aslan Ritonları bu dönemde de görülür.

Hitit Çağı'nda çark kullanımı artmış ve birbirine benzer kaplar üretilmeye başlanmıştır. Eski İmparatorluk seramiği Asur Ticaret Kolonileri çağı seramiğinin devamı niteliğindedir. İmparatorluk döneminde ise, kap şekillerinin azaldığı ancak dinsel kapların yapımına özen gösterildiğini görmekteyiz.

“Tanrılar ikinci binde antropomorf olarak düşünüldüklerinden birer insan gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere onlara hayvansal ya da bitkisel gıdalar, ekmek ve içki sunulmaktadır. İçki sunma törenleri, kurban sunma törenleri arasında çok önemli bir yer tutar. Metinlere göre, libasyonla birlikte çoğu zaman ilahiler söylenmekte, çalgılar çalınmaktadır”.²⁰

Resim 35 “Boğa biçimli kaplar”.

Pişmiş Toprak, y: 90 cm. Boğazköy, M.Ö. 16.yy. (Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi, s.129)

Güneydoğu Avrupa kökenli bir uygarlık olan Frig ve Hitit İmparatorluğu ortadan kalkmıştır. Frig seramiği tek ve çok renkli astar bezemelidir. Geometrik alanlara bölünen yüzey, çeşitli hayvan betimlemeleriyle bezenmiştir. Riton geleneği Friglerde de devam etmiştir. Frig ritonlarında bezeme ve biçimsel güzellik oldukça üst seviyeye ulaşmıştır. Bu ritonlar işlevsel simge biçim kaplara çok iyi örnek teşkil ederler. Bu ritonlarda, hayvan figürü ve seramik kap birlikteliği rahatlıkla izlenir.

²⁰ Coşkun, Y, **Boğazköy Metinlerinde geçen Başlıca Libasyon Kapları**, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi,c.XXVII, 1969 3-4 s.

Resim 36 “Kaz biçimli törensel içki kabı”.
Pişmiş Toprak, y: 37 cm, u: 30 cm. Gordion, Anadolu Medeniyetleri Müzesi. (Kaynak:Oudhedon Leidon, Türkiye'nin Tarihi Zenginlikleri, s.116)

Resim 37 “Keçi biçimli törensel içki kabı”.
Pişmiş toprak y: 16 cm, u: 21 cm. Gordion,M.Ö. 8.yy sonu, 7 . yy başı. Anadolu Medeniyetleri Müzesi. (Kaynak: Oudhedon Leidon, Türkiye'nin Tarihi Zenginlikleri, .s.120)

Dünya üzerinde farklı kültürlerin seramik tarihine bakıldığında da hayvan biçimli kapları görmek mümkündür. Yaşanılan bölge, kültürel birikim eser çeşitliliğinde önemli etken olmaktadır. Anadolu seramik eser yönünden oldukça zengindir. Uzun süren bir seramik üretim merkezi olmuştur. Benzer şekilde İran, Çin, Japonya, Peru kültürleri ve daha birçok kültürde hayvan biçimli seramiklere rastlamaktayız.

İran, tarih boyunca seramikleriyle ön planda olmuş kültürler arasındadır. Coğrafi konumu sayesinde ticaret yollarının üzerinde olması ve oldukça eski bir

medeniyete sahip olması sayesinde İran, dünya sanat tarihine, sanat ve el sanatları çeşitliliği ile oldukça fazla veri sağlamaktadır. İran'da tarımın başlamasıyla günlük hayatta kullanılan ilkel çanak çömlek sanatının da başladığı görülmektedir.

İran seramiğinde de ritonlar önemli yer tutar. Anadolu seramiğinde olduğu gibi hayvan biçimleri, özellikle boğa biçimleri çoğunluktadır. İşlevsel simge biçimlerin araştırıldığı bu çalışmada İran ritonları özellikle incelenmiştir. İran ritonlarındaki plastik anlatım eşine az rastlanır türdedir.

Akad uygarlığının kurulması (M.Ö. 6.yy) ile birlikte, seramikler basit sırlı, kalıpta şekillendirilmiş ve kazıma dekorlu olarak üretildiler. Bu yeni formlar riton olarak tanıtıldılar ve yaygın hale geldiler.²¹

Resim 38 "Pişmiş topraktan hayvan biçimli, dekorlu riton".
Azerbaycan, M.Ö. 1. Binyıl. y: 26 cm, u: 32 cm.(Kaynak: <http://davidaaaronancientarts.com/artworks/neareastern/terracotta-rhyton-in-the-shape-of-an-animal-with-red-decoration/>)

"Bu riton Akamenid öncesi İran'dan somut bir örnektir. Özenle yapılmış, hayvan başlı içki kapları ve ritonlara antik yakın doğu topluluklarında çok değer verilirdi. Akamenid öncesi ve Akamenid döneminde ve Parthian döneminde de İran'a kadar uzanan uçsuz bucaksız alanda bu kaplar kullanılmıştır. Bu tip kaplarda ve Ritonlarda en önemli konu hayvanlardı ve son derece detaylı kompozisyonlarla bu formlarda işlenmişlerdir. Yukarıdaki riton muhtemelen vahşi bir kedidir. Gövde iki

²¹ <http://www.rofliron.com/tag/rare/page/4/> 24.08.2010

küresel parçadan oluşmuştur. Yunan esintili çapraz çizgiler ve ok şekilleri hayvanın boynunda ve göğsünde bulunur”.²²

İran’da seramik geleneği İran Selçukluları döneminde de devam etmiştir. Özellikle lüster tekniği ile dekorlanmış simge biçim seramikler günümüzde birçok müze koleksiyonunda yer almaktadırlar.

“Mısırdaki Fatimi devletinin 12. yüzyıl ortalarında yıkılması üzerine, Fustat’tan kaçan zanaatkarlar İran’a yerleştiler. Erken dönem Selçuklu lüsterinin bezeme üslubu, Fatimi üslubuna çok yakındır. Bunun nedeni, İran’a gelen göçmenler arasındaki lüster bezeme ustalarının, genellikle yerli çömlekçilerin ürettikleri kaplar üzerine boyama yapmaları idi”.²³

Resim 39 “Akuamani 1”.

Kaşan, 1200 civarı., kalaylı sır üzerine kızıl altın lüster bezeme, Victoria&Albert müzesi. (Kaynak: Sevim Çizer, Lüster,s.40)

Resim 40 “Akuamani 1.”

Kaşan, 1200 civarı., kalaylı sır üzerine kızıl altın lüster bezeme, Victoria&Albert müzesi. (Kaynak: Sevim Çizer, Lüster,s.49)

Lüster tekniği seramikte birçok formda olduğu gibi hayvan biçimli seramiklere de uygulanmıştır. İslam sanatında insan ve hayvan figürlü kaplara sık rastlanılmadığından, bu tip kapların seramik sanatı için önemi oldukça büyüktür. Yukarıda örnekleri verilmiş olan kaplar oldukça özel eserlerdir. Stilize edilmiş hayvan

²² <http://davidaronancientarts.com/artworks/neareastern/terracotta-rhyton-in-the-shape-of-an-animal-with-red-decoration/> 04.01.2011

²³ Çizer Sevim, **Lüster**, İzmir 2010, 36 s

figürleri ve üzerlerindeki bezemeler köklü bir seramik geleneğini ve çizgisini üzerlerinde taşımaktadırlar.

Asya kültürlerinden İran gibi seramik geleneği çok köklü olan Kore'de de her dönemde hayvan biçimli kaplara rastlanır.

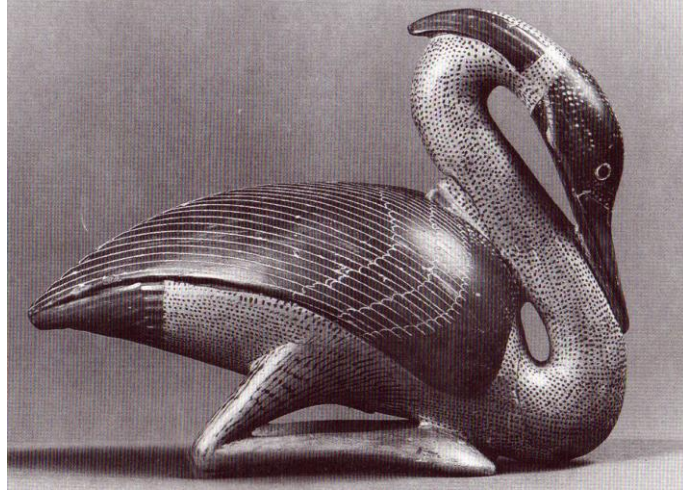
Resim 41 “Ördek şeklinde kaplar”.
1.yy., Samhan,Kore, y: 29.5cm, (Kaynak:
http://gimhae.museum.go.kr/html/en/exh/exh_01.html#, 01.05.2011)

“Kore seramik kültürü, figüratif eser anlamında oldukça zengindir. Yukarıdaki örneklerde görülen geleneksel Kore seramiği tipinde olmayan seramikler genellikle, ölüyle birlikte cenaze töreninin bir parçası olarak gömülürdü. Bu geleneksel gömünün temeli, bu insanların ölümden sonraki hayata inandıkları ve bu kapların onlara eşlik ettiklerini düşünüyorlardı. Byeonhan’ın bu ördek şekilli kaplarının öteki dünyada ölü'nün ruhuna rehberlik ettikleri düşünülüyordu. Antik bir Çin kitabına göre; kuşun tüyleri, ölü'nün öbür dünyaya uçuşuna izin veriyordu”.²⁴

²⁴ http://gimhae.museum.go.kr/html/en/exh/exh_01.html#, 04.01.2011

Resim 42 “Korint Baykuş figürlü vazo”.
(Kaynak: John Koardman, Early Greek Vase Painting s.97)

Resim 43 “İon figür vazo”.
(Kaynak: John Koardman, Early Greek Vase Painting s.176)

Korint ve İon seramiklerinde hayvan biçimli kaplar oldukça yaygındır. Şekillendirilecek olan hayvanlara ait detaylar, ustalıkla şekillendirilmiş olan bu kaplarda görülür. Yine hayvanlara ait göz, kanat ve tüyler gibi özel detaylar, bezeme yöntemiyle oldukça hassas bir şekilde, bu eserler üzerinde çalışılmıştır

Resim 44 "Armadillo biçimli form".
Batı Meksika, M.Ö 300-M.S.300
(Kaynak: <http://www.artfromancientlands.com/index.html>,14.12.2010)

Resim 45 "Baykuş biçimli seramik şişe".
2. Ve 3. Yy., Peru, Moche Kültürü (24.1x11.7cm).
(Kaynak: http://www.metmuseum.org/toah/hd/bird/ho_66.30.5.htm,
14.12.2010)

Peru kültüründe de çok sayıda insan ve hayvan figürüne rastlanır. “Peru bölgesinde yaşamış olan Moche halkı seramikçilerinde, büyük bir hassasiyetle insan hayvan ve bitkilerin detaylarını ortaya çıkardıkları görülür. Türlerin ve hatta tarihsel kişilerin birebir aynılarını, büyük bir gerçekçilikle heykellerinde gösterirler. Moche dini ve ikonografisinde, kuşların duası kartalları, akbabaları, baykuşları içerir. Doğal ya da insani nitelikleri yüklenmiş kuşlar avlanma, kavga etme gibi kendi doğal davranışları içinde görürler. Stilize edilmiş baykuş, gömü için sunulur ve ölü savaşçıları taşır. Pek çok baykuş türü Peru'nun kuzey kıyılarında ki çöllerde yaşarlar ve Moche seramikçileri tarafından sunulurlar. Bu kap, muhtemelen Tyto alba'yı kalp şeklindeki yüzü ile gösterir”.²⁵

Avrupa'da her dönem insan ve hayvan biçimli seramikler üretilmiştir. Özellikle İngiltere'de seramik fabrikalarının ve çömlekçilerinin koleksiyonlarında bu tip kaplara sıkça rastlanır.

Resim 46 “İnek şeklinde, parlak Jackfield sırlı kremalık ve yuvadaki tavuk”. Yıldız dekorludurlar. 19.yy. İngiltere. , (Kaynak: Briselda Levis, A Collectors History Of English Pottery, s. 234)

İngiltere'de birçok seramik üreticisi tarafından üretilmiş benzer formlar mevcuttur.”*Bu tip kaplar Staffordshire'da da pek çok çömlekçi tarafından yapılmıştır. 19. yüzyıl ortasında Datson da bu tür kaplardan üretmiştir ve üzerlerinde “..... 'dan*

²⁵ <http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/66.30.5>. 14.12.2010

hediyeye yazılıdır ve iyi kalitede "terra cotta" bünyeli, parlak siyah "jackfied sırlıdır".²⁶

Türk sanatında son dönem Osmanlı seramik üretim merkezlerinden olan Çanakkale üretimi seramiklerinin form ve biçim anlamında Türk seramik tarihindeki yeri önemlidir. Çanakkale seramikleri, kendine has formları ve kap çeşitleri bakımından, Türk seramik sanatı tarihinde birçok araştırmaya konu olmuştur.

"Çanakkale 17. yüzyıl sonlarından, 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar önemli bir seramik merkezi olmuştur. Büyük olasılıkla bu gelenek, Çanakkale savaşıdan sonra, büyük kayıplar yaşanan batı Anadolu'da kıtlık, göçler ve ticaretin durması nedeni ile çöküntüye uğramıştır. Türk çini sanatında günlük seramik ve duvar çiniciliği yüzyıllar boyu birbirini geliştiren bir çizgi sunarken, Çanakkale örneklerinin kendine özgü bir yaratı sergilemesi ve hiç duvar çinisi yapılmamış olması ilginçtir".²⁷

Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Beylikler devrinden süregelen, Osmanlılarla 16. yüzyılda altın çağını yaşayan çini sanatı, 17. yüzyılda gerilemeye başlamıştır. Kütahya ve İstanbul'daki tekfur sarayı atölyeleri ile bir müddet daha Osmanlı İmparatorluğu'nun çini ihtiyacına cevap verilmiştir. Daha sonraları ise mahalli atölyeler halinde kap-kacak imalatı ile bu köklü geleneği sürdürmeye çalışmıştır. Bu mahalli atölyeler içinde, Çanakkale seramiklerinin önemli bir yeri vardır.

Gösterişsiz, kaba fakat form yaratıcılığı bakımından mahalli üslup özelliği göstermektedirler. Araştırmacı Artur Lane tarafından "köylü kapları" olarak nitelendirilmektedir. Aşırı çekici, günlük kullanım eşyaları olan bu kaplar, 18. yüzyılın son çeyreğinden sonra Çanakkale bölgesinde imal edilmiştir. Kırmızı, ender olarak bej, kaba hamurlu ve sır altı tekniği ile işlenen Çanakkale seramikleri, renk ve desen bakımından bölgesel Türk çiniciliğine yeni bir soluk getirmiştir. Çoğunlukla çukur tabak, kâse, küp, sürahi, testi, kalemlik, vazo gibi örnekler yapılmıştır. Muntazam, dengeli ve ustalık isteyen bant, geometrik bölümlenme, yaprak motifleri bahçe mimarisinde yer alan köşkler, gemi ve top motifleri gibi desenlerin daha ziyade tabak ve kâselerde görülmesi ilginçtir. Fırça darbeleriyle yapılan desenler, mor-kahverengi, turuncu, kırmızı, sarı, mavi, lacivert tonlarında boyanırdı. Bazılarında desenin, kirli sarı sır altında renkli olarak verildiği de olurdu.

²⁶ Lewiz, Griselda, **A Collectors History Of English Pottery**, The Antique collectors Clup Ltd,4. Basım Woodbridge, Suffolk, England,1987, 383 s., s: 234.

²⁷ Öney, Gönül, **Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı**, Kültür Bakanlığı, sanat eserleri Dizisi 469,1. Basım, İstanbul, 2007, 528 s.,s:365

19. yüzyıl ortalarında yapılmış, şişman gövdeli, uzun boyunlu, ağızları hayvan başı şeklinde stilize edilmiş testilerin kulpları, çoğunlukla, burmalıdır. Gövde ve boynun ön kısmında, ağzın etrafında, çiçek, rozet, yaprak, kuş gibi kabartmalar görülür. Bazılarında ise gövdeye bağlı, hayvani formlu ikinci bir akıtma kabı da bulunabilir. Genellikle koyu yeşil, kahverengi ve kirli sarı sır kullanılır. Kabartmaların etrafında, siyah, mavi, turuncu, beyaz renklerle ve altın yıldızlarla çok stilize yaprak, çiçek, damla motifleri yerleştirilmiştir. Genellikle zevksiz ve aşırı barok bir üslup göstermektedir. Bunların at başlı, boyunları yeleli, ayaklı ve şişman gövdeli tipleri vardır ki, geç dönemdeki bozulmayı gösteren, kötü bir heykel gibidir. Genellikle 19. yüzyıl ikinci yarısı ve 20. yüzyıl başına tarihlenen mangallar, Çanakkale seramikleri içinde, ender örnek oluşturmaktadır. Mangallar çoğunlukla koyu yeşil, kahverengi veya kirli sarı sirla renklendirilmiştir. Mor-kahverengi, bej, yeşil ebruli olanlar da bulunmaktadır. Küçük el mangalları olduğu gibi, büyük kullanım mangalları da mevcuttur. Çok ilginç desenleri ile dikkatimizi çeken Çanakkale seramikleri, etkileyici formları, stil ve desenleriyle, 18. ve 19. yüzyıllarda Türk modern sanatını, özellikle Türk kolâjını yaratmışlardır.²⁸

Resim 47 "Tavuklu ve civcivli biblo şeklinde sürahi".
1900-1925, İstanbul Çinili Köşk Müzesi, yükseklik:37 cm. (Kaynak: Anadolu'da Türk devri Çini ve Seramik Sanatı, s:375)

²⁸ Bodureruz, Fulya, **Sadberk Hanım Müzesi** , Aksoy Matbaacılık A.Ş., 1989, İstanbul, 137-138 s.

Resim 48 “Deve biblosu”
1850-1900, Ankara Etnografya Müzesi, uzunluk: 21 cm, yükseklik:17 cm. (Kaynak: Anadolu’da Türk devri Çini ve Seramik Sanatı, s:374)

Resim 49 “At başlı, göğsü kuş Kabartmalı testi”.
1850-1900, Ankara Etnografya Müzesi, çap:16 cm, yükseklik:34 cm. (Kaynak: Anadolu’da Türk devri Çini ve Seramik Sanatı, s:374)

Resim 50 "Aslan biçiminde kap".
19.yy sonu-20.yy başı, yükseklik: 36.4 cm. (Kaynak: Sadberk Hanım Müzesi Katoloğu,
İstanbul,1995,s:115)

2.1.2.1. Hayvan Figüründen Esinlenerek İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar

Seramik tarihinde insan biçimli işlevsel seramikler kadar çok, hayvan biçimli işlevsel simge biçimler de çoğunluktadır. Seramik sanatçısı için, Anadolu ritonları ve özellikle İran ritonların biçimsel mükemmelliğinden etkilenmemek mümkün değildir. Çağdaş seramik sanatında, kimi sanatçının işlerine bu kültürel mirastan izler yansımıştır. Erdinç Bakla ve Tüzüm Kızılcan'ın aşağıda örnekleri verilmiş eserlerinde geleneksel Çanakkale seramiğinden yorumlar yer almıştır.

Benzer şekilde Ekrem Kula çarkta şekillendirdiği kimi eserlerinde, işleve ve hayvan biçimine gönderme yapan detaylar kullanmaktadır. Çalışmanın bu

bölümünde adı geçen sanatçılara ek olarak Debra E. Sloan ve Angela Böck'ün seçilmiş eserlerinden örnekler verilmiştir.

2.1.2.1.1. Erdinç Bakla

1939'da Erzurum'da doğdu. Ortaöğrenimini Mersin Lisesi ve Çanakkale Lisesi'nde yaptı. 1958'de İstanbul tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'na girdi. 1962'de mezun oldu ve aynı okulun öğretim kadrosunda görev aldı. Almanya'da Krautheim Porselen Fabrikası'nda ve Çanakkale çömlek atölyelerinde çalıştı. 1960'tan itibaren karma sergilere katılmaya başladı ve ilk kişisel sergisini 1967'de açtı. 1986'da Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde profesör oldu. 1997'de emekliliğe ayrıldı.

Bakla, 1997'den itibaren çalışmalarını büst ve heykellere yöneltmiştir. Bu konudaki bütün çalışmalarını Anadolu Medeniyetleri'nden yararlanarak sürdürmüştür. Uzun yıllardır Geleneksel Türk çiniciliği konusunda bilimsel araştırmalar yapmaktadır. İznik, Kütahya Çinileri, Tophane Lüleleri konusunda çalışmaları vardır. "Tophane Lüleçiliği" adlı kitabı Dış Bank tarafından basılmıştır.

Resim 51 Erdinç Bakla, "Atlı testi çeşitlemesi".
Akçini, 27 x 11 x 33, 1970
(Kaynak:http://www.erdincbakla.com/Turkce/seramik_heykel/70/70_71_72.htm#.07.01.2011)

Resim 52 Erdinç Bakla, "Truva Atları".
38 x 27 x 42, 1971
(Kaynak:http://www.erdincbakla.com/Turkce/seramikheykel/70/70_71_72.htm#.07.01.2011)

2.1.2.1.2. Tüzüm Kızılcan

22.01.1941 tarihinde İzmir Kemalpaşa Yukarı Kızılca'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de yaptı. 1959'da sanat çalışmalarına Füreyya Koral'ın seramik atölyesinde başladı. Aynı yıl Hasan Göksu'nun yanında torna çalışmaları yaptı. 1960–1961 yıllarında Eczacıbaşı Seramik Fabrikası sanat bölümünde çalıştı. 1961 'de İstanbul, Ankara, İzmir Taylan Seramik Sanat Bölümü ve Taylan Seramik karma sergisine katıldı. 1962'de seramik öğrenimini Almanya Werkkunts Schule Offenbacha Main'de yaptı. Aynı yıl Exposition Internationale de La Ceramique Contemporaine Praquee (1962) yarışmasında gümüş madalya aldı. 1963 İstanbul Çağdaş Türk Seramik sergisine katıldı. 1964 Gualda Tadino International Ceramic yarışmasında birincilik ödülü aldı. Offenbach karma sergisine, darmstad sergisine katıldı. 1965 yılında aynı okuldan mezun oldu. Werkunts Schle offenbach a Main Premier, Offenbach Belediyesi ödülü aldı. 1969 da Gorbon Işıl Seramik Atölyesi'nde çalıştıktan sonra 1970 yılında kendi atölyesini açtı. 1973 yılında 50. Yıl Türk Seramik ve Cam Eserleri sergisine katıldı. Çalışmalarına mimari seramik ağırlıklı devam etti.

Çalışmalarına mimari seramik ağırlıklı olarak devam eden sanatçı, 1989-1990 yıllarından itibaren kavramsal çalışmalara ağırlık verdi. Eserleri yurtiçi ve yurtdışında, pek çok özel ve kamu kuruluşunda yer almıştır.

Resim 53 Tüzüm Kızılcan, "At Başlı Geleneksel Çanakkale Seramiği Yorumu".
2005

(Kaynak:<http://mfkaragul.blogspot.com/.07.01.2011>)

“12-25 Eylül 2005 tarihleri arasında ÇOMÜ GSF Seramik Bölümü'nün çok ortaklı düzenlediği (ÇASEM, ...) seramik çalıştayına katılan Tüzüm Kızılcan'ın üretmiş olduğu at başlı Geleneksel Çanakkale Seramiği yorumları. Gerçekleştirilmiş olan bu sempozyumda sunuların bildirilerin yanı sıra katılımcıların ürettikleri yapıtlar çalıştay sergisinde ilgililere sunulmuştur”.²⁹

2.1.2.1.3. Ekrem Kula

1954 yılında Fethibey'de doğan sanatçı, 1971 yılında, İstanbul İlk Öğretmen Okulu "Resim Semineri"nden mezun oldu. 1971–1972 öğretim yılında Yozgat'ta öğretmenlik yaptıktan sonra lisans eğitimini 1976 yılında İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Seramik Bölümü'nde tamamladı. 1991 yılında ise Selçuk Üniversitesi, Uygulamalı Sanatlar Seramik Bölümü'nde Sanatta Yeterliliğini tamamladı. 1998-2004 yıllarında Seramik Bölümü Cam Anasanat Dalı Başkanlığı, 2004-2009 yılları arasında Cam Bölüm Başkanlığı yaptı. Sanatçı halen Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olarak görevini sürdürmektedir. Yurtiçi ve yurtdışı birçok kişisel ve karma sergiye katılmıştır.

Resim 54 Ekrem Kula “Endüstriyel Çay Takımı”.

²⁹ <http://mfkaragul.blogspot.com/10/12/2010>

Resim 55 Ekrem Kula, Çarkta Şekillendirilmiş Koç.

Resim 56 Ekrem Kula, Çarkta Şekillendirilmiş Formlar.

2.1.2.1.4. Debra E. Sloan

Sanatçı Kanada'nın Vancouver şehrinde yaşamaktadır. Çoğunlukla figüratif eser üretmektedir. Bu eserler içinde hayvan, özellikle köpek figürleri çoğunluktadır. Figüratif anlamdaki pek çok eseri kullanım kaplarına gönderme yapmaktadır. Hayvan biçimli seramiklerinin yanı sıra insan biçimli eserler de üretmiştir.

Sanatçının eserleri hakkındaki yorumu:

“İnsan ya da havan figürü üzerinde; çamur ve anlatım dili arasındaki ortaklığın çekiciliği ile ilgileniyorum. Kaplar taşıyıcıdır, bizler de duygusal taşıyıcılar ve insanoğlunun kilden geldiğiyle ilgili bir düşünce var. Kilden bir şeyler yapmak sadece ellerimizi değil, vücudumuzun bütün duyularını kullanmamızı gerektirir. Malzemeyle, coşkulu bir işbirliği ve etkileşimle, içgüdüsel olarak çalışırım. Benim için bir şeyler yapmak, kelimelerle anlatılamayan hafıza ya da

bağlantıyı harekete geçiren, dokunma ve görme yoluyla kurulan deneyimlerdir. Bir yazı ile desteklenmesine gerek yoktur. Amacım evde bir boşluğu paylaşacağım seçilmiş bir varlık ortaya çıkarmaktır. Malzemenin kırılabilirliği ve hayallerimin doğallığı, vücudumuzun ve hislerimizin hassaslığını ve anlaşılmasını gösterir”.³⁰

Resim 57 Debra E. Sloan “Köpek biçimli sürahi”.
Kırmızı Çamur, 2005, y: 50.8, g. 17.8, u: 17.8. (Kaynak: Kathy Triplet,500 Pırchers s. 211)

Resim 58 Debra E. Sloan “Bufalo biçimli ibrik”.
2004. , y: 14, g. 10,2, u: 25.4 (Kaynak: Kathy triplet,500 Pırchers s. 241)

³⁰ http://www.debrasloan.com/artist_statement.html.24.08.2010

2.1.2.1.5. Angela Böck

9 Nisan 1953'de Almanya Melkers (Thüringen) de doğmuştur. 1971-1972 yılları arasında Waldenburg'daki bir çömlekçide çalışarak ilk seramik çalışmalarına başlayan sanatçı, 1972-1977 yılları arasında ise üniversitede endüstriyel seramik tasarımı eğitimi alarak lisans eğitimini tamamlamıştır. 1977-1979 yılları arasında ise Prof. Gerhard Lichtenfeld'den heykel eğitimi alarak yüksek lisansını tamamlamıştır. 1979'dan itibaren de Karl Fulle ve Ursula Zanker ile birlikte kurdukları atölyelerinde seramik üretmeye başlamışlardır.

Resim 59 Angela Böck "Sırüstü dekorlu tavuk formu seramik kaplar".
(Kaynak: <http://www.arteskeramik.de/> 06.01.2011)

Sanatçı daha çok günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz bir çok figürü çalışmalarında kullanmıştır. Çeşitli insan ve hayvan karakterlerini hikayeci bir anlatım diliyle yansıtmıştır. Seçtiği figürleri uygularken işlevsel olmalarına dikkat eden Angela Böck ifadeyi güçlendirmek amacıyla çalışmalarında sır üstü dekorlama tekniklerini de sıkça kullanmıştır.

Resim 60 Angela Böck "Sır üstü dekorlu kuş formu seramik sürahi ve çaydanlık".
(Kaynak: <http://www.arteskeramik.de/> 01.05.2011)

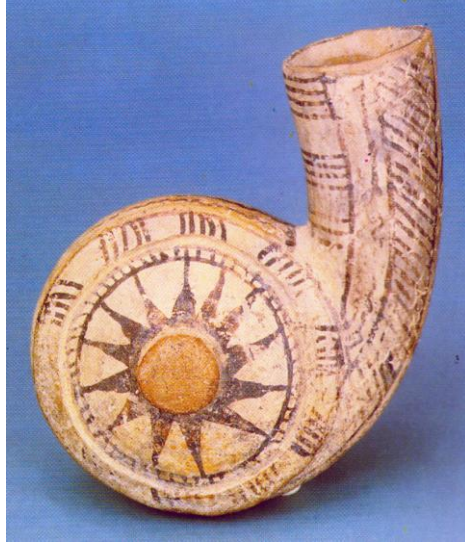
Angela Böck'nin seramikleri abartıdan uzak, çocuksu bir anlatım ile izleyiciye sunulurken her biri kendi içinde yeni bir karakter ve hikâyeyi barındırmaktadır.

2.2. Doğal Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler

Doğada var olan organik ve inorganik yapılar seramik biçime konusal malzeme olabilmışlardır. Deniz kabukları, boynuz gibi bir canlıya ait parçanın biçimsel kopyasının işlendiği seramiklere çok sık rastlanır. Temelde etkilenilmiş biçim zaten içinde bir sıvı ya da katıyı taşıyabilecek olan bu formları, sanatçı ya da çömlekçiler, seramik malzeme ile yeniden örgütleyerek eser üretmişlerdir.

Doğadaki canlı ve cansız yapı çeşitliliği, seramik üretimine konu sağlayabilir. Hacmi olan birçok nesne seramik malzemeyle anlatılabilir. Et kalınlığı verilmiş doğadan esinlenerek üretilmiş bu formlar sonuçta seramik biçimle bütünleşmişlerdir. Dünya seramik tarihinde olduğu gibi Anadolu seramik sanatında da bu tarz eserlere çok sayıda rastlanır.

Doğadan esin alınarak üretilmiş bu tarz eserlerde obje çok iyi incelenir. Detaylar ve objeye ilişkin yapısal sistemler hassas bir biçimde etüt edilir.

Resim 61 "Törensel içki kabı".

Pişmiş Toprak. y: 15.6 cm., Kültepe. M.Ö. 19. yy.(Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi, s.111)

Deniz kabukları, salyangoz kabukları gibi doğal biçimler, seramik tarihinde çok sık rastlanılan ve günümüz çağdaş seramik sanatında da kimi sanatçılar tarafından zaman zaman şekillendirilmekte olan formlardır. Bu yapıların formlarında et kalınlığı vardır ve doğaları gereği seramik kaplara benzemeleri sebebiyle sıkça tekrar edilmiş formlar olmuşlardır.

Resim 62 “Üzüm salkımı biçimli kap”.

Pişmiş Toprak. y:14 cm., Boğazköy, M.Ö. 18. yy. (Kaynak: Anadolu Medeniyetleri müzesi, s.130)

Üzüm şeklinde bu kap, Anadolu seramiğinde oldukça nadir rastlanır türdendir. Üzüm salkımları bir araya getirilerek tek bir kap tasarlanmıştır. Sırsız, astarsız oldukça yalın, aynı zamanda yeterince plastik bir forma sahiptir. Bu kap, doğadan nesnelere kullanarak işlevsel simge biçim üretmeye iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Resim 63 “Tarak şeklinde ve deniz kabuğu şeklinde tabaklar ve deniz salyangozu şeklinde sosluk”.

Ay ışığı adlı pembe lüster dekorlu. Wedgwood, 1805, Victoria ve Albert Müzesi, İngiltere. (Kaynak: Briselda Levis, A Collectors History Of English Pottery, s. 152)

Resim 64 "Mavi- Beyaz porselen form".

18. yy., Joseon Dönemi, Çin (Kaynak: Bunwon Porcelains I,world Ceramic Exposition Foundation, s.197)

Uzakdoğu seramiğinde her türlü biçim, en zarif şekilde şekillendirilerek seramiğe konu olmuştur. Köklü geleneklerinden ve doğadan beslenen seramik sanatçıları ve ustaları, çevreye ilişkin gözlemlerini eserlerine ustaca taşımışlardır.

Resim 65 "Kapaklı Kutu"

Erken 10. yy, Çin

(Kaynak:Vainker, Shelagh, Chinese Pottery and Porcelain,s. 71)

Uzak Doğu seramiğinde sebze, meyve gibi objelerden çıkışlı kaplara da oldukça sık rastlanır. Özellikle işlevsel olan bu kaplarda sebze ve meyveye ait detaylar ustalıkla işlenmiştir.

Resim 66 “Şeftali şeklinde beyaz porselen form”.
Joseon Dönemi 18.yy, Çin. (Kaynak: Bunwon Porcelains I,world Ceramic Exposition Foundation, s.232-233)

Resim 67 “Bambu destesi şeklinde çaydanlık”.
Çin, Wanli Dönemi, 1613, 7,7 x 9,3 cm. (Kaynak: The Art of The Yixing Potter, s. 132)

Resim 68 A.Cüneyt Er, "Çaydanlık".
2008

Resim 69 A.Cüneyt Er, "Çaydanlık".
2008

Ağaç gövdeleri ve dalları, bambu çubuklar seramik formlara ve özellikle çaydanlık formunda sıkça rastlanan doğal biçimlerdir. Yukarıdaki iki seramik çaydanlık, çam ve kavak ağacının gövdelerinden kesilmiş parçalardan kalıp alınarak, döküm yöntemiyle şekillendirilmişlerdir.

Resim 70 A.Cüneyt Er,
"Çaydanlık". 2008

Resim 71 A.Cüneyt Er, "Çaydanlık".
2008

Ağaç parçaları gibi kabak bitkisi de doğal formu gereği seramik forma dönüşmeye oldukça müsaittir. Yukarıda fotoğrafları verilmiş olan iki seramik, su kabağı ve balkabağından kalıp alınarak üretilmişlerdir. Raku pişirimi yapılmış olan seramikler ajur dekorludurlar.

2.2.1. Doğal Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar

Form üretirken doğal nesnelere dayanarak yararlanma yöntemi yüzyıllardır seramik üreticilerinin başvurduğu bir yöntemdir. Doğal malzemeden etüt edilerek, plastik çamurla şekillendirme yapılabilir ya da malzemeden doğrudan kalıp alınarak, döküm ya da kalıba basma yöntemiyle eser üretilebilir.

Nesrin Düring eserleri deniz kabuklarından çıkışlı olup, sanatçı kalıp almadan doğrudan serbest olarak şekillendirme yapmaktadır. Barbara Frey ise birçok seramik eserinde anlatımda taç biçimini kendine konu edinmiştir. Yine aşağıda çalışmalarından örnekler verilen David Furman ise sebze çıkışlı eserler üretmektedir.

2.2.1.1. Nesrin Düring

Sanatçının eserleri hakkındaki yorumu:

Ben dünyayı ve doğayı çok seven ve onlara karşı hürmeti olan bir kişiyimdir. Başka kadınlar lüks butiklerden alışveriş yapmaktan nasıl mutlu olurlarsa, ben kumsalda bulduğum bir kabukla, dağlardan topladığım tohum ve tasla mutlu olurum. Benim deniz kabukları çalışmalarım esas kabuklara pek benzemezler. Hiç bir kabuğa bakarak, onun benzerini yapmamışım. Ben kabuklardan ilham alıp kendi kabuklarımı yaratmışım. Kırılmış kabuklara bayılırım; onların iskeletleri ne derece uyumlu ve şaşırtıcı güzelliindedir. Ya da yıllarca dalgaların okşadığı mermerleşen saten yumuşak yüzeyleri....

Ben bu çalışmalar için Almanya Westerwald'dan çıkarılan bej-krem renkli, içine kum karıştırılmış yüksek ateşe dayanıklı (stoneware) bir çamur kullandım. Her parça elimin içinde ufak bir avuç içi olarak baslar ve büyür. Adeta canlı bir organizma gibi. Ben işlerimi hiç çizmem. Avuç içinde başlayan şekil, sanki kendiliğinden gelişir. İşler kuruyunca elektrik fırınında 900°C gibi bir derecede ilk fırınlanır. İkinci fırınlama, çok yüksek işlerim için yapılmış odun fırınımda olur. Bu odun fırınına parçaların aralarına ufak kaplarda tuz yerleştiririm. Fırınlama 10 ile 15 saat kadar alır. 1280- 1300 °C.

Kullandığım odun, o günkü hava durumu, fırının içinde uçuşan odun külleri ve tuz buharları, çamurun içindeki demir oranı gibi faktörler benim pek sevdiğim yumuşak ve çok tabii yüzeyler verir bana.³¹

³¹ Nesrin Düring'in araştırmacıya yolladığı elektronik mektup, 01.03.2010

Resim 72 Nesrin During, “Deniz Kabuğu Çanak”.
2002 (Kaynak: Lark Books, 500 Bowls,s.96

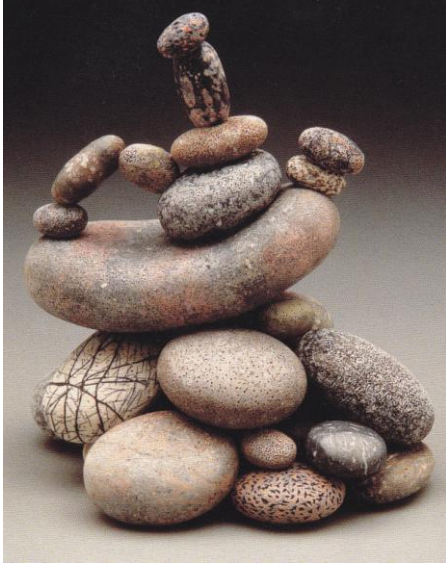

Resim 73 Nesrin During, “Deniz Kabuğu Çanak”.
2002 (Kaynak: <http://www.during.nl/nesrin/paginas/i1.html>, 01.05.2011

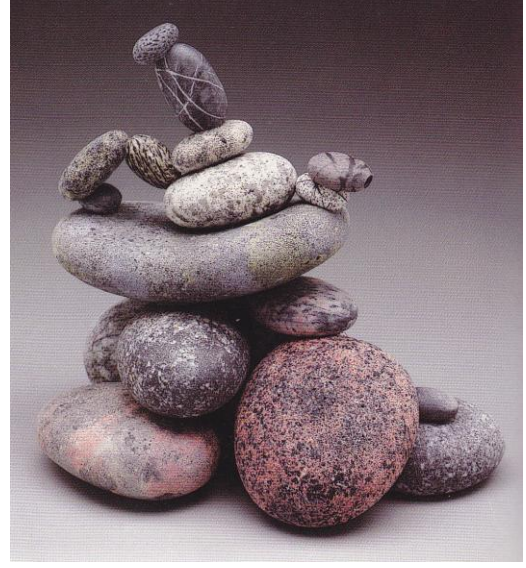
2.2.1.2. Barbara Frey

Barbara Frey lisans diplomasını İndiana Üniversitesi seramik bölümünden, yüksek lisans diplomasını Syracuse Üniversitesinden aldı. Eserleri 1975 yılından beri 200’ün üzerinde sergide yer aldı. El yapımı porselen çaydanlıkları, Ferrin Galeri, Dorothy Weiss Galeri, Garth Clark Galeri gibi pek çok galeri ve müzede sergilendi.

Barbara Frey Teksas A&M Üniversitesi'nde sanat profesörüdür ve seramiğin her alanında dersler vermektedir.³²

Resim 74 Barbara Frey, "Çaydanlık".
2001, 17.8 x 18.8 x 6.5 cm, (Kaynak:Lark Books,
500 Teapot, s. 367)

Resim 75 Barbara Frey, "Çaydanlık".
2001, 17.8 x 18.1 x 12.7 cm, (Kaynak:Lark
Books, 500 Teapot, s. 262)

2.2.1.3. Bonnie Seeman

Bonnie Seeman Miami Üniversitesi'nin kıdemli öğretim elemanıdır. 1996 yılında Massachusetts Üniversitesi'nden yüksek lisansını almıştır.

2005 'te Bienal ödülü almıştır. Pek çok ulusal ve uluslararası sergilere katılmıştır. Bunların arasında, Kore Tontin Galerisi'ndeki kişisel sergisi, 2005 yılında Kore'de "3. Dünya Seramik Biyeli", "Dünyanın Çaydanlıkları" konulu sergi sayılabilir. Metropolitan müzesi dâhil, pek çok müzede eserleri yer almaktadır.

Sanatçının eserleri hakkındaki yorumu:

Ben yararlı objelerle ve onların öykülenebilecek anlamda nasıl kullanılabilecekleri ile ilgileniyorum. İşlerim çirkin ve güzelin karışımıdır. Kırılgan narin görünüp, hayatın dayanıklılığını anlatırlar. Eserlerimde doğal yaşamdan, yaşayan yapılardan detaylar sunuyorum.³³

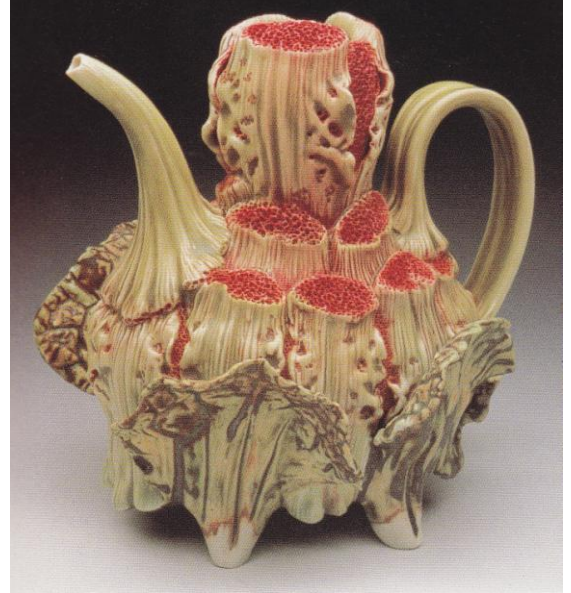
³² <http://www.functionart.com/AM/Artists/FreyB/FreyB.html>.14.12.2010

³³ <http://www.southernartistry.org/biography.cfm?id=947>. 14.12.2010

Çaydanlıkdaki etkilendiğim şey Avrupa porselenleri ve Çin'in Yixing çaydanlıklarıdır. Çaydanlıklarımı konusu yoğunlukla çevremden gelir. Bitkileri, deniz formlarını ve insan anatomisi, bu formlarda hayatı, yaşamak için çaba göstermeyi ve hastalıkları anlatmaktayım.³⁴

Resim 76 Bonnie Seeman, "İsimsiz".
2001, 25.4 x 17.8 x 20.3, (Kaynak:Lark Books,
500 Teapot, s. 172)

Resim 77 Bonnie Seeman, "İsimsiz".
2001, 12.7 x 8.9 x 15.2, (Kaynak:Lark Books, 500
Teapot, s. 291)

2.2.1.4. David Furman

Amerikalı seramik sanatçısı ve öğretmendir. David Furman 1969' da Oregon Üniversitesinde lisans, 1972 yılında, Washington Üniversitesi'nde yüksek lisansını tamamlamıştır. Sanatçının pek çok ödülü vardır. Bunların arasında; NEA, 1975, 1986 "dostluk ödülleri" ve 1996 yılında Peru da "kıdemli sanatçı dostluk ödülü", 2005 de Kore Dünya Seramik Bienali'nde gümüş madalya sayılabilir.

"Furman, garip şekilli porselen borularıyla, sebze ve meyve çaydanlıklarıyla, Colombia Peru- Moche kaplarına gönderme yapan seramikleriyle tanınır. Diğer, gerçekçi yorumlanmış objeleri, kahve kapları, kalem kutuları, fırça ve paletlerini içerir.. Sanatçının son dönemlerdeki figüratif işleri, gerçek üstü ve öyküsel konulara odaklı, içten, insanın psikolojik dinamikleriyle etkileşimini üzerinde taşır".³⁵

³⁴ Lark Books, **500 Teapots**, sserling publishing, 202, New York, 172 s.

³⁵ <http://www.ceramicstoday.com/potw/furman.htm>, 14.12.2010

Resim 78 David Furman, "Kötü Çocuk"
(Kaynak:http://http://davidfurmanart.com/teapots_pgs/badboy.html / , 01.05.2011)

Resim 79 David Furman, "Oda Servisi".
http://davidfurmanart.com/teapots_pgs/df26b.html / , 01.05.2011)

2.3. Endüstriyel Ürün Biçimli İşlevsel Seramik Simge Biçimler

Kullanım amaçlı seramikler, insanın ihtiyaçlarına çözüm bulmak için üretilmiş, geliştirilmiş ve çoğaltılmıştır. Önceleri tek olan seramik ürünler artan ihtiyaçlara cevap vermek, çoğunluğa ulaşmak amacıyla çoğaltılmış ve böylece kendi endüstrisini oluşturmuştur. Kalıp ile üretimin keşfedilmesiyle gerek metal benzeri kaplar gerekse yine aynı dönem insanının ürettiği çarık, kaşık, miğfer v.b. gibi formları seramik malzemeye aktarmışlar ve çoğaltmışlardır.

İnsanlık farklı dönem ve kültürlerde işlevsel üretimin ihtiyacı olan seramik formları günlük yaşamdan alıntılar ile kendi üretimi olan farklı formlar ile birleştirmişlerdir. Bu Anadolu'da riton, Antik Yunan'da ariballos, Maya'larda kaşık, İslam kültüründe ise süzgeç şeklinde karşımıza çıkar.

Anadolu'da üretilen çarık biçimli seramik ritonlar bu üretime örnek teşkil etmektedirler.

Resim 80 "Çarık biçimli törenseli kapları".

Pişmiş Toprak, y:8-8.2 cm. uz.:13.3-13.7 cm Kültepe, Kaniş Karum'u,II. kat. M.Ö. 19. yy.,(Kaynak: Türkiye'nin Tarihi Zenginlikleri, s.86)

Resim 81 "Riton".

Pişmiş Toprak, Lidya, M.Ö. 7-6 yy. 10,6 x 6,9 x 21,3 cm. (Kaynak: Sinem Üstün Türkteki-Bilge Hürmüzlü, Eski Çağda İçki ve Sunu Kapları, s. 69)

Antik Yunan ve Roma seramiklerinde işlevsellikleri ile birlikte günlük yaşamdan betimlemelerin kullanıldığı seramiklere sıkça rastlanmaktadır. Resim 82' de yer alan savaşçı figürlü ariballosa miğfer giydirilmiştir.

Resim 82 "Corinth savaşçı başlı Ariballos".
M.Ö. 600.

(Kaynak: <http://www.mlahanas.de/Greeks/LX/Aryballos.html>.06.01.2011)

Resim 83 "Seramik kaşık", Peru.
(Kaynak: http://www.eons.com/photos/profile/728579/photo/316912?context=browse_album_createdat_240947_06.11.2010)

İslam sanatında metal benzerleri gibi seramik süzgeçlere sıkça rastlanır. Pahalı olan metal süzgeçler yerine kilden şekillendirilmiş benzerleri daha ucuz olup, tercih edilmiştir.

Resim 84 "8 – 9 y.y. İran üretimi seramik süzgeç".
(Kaynak: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Strainer_Susa_Louvre_MAOS513.jpg. 01.06.2006)

Çağımız plastik sanatları her tür malzemeyi ve konuyu işleyebilme özgürlüğüne ulaşmıştır. Endüstri çağı, sanatçıya birçok malzeme sunar. Günümüz sosyal çevresinde sanatçıya malzeme olabilecek sonsuz sayıda endüstriyel tema serbest olarak göz önünde dolaşmaktadır. Plastik veya metal atıklar ya da atık olmayan ürünler, petrol yan ürünü malzemeler, elektronik parçalar ve daha birçok ürün, resim, heykel, grafik ve tekstil sanatçılarına olduğu gibi seramik sanatçılarına da malzeme sağlamaktadırlar.

Kalıplama ya da serbest şekillendirme yöntemleri ile endüstriyel ürünlere gönderme yapılırken, yapılan iş yeni bir kompozisyon oluşturmalıdır. Aşağıdaki çaydanlık örneğinde, plastik boruların ve diğer birimlerin, kalıplama ve döküm yöntemiyle bir araya getirilerek plastik bir simge biçime nasıl ulaşıldığı gösterilmiştir.

Seramik sanatçısı, malzemedan etüt ederek kili şekillendirebileceği gibi, kimi zaman malzemedan doğrudan kalıp alarak şekillendirme ve kompozisyon oluşturma yoluna gidebilir.

Eser üretmede esas olan denge, form bütünlüğü, kompozisyon ilkeleri gibi esas ve ilkelere sadık kalındığı sürece her tür seramik malzemeyle eser üretilebilir

Resim 85 A.Cüneyt Er, "Çaydanlık".
Döküm tekniği, 1200 °C, 2008

2.3.1. Endüstriyel Ürün Biçimli İşlevsel Seramik Simgelik Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar

Yüzyılımızın Çağdaş sanatçısı anlatım dili ve malzemesinde özgürdür. Endüstri ürünü malzemelerin seramik biçimlerini kullanma çağdaş seramik sanatında serbestçe kullanılan bir yöntem olmuştur. Bu yöntem ile tasarlanmış eserler genellikle verilmek istenen bir tepkiyi üzerlerinde taşırlar. Richard Notkin'in eserleri buna iyi birer örneklerdir.

Bu anlamda eser üretmiş birçok sanatçı vardır ve bu çalışmada bu sanatçılardan, Dan Anderson, Clayton Bailey, Carol James, Mustafa Ağatekin gibi eserleri aynı zamanda bir öykü taşıyan sanatçıların çalışmalarından örnekler verilmiştir.

2.3.1.1. Richard Notkin

1948 yılında Chicago, Amerika'da doğmuştur. Lisansını Kansas Sanat Enstitüsü'nde tamamladı. 1973 yılında yüksek lisansını tamamladı. Çin'e pek çok gezi yapan sanatçı özellikle Yixing seramiğinden çok etkilenmiştir. *"Sanatı ve eserlerini inançlarının bir uzantısı olarak kullanmaktadır. On yıldan uzun bir süre, çaydanlık formunu, askeri konuları ve yabancı politikayı sorgulamak için kullanmış ve bunu yaparken nükleer silahlanmaya dikkat çekmiştir".*³⁶

Resim 86 Richard Notkin "Kaldırım Kenarı".
1986, Stoneware,
(Kaynak Ulysses Grand Dietz, Great Pots. S.136)

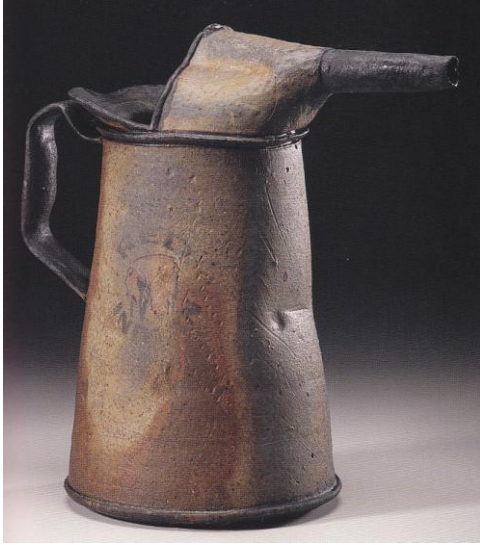
³⁶ Clark, Garth, **The Artful Teapot**, Thames and Hudson Ltd, 1. Basım, London, 2001, 256 s s: 240.

“Richard Notkin’in 1980 ortalarına ait sıra dışı küçük boyutlardaki çaydanlığı, doğrudan Çin Yixing çaydanlıklarından esinlenilmiştir. Notkin’in “Kaldırım Kenarı” adlı çaydanlığı hem tuhaf hem de karanlıktır. Ölçüleri yakından bakmayı gerektirir ve sanatçının mucizevi heykelsi detayları ortaya çıkarmasını sağlar. Notkin’in bu eseri hava kirliliğinin artması, kentsel çöküş ile birlikte, akla çayımız için su nerede sorusunu getirir”.³⁷

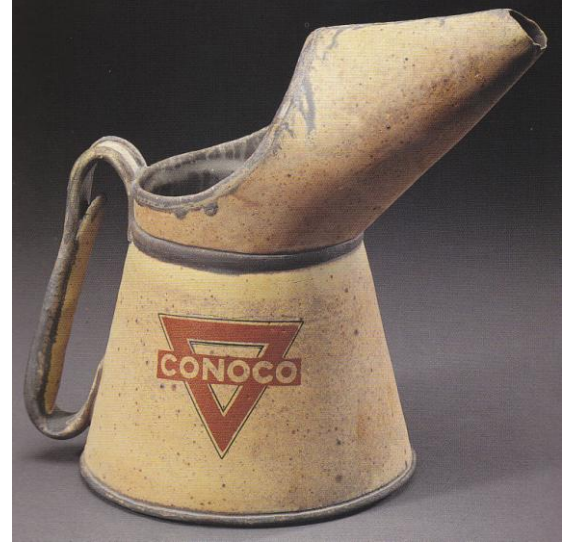
2.3.1.2. Dan Anderson

Dan Anderson sanatçı ve öğretmendir. 1972- 2002 yılları arasında Edwardsville Southern Illinois Üniversitesi’nde tam zamanlı eğitimlik yapmıştır. Wisconsin-River Falls Üniversitesinden lisans, Cranbrook Sanat Akademisi’nden yüksek lisans diplomasını almıştır.

Kendisine ait Anagama fırını olan sanatçı evindeki atölyesinde üretim yapmaktadır. Eserleri Amerika Birleşik Devletleri’nde pek çok galeride sergilenmektedir.

Resim 87 Dan Anderson, “Cocono yağ Sürahisi”
Plaka Yöntemi, Soda Pşirimi, 30,5 x 27.9 x 16.5.cm, 2004
(kaynak: 500 Pichers, s.8)

Resim 88 Dan Anderson. “Yağ Tenekesi”.
Odonlu Pşirim, 30,5 x 22.9 x 16.5.cm, 2002
(kaynak: 500 Pichers, s.333)

³⁷ Dietz, Ulysses Grand, **Great Pots**, Guild Publishing, Madisou. Wisconsin, 2003, 208 s, s:132

2.3.1.3. Clayton Bailey

Sanatçı 1939 Amerika Birleşik Devletleri- Wisconsin’de doğmuştur. 1963-67 yılları arasında Wisconsin Devlet Üniversitesi’nde profesör olarak görev yapmıştır. 20. yüzyılın seramik sanatçılarında bakıldığında Clayton Bailey’ e ait eserlerin çok özel ve farklı olduğu izlenebilir. Eserlerinde bilimden, eğlenceden eğitime yansımalar yer alır.

“Bailey sanatın içinde kavram ve fiziği bütünleştirir. Sıklıkla Leonardo Da Vinci ile karşılaştırılabilir, çünkü sanat, bilim, eğlence ve eğitim ile ilgili sentezleri vardır. Eserleri cesur, sanatsal girişimler, hileleri, dalga geçmeleri, akıl almaz şaşırtıcı durumları içerir. Sanatçı ilk robot heykelleri yapan kişidir. Bailey, dini tutuculukların, bilim dışı işlerin, mizah ve şüphecilikle karşısındadır”.³⁸

Resim 89 Clayton Bailey, “Robot Çaydanlık”. 1979, Döküm Tekniği, yükseklik: 19.05 cm (kaynak: Garth Clark, The Eccentric Teapot, s. 79)

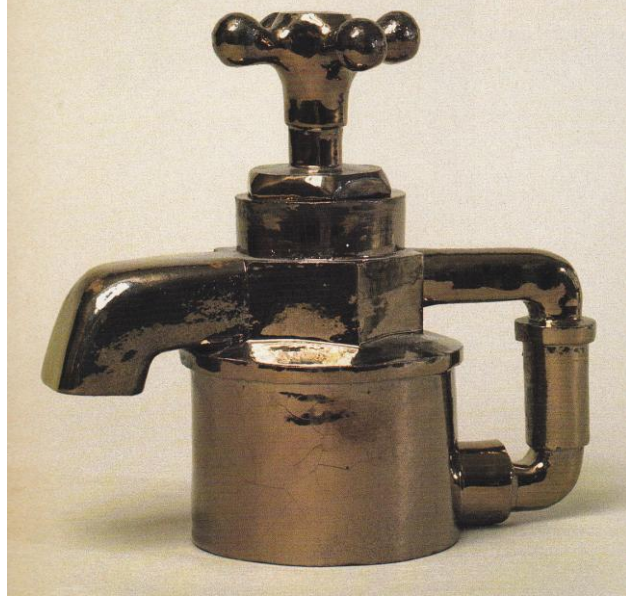
Resim 90 Clayton Bailey, “Tuvalet Çaydanlık”. Endüstriyel Porselen, 1976. (Kaynak: Leslie Ferrin, Teapot Transformed, s.15)

2.3.1.4. Carol James

1973 yılına ait ve “The Eccentric Teapot” adlı kitaptan alınan bu iki çalışma, sanatçının anlatımda kullandığı dil açısından konuyla ilişkili bulunmuş ve araştırmaya dâhil edilmiştir. Sanatçı her iki eserinde de çaydanlık formu üzerinde çalışmıştır. Resim 91’de, çaydanlık gövdesinden çıkan boru, kapağı simgeleyen vananın altından geçip emziğe dönüşmektedir. Biçimler arası ilişkinin ve kompozisyon kurallarının iyi çözüldüğü başarılı bir çalışmadır. Resim 92’deki lavabo

³⁸ <http://www.claytonbailey.com/introduction.htm>, 06.12. 2011

aydanlıkta ise durum biraz daha farklıdır. Çaydanlığın lavabo gövdesine borulardan oluşturulmuş parçalar bir araya getirilerek kulp, yine yarım boru eklenerek emzik formu verilmiştir. Bu çalışmanın belki de en belirgin kısmı, çaydanlığın kapağını temsil eden tıpa ve zinciridir.

Resim 91 Carol James, "Tesisat aydanlık".
1973, y: 15.24 cm. (kaynak: Garth Clark, The Eccentric Teapot, s. 82)

Resim 92 Carol James, "Lavabo aydanlık".
1973, y: 12.7 cm. (kaynak: Garth Clark, The Eccentric Teapot, s. 83)

2.3.1.5. Mustafa Ağatekin

1967 Yılında Edremit-Balıkesir’de doğdu. 1987 Trakya Üniversitesi Çanakkale Meslek Yüksek Okulu Seramik Bölümü,1991 Anadolu Üniversitesi Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Seramik Bölümü, 1993 Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Master Programı, 2003 Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Doktora Programını tamamladı. 2006 yılında Yardımcı doçentliğe, 2009 yılında da doçentliğe atandı. Yurtiçinde altı kişisel sergi açtı. Ulusal ve uluslararası pek çok karma sergiye katıldı. Yurt içinde düzenlenen yarışmalardan dört ödül alan sanatçı, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Cam bölümünde çalışmalarını sürdürmektedir.

Ağatekin, sanatsal çalışmalarında füzyon, sıcak cam üfleme ve el boyama vitray gibi farklı teknikler kullanmayı tercih etmektedir.

Sanatsal çalışmalarında ana tema; insan ve onun sırları gizemlerinin anlatıldığı öykülerdir.

Resim 93 Mustafa Ağatekin, “Işkence”.
1200°C 30 x 10 x 10, 1992

2.4. Hayal Ürünü İşlevsel Seramik Simge Biçimler

Seramik tarihinde hayal ürünü işlevsel simge biçimler, özellikle inançlarla ve mitoloji ile yakından ilgilidirler. Bu başlık altında Yunan, Uzak Doğu seramikleri, özellikle Çin, Kore ve Japon seramiklerinde sınırsız örnek izlenebilir. Ejderhalar, mitolojik kahramanlar, canavarlar ve başka birçok hayal ürünü simge, seramik eserle buluşmuştur.

Resim 94 "Sphinx formunda Lekythos".
M.Ö. 380, Yükseklik: 14.5 cm. (Kaynak: Beth Cohen, The Colors of Clay, s. 246)

Resim 95 "Sphinx formunda Kırmızı Figür Riton".
Capua, M.Ö. 470-460,yükseklik: 29.2 cm. (Kaynak: Beth Cohen, The Colors of Clay, s. 245)

Resim 96 "Kırmızı figür Riton", Ravanusa,
M.Ö. 510-500, yükseklik: 26 cm. (Kaynak: Beth Cohen, The Colors of Clay, s. 244)

Yunan sanatında benzer formda bir çok eser üretilmiş ve bu eserler müze koleksiyonlarında sergilenmektedir. Yunan ve Roma sanatında içki kaplarında ve ritonlarda mitolojik figürlerin plastik olarak işlenmesi oldukça yaygındır. Özellikle kırmızı figür kaplarda, dönemin seramik ustalığı ve teknik yetkinlik rahatlıkla izlenir. Figüre ait tüm detaylar seramik kaplara işlenmiş, seramik kaplar işlevselliklerinin yanı sıra plastik biçimlere dönüşmüşlerdir. Bu ve benzeri kapların, plastik biçim anlamında çok üst seviyeye ulaşmış oldukları söylenebilir.

Resim 97 “Dekoratif emzikli firit bünyeli sürahi”.
“Kanatlı çocuk ve kaz”. Alexandria, Mısır, M.S. 2. yy., (Kaynak:
<http://www.ceramicstudies.me.uk/index.html>. 01.06.2011)

“Bu sıra dışı parça Aleksandria da M.Ö. 2. Yy. dan dan, itibaren firitli bünye ile yapılmış camsı bir yapıya sahiptir. Kazın kanat tüylerinin etkisini vermek için belli belirsiz iki renk (beyaz-gri) renk bünye kullanılmıştır. Bu formun temeli Yunan efsaneleridir. Kanatlı erkek bebek; günümüze kadar gelen ilk örneklerden biridir. Yapıldıkları dönemde ancak işlerinde usta kişiler bu tip zor formları şekillendirebilmişlerdir”.³⁹

Resim 98 “Ejderha şeklinde kap”.
Goryeo Hanedanlığı (918-1392)
(Kaynak:<http://altaic-wiki.wikispaces.com/Korean+people>.
01.06.2011)

Resim 99 “Mavi porselenden yapılmış kaplumbağa şeklinde sürahi”, Goryeo Hanedanlığı (918-1392)(Kaynak:<http://altaic-wiki.wikispaces.com/Korean+people>. 01.06.2011)

³⁹ Kaynak: <http://www.ceramicstudies.me.uk/index.html>. 01.05.2011

Her toplum kendi mitolojisini ve hayal ürünü kahramanlarını seramiklerinin üzerine taşımıştır. Batı sanatında olduğu gibi doğu sanatı da, seramik eserlerinde mitolojiyi çok sık kullanmıştır. Çin, Kore gibi seramik sanatı ve teknolojisinde çok ilerlemiş kültürlerin seramiklerinde, biçimsel zenginliğin yanı sıra, seramik teknolojisinde de çok ileri seviye de eser üretildiği görülür. Bu kültürler, hem farklı fırın atmosferlerinde, yüksek derecede seramik üretilmişler hem de geleneksel seramik formlarını koruyarak, her dönem kesintisiz seramik üretmeyi başarmışlardır. Günümüzde Asya seramiği birçok çağdaş seramik sanatçısına esin kaynağı olmayı sürdürmektedir.

Avrupa'da ve İngiltere'de gerek özel çömlekçi atölyelerinin, gerekse devlete bağlı seramik fabrikalarının üretimlerinde diğer başlıklarda işlenmiş biçimler gibi, hayal ürünü simge biçimlere de sıkça rastlanır. Seramik kullanım kapları bu yolla çeşitlenmiş, işlevsellikleri, tasarımcılarının ve seramik ustalarının yeni arayışlarıyla zenginleşmiştir.

Resim 100 "Çikolata Kabı"
Viyana, 1744, yükseklik: 17.78 cm, Victoria and Albert müzesi.
(Kaynak: Philip Rawson, Ceramics, s. 9)

Resim 101 “Papaz ve Şeytan adlı “Veda içkisi kabı”.
1780,(Kaynak: Lewiz, Griselda, , A Collectors History Of English Pottery ,s.234.)

“Bu tür kaplar İngilizce’de “Stirrup” kaplar olarak adlandırılır. Ata bindikten sonra veda içkisi için kullanılan kaplardır. *Kapların bazı çeşitlerinin iç kenarında, “papaz, şeytanın gülümsemesini affettiğinde” diye yazar*”.⁴⁰

2.4.1. Hayal Ürünü İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar

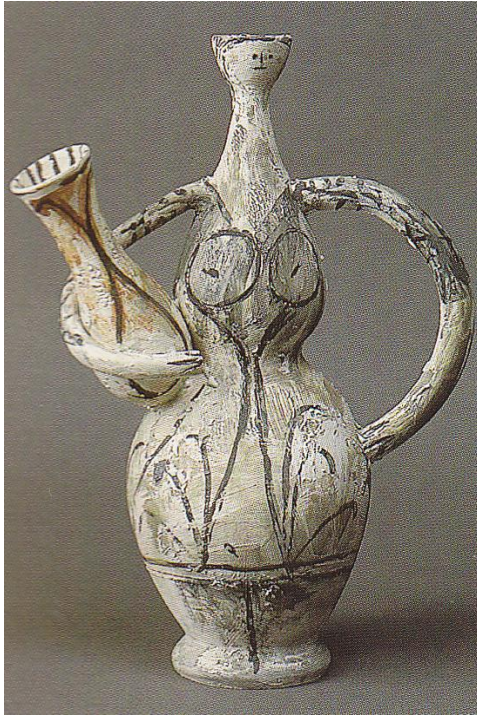
Seramik sanatçısının en özgür olduğu alan hayal ürünü simge biçim seramik eser üretmek olmuştur. Sanatçının iç dünyasının ürünleri olan, hayal ürünü yaratıklar, fanteziler ve daha birçok içsel hareket, seramik nesneyle dışa vurulmuş olur.

Bu alanda, eser üretmiş sanatçılardan, figürü başkalaştırma ve yeni bir biçim oluşturarak bazı seramik eserler üretmiş olan Pablo Picasso ile birlikte, Peter Lenzo, Sergei Isupov, Natalya Sots Povlodar, Alan Peaskod Chris Custin ve Pınar Genç’in konuyla ilgili seçilmiş eserlerine yer verilmiştir.

⁴⁰ Lewiz, Griselda, , **A Collectors History Of English Pottery**, The Antique collectors Clup ltd, Woodbridge, Suffolk, England,1988,167 s.

2.4.1.1. Pablo Picasso

Hayal ürünü ve seramiğin en ustaca bir araya getirildiği çağdaş eserler arasında Pablo Picasso'nun çalışmaları gelir. Picasso ürettiği seramik formlarda seramiğin klasik formlarından detaylar kullanır. Testinin, ya da bir sürahinin kulpu, seramik formda kullanılan figürün kolu olarak kullanılmış, aynı zamanda kulp fonksiyonu devam etmiştir. Klasik çömlek ve seramiklerdeki, kulp emzik, boyun ve ağız gibi birimler, asıl yapıları nedeysse hiç bozulmamış şekliyle Picasso'nun eserlerinde yer almışlardır. Picasso'nun eserlerini bu derece özel kılan, onun geleneksel seramik biçimlerini yorumlarken kattığı kişisel değerdir. Picasso seramiklerine bakıldığında eser-malzeme ilişkisinin uyumu net bir şekilde görülür.

Resim 102 Pablo Picasso, "Vazo".
1947-1948, 42,5 x 32.5, Picacco Müzesi, Paris,
(Kaynak: The Unexpected, s.54)

Resim 103 Pablo Picasso, "Sürahi".
Beyaz, siyah ve kırmızı dekorlu, Victoria ve Albert
Müzesi, (Kaynak: Philip Ravson, Ceramics,
s.190)

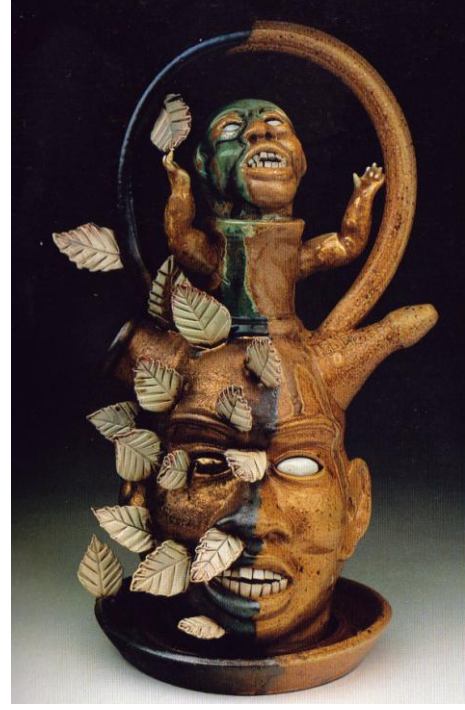
2.4.1.2. Peter Lenzo

Peter Lenzo uzun seneler seramik heykel üzerine profesyonel olarak çalıştıktan sonra, yüz biçimli seramik sürahiler yapmaya başlamıştır. Sanatçı artistik yeteneğini bu sürahilerine ve heykellerine aktarmıştır. Güney Carolina Üniversitesi'nde seramik profesörüdür."Peter Lenzo yüz şeklindeki sürahilerinde yüksek dereceli çamur ve özellikle göz ve dişler gibi detaylarda porselen çamuru

kullanır. Bazı eserlerinde bulduğu seramik ya da porselen kırıklarını çamura gömerek kullanır; böylece eserleri tarihi, anıları yapı ile birleştirerek bütünleşir”.⁴¹

Resim 104 Peter Lenzo, "Fetish Yüzlü Sürahi". 2001, (43x20x20 cm), Porselen, stoneware, Tuz sırlı. (Kaynak:500 figures in ceramic art, s.22)

Resim 105 Peter Lenzo, "Fetish Yüzlü Sürahi". 2001,(56x24x21 cm), Porselen, stoneware, Tuz sırlı. (Kaynak:500 figures in ceramic art, s.23)

2.4.1.3. Sergei Isupov

Ağustos 1963'de Stavropol'da doğan sanatçı, bugün Rusya'nın Cummington şehrinde yaşamaktadır. Ukranya Kiev'de bulunan B.A.'le Estonia'da Art Tallinn Enstitüsü'nden resim ve seramik eğitimi alarak 1990'da mezun olmuş ve profesyonel kariyerine adım atmıştır. Birçok kişisel ve karma sergiye katılan sanatçının bu alanda çeşitli ödülleri de bulunmaktadır.

Isupov'un porselenden yapılmış figüratif heykelleri çoğunlukla gerçeküstü, değişmeceli anlatımlara sahip, otobiyografik değerler taşıyan günlük kullanım kaplarıdır. Seramiklerinde daha çok hayvan ve insan figürlerini birleştirmiştir. İki boyutlu resimsel anlatımlarını üç boyutlu seramik formlarla birleştirmiştir.

⁴¹ <http://southern-pottery.com/peterlenzo.html> 01.05.2011

Resim 106 Sergei Isupov, "Koruma".
25 x 40 x 33 cm, 1999, Amerika. Ferrin Galeri . (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. Rutgers University Press, New Jersey 2003, s. 150)

Resim 107 Sergei Isupov, "Zincir, (boyunduruk)".
25 x 35 x 20 cm, 1999, Amerika. Ferrin Galeri. (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. Rutgers University Press, New Jersey 2003, s. 151)

2.4.1.4. Natalya Sots Pavlodar

Natalya Sots Pavlodar, Kazakistan'da doğmuştur. Semipalatinsk Üniversitesi'nde 1992-1997 yılları arasında sanat eğitimi almıştır. Natalya Pavlodar Sanat Okulunda çocukları eğitmek amacı ile dokuz yıl boyunca öğretim görevlisi olarak çalışmıştır.

Sanatçı 2002 yılında Amerika'nın Chicago kentine taşınincaya kadar Kazakistan'da aktif olarak seramik yapmıştır. Amerika'ya yerleştikten sonra da çalışmalarını bu ülkede sürdürmüştür. Seramik ve resim ile birleştirdiği çalışmalarını sergiler ve özel koleksiyonlar aracılığı ile geniş kitlelere duyurmuştur.

Resim 108 Natalya Sots Pavlodar "Alice Çaydanlık".

(Kaynak:http://www.ilovetocreate.com/ArtistHomepage.aspx?name=Natalya_Sots. 01.06.2011)

Resim 109 Natalya Sots Pavlodar "Cheshire Kedi".

(Kaynak:http://www.ilovetocreate.com/ArtistHomepage.aspx?name=Natalya_Sots. 01.06.2011)

Natalya Sots Pavlodar'un çalışmalarını eğlenceli kılan; her parçayı kalıp kullanmadan tek tek elde şekillendirip daha sonra sır üstü boyalar ile resimsel ifadeler eklemesidir.

Sanatçı genellikle beyaz bünyeli killer ve porselen çamuru ile çalışmayı tercih etmektedir.

2.4.1.5. Alan Peascod

1943 İngiltere doğumlu, Avustralyalı seramik sanatçısı ve öğretim elemanıdır. Alan Peascod, 11 Ocak 2007 yılında uzun bir savaş verdikten sonra akciğer kanserinden ölmüştür.

“1960’ların ortalarına kadar seramik çalışmalarını Avustralya’da, daha sonra 1968’e kadar İngiltere’de gerçekleştirmiştir. 1972 yılından beri İslami seramikleri araştırmış, siyah üzerine kırmızı ve gümüş lüsteri kullanarak, kendi heykelsi kaplarını tasarlamıştır. Alan Peascod Glasgow Sanat Okulu’nda 1985-86 yıllarında seramik bölüm başkanlığı yaptı. Sanatçının sekiz tane araştırma ödülü vardır”.⁴²

Resim 110 Alan Peascod, “törensel kap”.

Karışık Teknik.(Çark-Serbest), 24 ayar altın lüster ve bronz patina, yükseklik 50 cm, 1986.(Kaynak: Lane Peter, Ceramic Form, Design and Decoration, Revised edition, A&C Blak Ltd. London 1998, s. 93)

⁴² <http://www.powerhousemuseum.com/collection/database/?irn=206200>,01.12. 2010.

2.4.1.6. Chris Gustin

1952 yılında Chicago'da doğmuştur. Ailesi ticari anlamda işler yapan bir fabrikaya sahip olduğundan, Chris Gustin bu yüzden çocukluk döneminden itibaren seramik ile iç içe olmuştur. Başta Chicago, Illinois, Los Angeles ve Kaliforniya'da seramik çalışmalarında bulunmuştur.

Lise döneminde Venice Beach'de yerel bir çömlekçi atölyesinde çalışmıştır. 1971 yılında Kaliforniya Üniversitesi'nde biyoloji ve sosyoloji eğitimi almıştır. Üniversite döneminde kile duyduğu ilgiden dolayı John Mason'da seramik kursu almıştır. Üniversite sonrası aileye ait Kaliforniya'daki Pasedena'daki seramik fabrikasında ilk başlarda üretimde çırak olarak çalışmaya başlamıştır. Daha sonra ise bu fabrikada idareci olarak görev almıştır.

1972 yılında Kansas City'deki sanat enstitüsünde seramik eğitimi almıştır. 1977 yılında ise New York'daki Alfred Üniversitesi State College'de seramik alanında yüksek lisans yapmıştır.

Resim 111 Chris Gustin, "Çaydanlık"
1990-1991, (33 x 15,2 x 30,4 cm) (Kaynak:
www.studiopotter.org/gallery/?room=blue.
01.06.2011)

Resim 112 Chris Gustin, "Çaydanlık"
(Kaynak: [www.verisimilitudo.com](http://www.verisimilitudo.com/ceramicartist.html)
/ceramicartist.html .
01.06.2011)

2.4.1.7. Pınar Genç

1989 yılında Anadolu Üniversitesi, Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksekokulu Seramik Bölümü'nden mezun olmuştur. 1992 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi, Seramik Dalında yüksek lisansını, 1994 yılında sanatta yeterlik programını tamamlamıştır.1994 yılından bu yana Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksekokulu'nda Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır.

Pek çok karma ve kişisel sergiye katılan sanatçının Devlet Seramik yarışmalarından ödülleri vardır.

Sanatçı, erkek ve dişi figürle ilişkilendirerek üretmiş olduğu bu çaydanlıkları, kalıba döküm yöntemiyle şekillendirmiştir.

Resim 113 Pınar Genç, "Çaydanlıklar".
1994, 30 x 14 x 35 cm. (Kaynak: Pınar Genç Sergi Katoloğu, Halkbank, Ankara, 2003)

2.5. Cinsel İçerikli İşlevsel Seramik Simge Biçimler

Cinselliğin üremeyle ve zevk ile olan yakın ilişkisi bu konuyu diğer sanat dallarında olduğu gibi seramik sanatına da taşımıştır. Cinsellikte zevk, gebelik ve doğum gibi kavramlar tarih öncesi çağlardan günümüze değin, sanatta en fazla işlenen konulardan biri olmuştur. Neolitik çağdan günümüze ulaşmış binlerce kadın figürininde, doğurganlık, üreme ve verimlilikle ilişkili olarak büyük göğüsler, detaylı işlenmiş cinsel organlara sıkça rastlanır.

“Kronolojik olarak en eski cinsel içerikli seramiklere Mısır’da I. dönemde rastlanır. Penis şeklindeki bu seramikler bereket ve doğurganlıkla ilgili olarak törenlerde kullanılmışlardır. Mezopotamya’da da sunu kabı olarak kullanılmış çok sayıda sunu kabına rastlanılır. Çinde M.Ö. 3000 lerde, Hubei bölgesinde, Quijialing kültüründe rastlanır. 157 cm uzunluğundadır. Han İmparatorluğu döneminde de bazı mimari kaplamalarda erotik sahneler rastlanır”.⁴³

Her toplum, kültür birikimlerine bağlı olarak cinsel içerikli sanat eserleri bırakmışlardır. Bazı kültürler cinselliği bir tabu olmaktan çıkarıp, özellikle Asya kültürlerinde olduğu gibi erotizmi sanat eserlerine taşımışlardır.

“Erotik sanatta, hakikat, bir pratik olarak ele alınan ve deneyim olarak görülen hazzın kendisinden çıkarılır; yani haz, izin verilen ve yasaklanana saptayan mutlak bir yasaya göre, bir yararlılık ölçütüne göre değil, her şeyden önce kendine göre ele alınır; onun bir haz olarak, yani yoğunluğuna, özgül niteliğine, süresine, bedende ve ruhta yansımalarına göre bilinmesi istenir”.⁴⁴

Seramikte cinsel içeriğe, hem arkeolojik buluntularda, hem de çağdaş seramik sanatında sıkça rastlanır. Bu cinsel içerik, seramik kabın tamamına hâkim olabileceği gibi bazen detay biçimlerle, bazen de resimsel anlatımlarla işlenmiş olabilir. Seramik eserlerde kimi zaman cinsel ilişki, kimi zaman sadece cinsel organların kullanımı seramik simge biçimlere konu olmuştur.

⁴³ Mathieu, Paul, **Sex Pots**, Rutgers University Press, New Jersey 2003, 21 s

⁴⁴ Foucault, Miche, **Cinselliğin Tarihi**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2007, 48 s.

Resim 114 “Erkek şeklinde törensel kap”.
Afyonkarahisar (İşcehisar Köyünde bulunmuştur). Orta Tunç Çağı, M.Ö. 2. binin ilk çeyreği, y:9.8, g:
11.5, ç:6.7. Afyon Müzesi. (Kaynak: Çağlar Boyu Anadolu’da Kadın, s.98)

Cinsel organ tasvirlerinin kullanıldığı seramiklerde abartı en sık rastlanan öğedir. Yukarıdaki törensel kap, erkek figürü şeklinde şekillendirilmiş olup, emzik yerine kullanılan penis abartılı şekilde verilmiştir. Anadolu’da erkek figüründen ziyade kadın figürünün kullanıldığı çanak çömlekler çoğunluktadır. Ancak bu kap kaçağın şekillendirilmesinde özellikle belirginleştirilmiş cinsel organlar, cinsellikle ilişkilendirilebileceği gibi, bereket kavramıyla da yakından ilişkilidirler.

“Sex Pots” kitabının yazarı Paul Mathieu kitabın girişinde seramikle seksüalite arasındaki yakın ilişkiden söz eder. “*Seramikle seksüalite arasında yakın bir ilişki vardır. Bir malzeme olan çamur ile uygulama olarak seramikle cinsellikle arasında sayısız ilişki vardır. Bütün bunlar, dokunma ve değişim (dönüşüm) anlamındadır ve dokunma; çamurla çalışırken baskın olan duygudur. Çamur topraktan gelir, canlı ve üretkendir. Aynı zamanda çamur (toprak-kil) bütün yaratılmış mitlerin merkezindedir. Seramikle insan vücudu anlatımda çok sık kullanılan bir malzemedir ve açıkça vücudun parçalarıyla seramikler arasında anlamlı bir birliktelik vardır. Seramik, yaşam döngüsünün bir parçasıdır. Seramiğin fonksiyonları vücudun fonksiyonları gibidir. Bu sebeple seramikle insan vücudu içsel ve samimi bir yakınlık içindedir*”.⁴⁵

Dünya seramiğinde cinselliğin en sık görüldüğü örnekler Peru kültüründen kalmadır. Peru’da M.Ö. 600’den 16. yüzyıla kadar kesintisiz bir erotik seramik

⁴⁵ Mathieu, Paul, **Sex Pots**, Rutgers University Press, 1. Basım, New Jersey, 2003, s.13

üretiminden söz edilebilir. Günümüzde de halen devam etmekte olan bu seramiklerin kullanım amacı hakkında tartışmalar devam etmektedir.

“Vicus, Cupinusque ve Salinar kültürleri, M.Ö. 600’lerde, Moche veya Mochica denilen kültür M.Ö. 200’den M.S. 600’ lere kadar Peru’da yaşamış ve çok fazla sayıda, üzerinde cinsel eylemleri gösteren seramikler bulunmuştur. Bu kaplar çoğunlukla kulplu “veda kadehleri” olarak adlandırılırlar. Bu kaplar işlevsel olmaktan daha çok, törenlerde kullanılan sunu kaplarıdır”.⁴⁶

Resim 115 “Abartılı vajina ve clitorisli kap”.
Moche Kültürü, Peru ,(Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 33)

Resim 116 “Moche kültüründen kap”.
M.S. yaklaşık 100 (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 24)

⁴⁶ Mathieu, P. **a.g.e.** s. 23

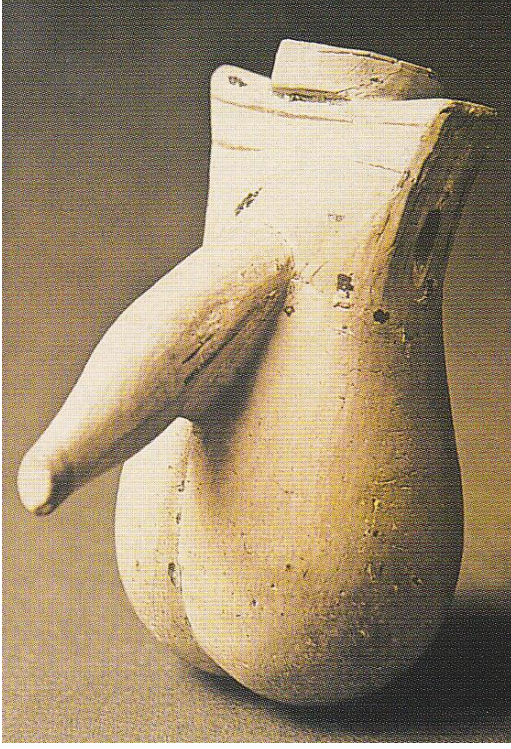

Resim 117 “Salinar kültüründen kap”.
Peru M.S. yaklaşık 600’ ler, (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 23)

Resim 118 “Penis formunda, Salinar kültüründen kap”.
Peru M.S. Yaklaşık 600’ ler, (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 39)

Roma ve Yunan uygarlıklarında da cinsel temalı seramiklere sıkça rastlanır. Bunlar kimi zaman kadın ve erkek arasındaki cinsel ilişkinin tasviri olabileceği gibi kimi zaman eşcinsel ilişkilerin de tasvir edildiği seramiklerdir.

Resim 119 "Penis Vazo".
Rodos, Yunanistan M.Ö. 6. yüzyılın 2. Çeyreği.
8.5 cm. (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 56)

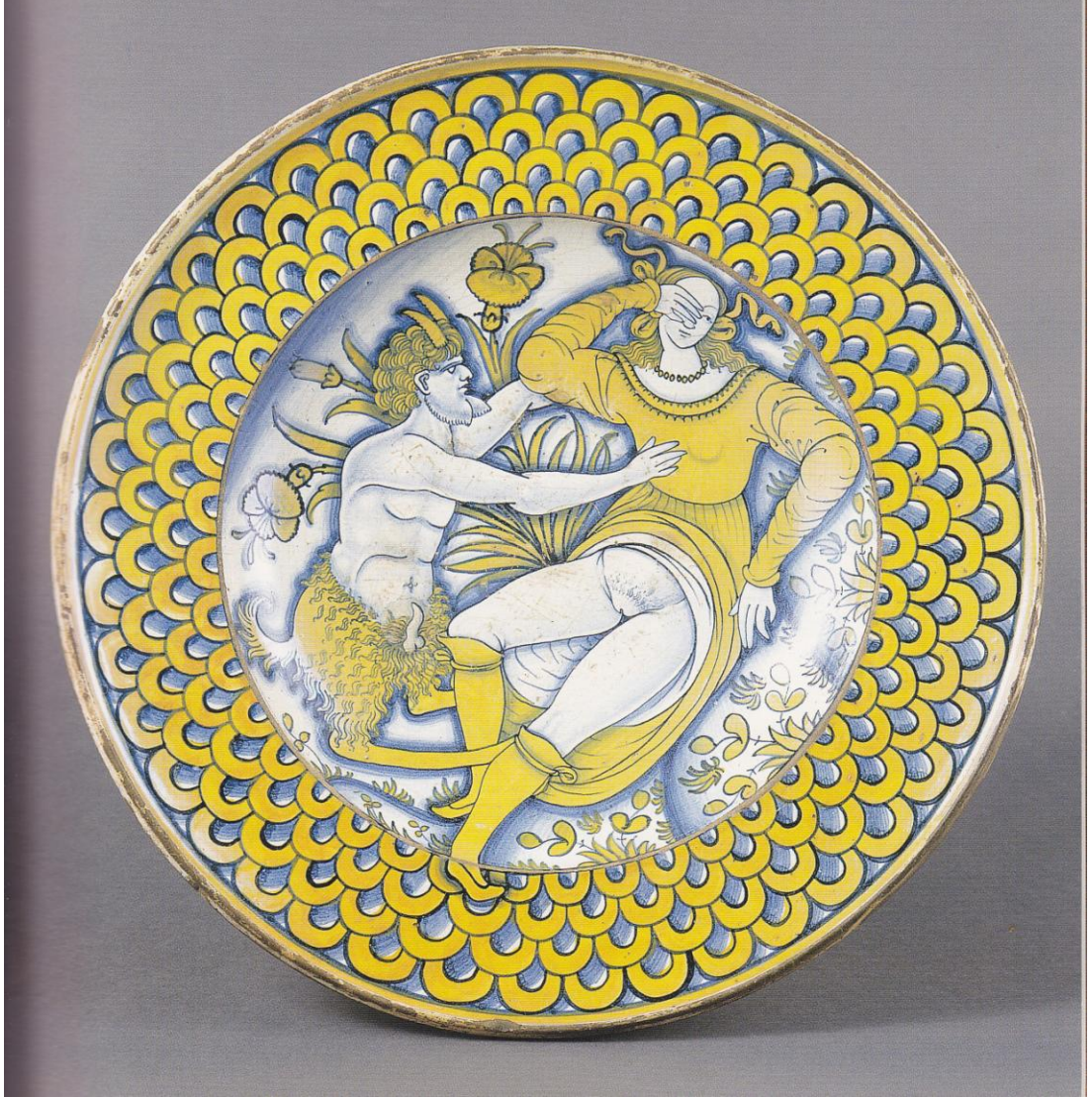

Resim 120 "Kandil".
Pompei, Roma. M.Ö. 1. yy. (Kaynak: Mathieu,
Paul, Sex Pots. s. 56)

Resim 121 "Ayağı erkek cinsel organı şeklinde kap".
M.Ö. 520, Yunan Çömlekçi ve Ressam Andokides İmzalı, (Kaynak: Beth Cohen, The Colors of Clay, s.
258)

Cinsellik ve cinsellikle ilişkili detaylar içeren seramiklere, sanat tarihinde sıkça rastlanır. Rönesans seramiğinde de özellikle mayolika tabaklar üzerinde cinsel içerikli temalar sıkça işlenmiştir.

Resim 122 “Kadın ve Satir dekorlu mayolika tabak”.
M.S. 16. yüzyılın 1. Çayreği. İtalya. (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 56)

Çağdaş seramik sanatında, cinsel içerikli ya da cinsel detaylar içeren eserler ve bu tarz anlatımı kendine tema edinmiş sanatçı sayısı oldukça fazladır. Bazı seramik sanatçıları bu tarz çalışmalarını kişisel tarzları haline getirmişken, kimi sanatçılar ise belli bir dönem cinsel içerikli eser üretmişlerdir.

2.5.1. Cinsel İçerikli İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar

Erken dönem seramiklerden günümüz seramiklerine kadar pek çok seramikte işlenmiş bir konu olan cinsellik, günümüzde de birçok sanatçıya ilham kaynağı olmaya devam etmektedir. Araştırmanın bu bölümünde eserlerine yer verilmiş olan Richard Milette, Rose M.L. Misanchuk, Dean Adams, Akio Takamori ve Robert Arneson bu alanda eser üretmiş sanatçılardan birkaçıdır.

2.5.1.1. Richard Milette

“Sanatçı 1960 yılında Quebec, Kanada’da doğdu. Lisans diplomasını 1983 yılında Nova Scotia Sanat ve Tasarım Kolejinden aldı. Montreal’de yaşamakta ve çalışmaktadır. Birçok kişisel ve karma sergisi vardır. Eserleriyle birçok seramik kitabında yer almıştır.”⁴⁷

Richard Milette, seramiklerinde cinselliği çok sık kullanan sanatçılar arasındadır. Anlatım tarzı ve eserlerinde kullandığı detaylar, sanatçının işlerinin tanınmasını kolaylaştırır. Seramikleri anlatacağı konuyu net olarak üzerinde taşır. Seramik malzemeyi çok iyi kullanan sanatçının tüm işlerinde aynı dilde anlatımdan söz edilebilir.

Resim 123 Richard Milette, “Kraliçe X için Çaydanlık”.
1989, 16 x 31 x 15 cm. (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 123)

⁴⁷ Clark, Garth, **The Artful Teapot**, Thames and Hudson Ltd, 1. Basım, London, 2001, 256 s s: 239.

2.5.1.2. Rose M. L. Misanchuk

“1956’ da Manitoba, Kanada’da doğmuştur. Lisan diplomasını Lethbridge Üniversitesi’nden, 1988 de almıştır. 1993 yılında Kaliforniya’ya taşınmış ve 1999 da Kaliforniya Devlet Üniversitesi’nde yüksek lisansını tamamlamıştır. Kanada, Çin ve Amerika’da eserleri sergilenmiştir. 1999’ da 1. Yixing Konferansı’na katılmış ve etkileyici çaydanlık formları yapmıştır.”⁴⁸

Resim 124 Rose M. L. Misanchuk, “Pembeli ve Mavi Çocuk”. 1999, Döküm Tekniği, Lüster Dekorlu (Kaynak: 500 Figures in Clay, s. 264)

Resim 125 Rose M. L. Misanchuk, “Pembeli ve Mavi Çocuk”. 1998,(Kaynak: Peter Lane, Contemporary Porcelain, s.171)

Sanatçının yukarıda verilmiş eserleri, ilk bakışta klasik porselen bibloları andırmaktadır. Çaydanlığa ait, kulp emzik gibi işlevsel detayları seramik figürlere uygulayarak anlatımına yeni bir hareket getirmiştir. Sanatçının figürinlerle yaptığı birçok eseri mevcut olup, bu çalışmada, cinsellikle ilişkili, esprili işlerine yer verilmiştir.

⁴⁸ Clark, Garth, **The Artful Teapot**, Thames and Hudson Ltd,1. Basım, London, 2001,256 s s: 239.

2.5.1.3. Dean Adams

Sanatçı işlerinde özellikle penis formunu kullanmaktadır. Penis şeklinde kuşlar tasarlayan sanatçı “eserlerini eğlenceli ve komik olarak tanımlamaktadır. Bu mizah anlayışının, kendisinin daha yıkıcı yaptığını savunmaktadır”.⁴⁹

Dean Adams işlerinde kalıp tekniğini kullanmaktadır. Hobi seramikleri, oyuncaklar ve yetişkin mağazalarından aldığı objelerin kalıplarını alarak döküm yapmakta ve elde ettiği birimlerle yeni kompozisyonlar kurarak eser üretmektedir. Eserlerinde seksüalite, pornografi, baskınlık gibi konuları işler ve yansıtır.

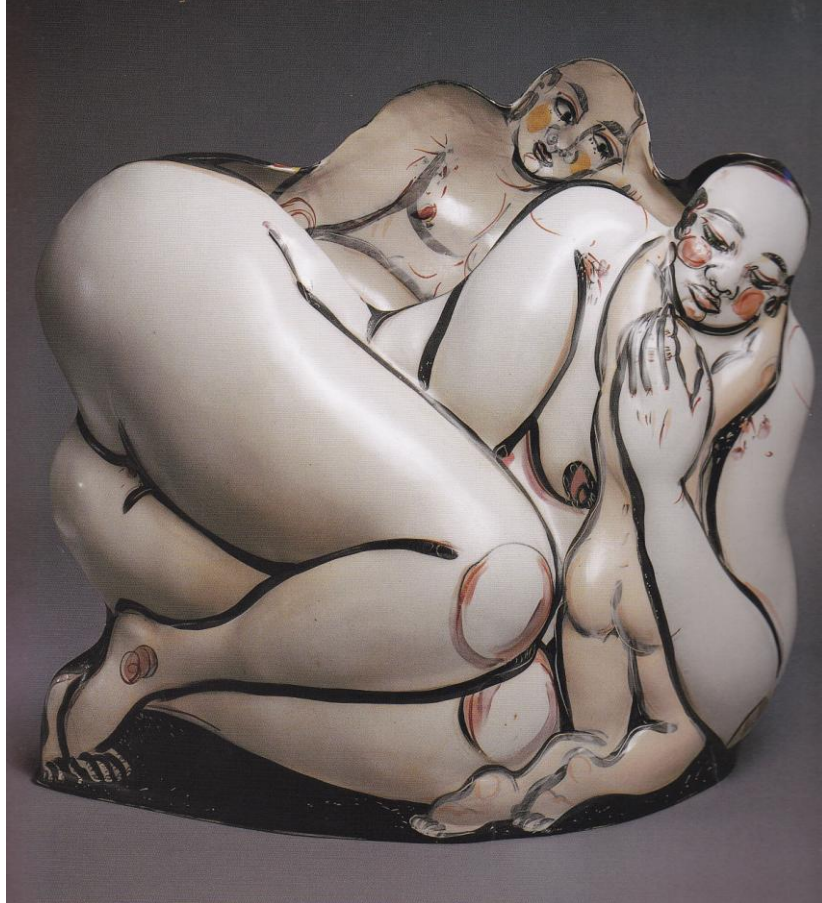
Resim 126 Dean Adams ABD, “Parlayan Horoz”.
1995, Yükseklik: 25 cm. (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 138)

⁴⁹ <http://www.akardesign.com/creators/moreinfo.asp?iCreatorID=473>. 06.01.2011

2.5.1.4. Akio Takamori

“1950’ de Nobeoka, Japonya’da doğdu. Tokyo Musaahino sanat okulunda eğitim gördü. 1972 yılından 1974 yılına kadar seramik ustası Oita’nın yanında staj gördü. Daha sonra Ken Ferguson ile Kansas şehri, Sanat Enstitüsü’nde çalıştı. Lisans ve yüksek lisansını tamamladı. Sanatçının Seattle’da atölyesi vardır. Genellikle heykelsi işler yapan sanatçının pek çok müze ve galeri koleksiyonunda işleri bulunur”.⁵⁰

Akio Takomori’nin işlerinde Japon seramik sanatının izleri görülür. Seramikte uzmanlaşmış kişilerle çalışması, sanatçıya malzemeye hâkim olma konusunda yeti kazandırmıştır. Mitoloji, Buda inancına dair resimsel yaklaşımlar, cinsellik, sanatçının işlediği konular arasındadır.

Resim 127 Akio Takamori, “Mitoloji”.
1994 63.5 x 73.66 cm (Kaynak:Ulysses Grant Dietz, Great Pots, s.148)

⁵⁰ Clark, Garth, **The Artful Teapot**, Thames and Hudson Ltd, 1. Basım, London, 2001, 256 s s: 247.

Resim 128 Akio Takamori, "Kannon bir Adama Görünür".
1993, ABD, 70 x 60 x 25 cm. (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 144)

Resim 129 Akio Takamori, "Buda'nın Doğumu".
1995, ABD, 60 x 75 x 28 cm. (Kaynak: Mathieu, Paul, Sex Pots. s. 145)

2.5.1.5. Robert Arneson

"Sanatçı 1930 yılında Amerika, Kaliforniya da doğdu. Funk hareketinin kurucularındandır. Seramiğin heykelsi yapıda başlıca anlatım aracı olduğunu dile getiren önemli bir sanatçıdır. 1960'larda Kaliforniya'da eğitimlik yapmış, form ve işleyişten ziyade, fikir ve içerik konusuna odaklanmıştır".⁵¹

Resim 130 Robert Arneson, "Kadın ve Erkek Tuğla"
Pişmiş Toprak, 1971, ölçüler yaklaşık olarak; 11 x 25.5 x 7 cm. (Kaynak: Michael Flynn, Ceramic Figures, s.

⁵¹ Flynn Michael, **Ceramic Figures**, A&C Black Publishers Ltd, 1. basım, İngiltere, 2002, 244 s., s. 1

2.6. Detayın Kullanıldığı İşlevsel Seramik Simge Biçimler

Araştırmanın bu kısmında klasik seramik formların bir kısmına, işlevselliğin bir parçası olarak dâhil edilmiş biçimlerin kullanımına yer verilecektir. Seramik formun gövdesi, kapağı, emziği ve ayak kısmı plastik eklemeler ve biçimsel dönüştürme için uygun alanlardır. Klasik bir seramik çaydanlığın gövdesinde hiçbir ekleme ya da çıkarma yapılmaksızın, emziğine eklenen bir koçbaşı ile plastik değeri artırılmış olur. Plastik değeri artırıcı bu özelliğin kullanımı ilk çağ seramiklerinden günümüze kadar uzanmaktadır.

Bu eserlerin çoğunda gövde aynen kalır, çarkta ya da serbest olarak şekillendirilmiş formun yapısına bağlı olarak insana, hayvana ya da diğer biçimlere ait detaylar eklenerek form simge biçime dönüştürülür.

Resim 131 “Siyah Figür, Eşşek Başlı Riton-Kantharos”.
M.Ö. 525-500, Muhtemelen Atina. (Kaynak: Beth Cohen, The Colors of Clay, s.262)

Yunan sanatında özellikle siyah ve kırmızı figür klasik kapların, hayvan, insan ve mitolojik yaratıklar eklenerek kullanılması yaygındır. Bu kaplar üzerinde, plastik eklemelerin yanı sıra, yüzeylerinde de resimsel bezemeleri vardır.

İslam sanatında bazı seramik örneklerinde hayvanlara ait detayların kullanıldığını görmekteyiz. Genellikle işlevsel kaplara uygulanan bu detaylar, çeşitli kuş ve boynuzlu hayvanlara ait detaylar olmuştur. Çoğu zaman, kapların yüzeyleri de rölyeflerle bezenmiştir.

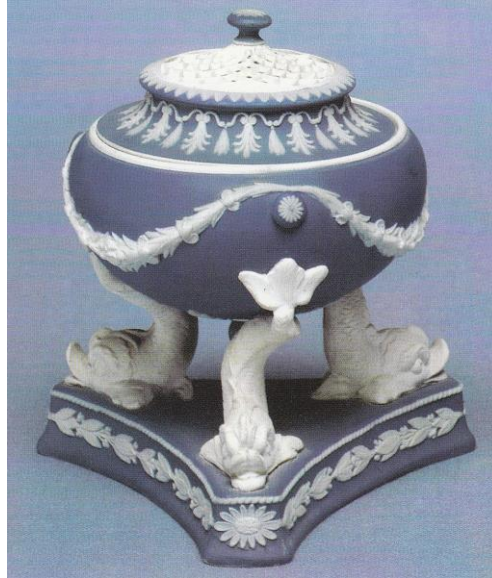
Resim 132 "Pişmiş Toprak İbrik".

Yeşil sır altına dekor uygulamalı, Suriye ya da Irak, 8. yy. y:36,7 cm, (Kaynak: Ceramics From Islamic Lands.s:161)

Resim 133 “Frit bünyeli ibrik”.
Opak turkuaz sırlı. İnan ya da Kasha. Erken 13. yy. y:26.9 cm, (Kaynak: Ceramics From Islamic Lands.s:314)

Klasik seramik biçimlerde ayak da eklemeler yapmaya elverişli alanlardır. Klasik, dairesel ayak yerine kullanılan plastik yapılar formu zeminden yukarıya kaldırır, bu zeminden yükselme işin heykel olarak algılanmasına yardımcı olur. İngiltere’de özellikle Wedgwood seramik fabrikası benzer yolla çok sayıda eser üretmiştir.

Resim 134 “Yunus şeklinde üçayaklı kap”.
İngiltere, 1800’ ler, Wedgwood Müzesi. (Kaynak: Robin Reily, Wedgwood, The new Illustrated Dictionary, 1995, İngiltere, s. 45)

Resim 135 “Tavuk kafası şeklinde emzikli ibrik ve detayı”.
y: 22.3 cm, 11-12. yy., Çin (Kaynak: Vainker, Shelang, Chinese Pottery and Porcelain, s.148)

Figüratif biçimim işlevsel kabın emziğine uygulandığı bu ibrik “resim 135” işlevsel özelliğini korumaktadır. “Çarkta şekillendirilmiş olan gövdeye, serbest şekillendirilmiş emzik aplik edilmiştir.” Altı bölüme ayrılan gövde bitkisel dekore edilmiştir. Keskinleştirilmiş bambu aletle, kurutulmuş ancak fırınlanmamış form olarak dekore edilmiştir.⁵²

Resim 136 “Dikdörtgen biçimli tutsü yakılan kapaklı kap”.
Joseon Dönemi. 19.yy., (Kaynak: Bunwon Porcelains I.World Ceramic Exposition Foundation, s.273-274)

Kapakta tutamak yerine figüratif biçim kullanma da eser üretmede sık kullanılan yöntemlerden biridir. Günümüzde de birçok sanatçı tarafından uygulanmaktadır. Kapağın tutamağı figüratif ya da cansız bir obje olabileceği gibi kapağın tamamı da bu biçimlerden oluşmuş olabilir.

⁵² Vainker, Shelang, **Chinese Pottery and Porcelain**, British Museum Press, 2. Basım, London, s:113

Resim 137 Ahmet Cüneyt Er, "Öküz Çaydanlık".
2007

Resim 138 Ahmet Cüneyt Er, "Keçi Çaydanlık"
2007

"Resim 137" de, çarkta şekillendirilmiş gövdeye, yine çarkta şekillendirilmiş emzik eklenmiştir. Çaydanlığın tutamağı stilize öküz şeklinde olup, kapak da çark ürünüdür. "Resim 138" de ise çaydanlığın emziği ve tutamağı, keçi kafası ve boynuzlarından oluşmaktadır.

Resim 139 Ahmet Cüneyt Er, "Boynuz tutamaklı kavanoz".
2008

Resim 140 Ahmet Cüneyt Er "Boynuz tutamaklı kavanoz".
2008

"Resim 139" da koçboynuzundan kalıp alınmış, kalıp içlerine plastik çamur basılmış ve çarkta şekillendirilmiş olan kapaklara eklenmiştir. Çalışma Raku sırlıdır. "Resim 140" da boynuz formu alçı kütle oyularak elde edilmiş, kalıplanmış ve kapağa eklenmiştir. Çalışma 1000 °C, türkuaz sırlıdır.

2.6.1. Detay Kullanarak İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar

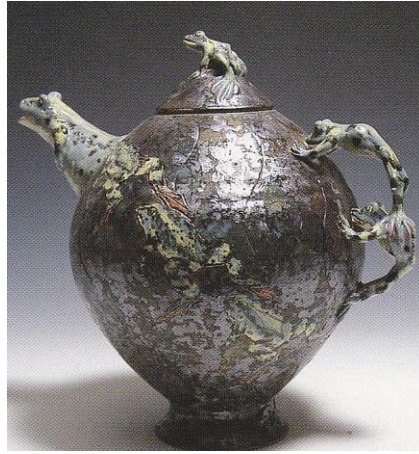
İşlevsel seramik formun gövde, ayak, kulp ve emziğine, insan, hayvan, canlı ya da cansız nesnelere ve bunlara ait detaylar ekleyerek eser üretme, yine çağdaş sanatta sanatçılar tarafından kullanılan bir yöntemdir.

Çalışmanın bu bölümünde, Roger Cockram, Shlomit Flexer, Joe Bova, Stephen Driver ve Stephen Dixon adlı sanatçıların, detay kullanarak ürettiği oldukları, seçilmiş eserlerine yer verilmiştir.

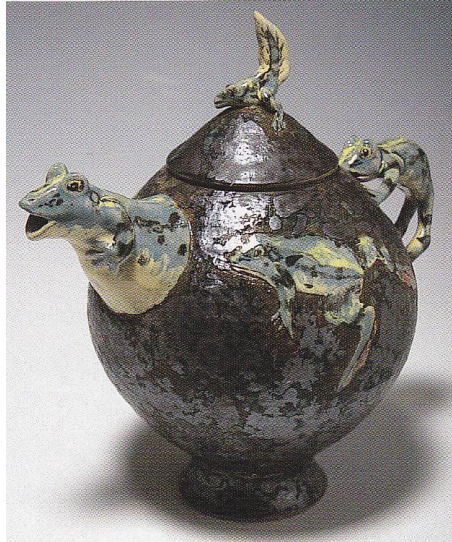
2.6.1.1. Roger Cokcram

“Son yıllarda Roger Cockram’ın işlerinin ana teması doğal sular olmuştur. Cockram’ın işleri renkleri yansıtır. Eserleri, çevremizde gördüğümüz döngüsel hareketlerin ritmini ve duygusunu açığa vurur. Roger, çaydanlık formlarında mizahı çeşitli şekillerde yakalar. Tamamlanmış işleri, izleyicinin yüzünde gülümsemeye neden olur.”⁵³

Sanatçı çaydanlıklarında genellikle su ile ilgili olan hayvanları, balıkları, kurbağaları ve semenderleri kullanmaktadır. Gövdelerini çarkta şekillendirdiği formlarına, elde şekillendirdiği bu hayvan biçimlerini ekler ve formlarını tamamlar.

Resim 141 Roger Cokcram, “Kurbağalı Çaydanlık”.
Yükseklik 25 cm (Kaynak: Steve Woodhead, The Teapot Book, S. 132)

Resim 142 Roger Cokcram, “Kurbağalı Çaydanlık”.
Yükseklik 25 cm (Kaynak: Steve Woodhead, The Teapot Book, S. 132)

⁵³ Woodhead, Steve, **The Teapot Book**, A&B Black Ltd., 1. Basım, London, 2005, 217 s., s: 132

2.6.1.2. Shlomit Flexer

Seramik; Shlomit Flexer için çocukluk döneminden itibaren bir tutku olmuştur. İsrail doğumlu olan sanatçı seramik lisansını Jerusalem'deki Bazazel Sanat Akademisi, Seramik Bölümü'nde tamamlamıştır.

Resim 143 Shlomit Flexer "Kuşlu Kase".

Çap:30 cm

(Kaynak:

<http://www.shlomitceramics.com/functional.html>.
06.01.2011)

Resim 144 Shlomit Flexer "Kuş Kapaklı Seramik Form"

(Kaynak:

<http://www.shlomitceramics.com/functional.html>.
06.01.2011)

1989 yılından itibaren ise İsrail'deki Kibbutz Revadim'in atölyesinde seramik üretmeye başlamıştır. Aynı zaman da bu atölyede öğretmenlikte yapmıştır.

Resim 145 Shlomit Flexer "Kuşlu Şişe"

(Kaynak: <http://www.shlomitceramics.com/functional.html>.06.01.2011)

Farklı teknikleri bir arada kullanan sanatçının işleri kullanım kaplarıdır. Son dönem çalışmaları ise kuş ve balık formlarını kullanarak yaptığı özel seramiklerden oluşur. Bu tür seramiklerde farklı canlılara ait kafa ve ayak detayları kullanmayı tercih etmiştir.

2.6.1.3. Joe Bova

Sanatçı, 1941 yılında New Mexico'da doğmuştur. Daha sonra ki dönemlerde ise Houston, Texas ve Santa Fe'de yaşamıştır. 1960-1964 yılları arasında Hava Kuvvetlerinde görev aldıktan sonra 1967'de, Houston Üniversitesi'nde lisansını ve 1969'da New Mexico Üniversitesi'nde yüksek lisansını tamamlamıştır.

Resim 146 Joe Bova, "Beyaz tavşan"
Oksidasyon pişirilmiş porselen kapaklı form, ç:9, h:16 cm (Kaynak:
http://www.joebova.com/other_v.html. 06.05.2011)

Birçok önemli müze ve koleksiyonda eserleri bulunmaktadır. Dünyanın birçok bölgesinde seramik çalışmaları yapmıştır. Seramik çalışmalarının büyük bir kısmını tornada şekillendirdiği formlar oluşturmaktadır. Sanatçının çalışmaları fonksiyonel ve kullanıma uygundur. Detaylar Joe Bova için önemlidir. Bu detaylar seramik formların karakteristik özellikler kazanmasına neden olmuştur.

2.6.1.4. Stephen Driver

1968 Vermont Üniversitesi Ormancılık bölümünü bitirdikten sonra 1969 yılında aynı üniversitenin seramik bölümüne kayıt yaptırmıştır. 1970-1980 yılları arasında olağan dışı büyüklükte ve malzemenin sınırlarını zorlayan havuzlar ve çeşmeler üretmiştir. Bu su-heykel birlikteliğinden oluşan seramikler özellikle Japonya'da ilgi görmüş.

1991 yılında tekstilci eşi Cristine ile Bristol bölgesi Vermont Dağı yakınlarında bir vadide 19.y.y. dan kalma eski bir çiftlikte atölyelerini kurmuşlardır. Bu çiftlik içinde eski mandıra binası atölye olarak kullanılmaktadır. Bunun dışında çiftlik içerisinde iki sergi salonu ve bir ev bulunmaktadır. Bu sergi salonları ve Web sitesi sayesinde de diğer seramikçilerle ve sanat sevenlerle tanışma şansını yakalamışlardır.

Resim 147 Stephan Driver, "Balıkçıl Çaydanlık"
Odunlu pişirim

(Kaynak: <http://www.stephendriverwoodfiredpots.com/DreamweaverSteve/rcntwrk.htm>. 05.01.2011)

Stephen Driver'in çalışmalarında geleneksel Japon seramik sanatının etkileri görülür. Onun için odun pişirimi, tuz sırlarıyla elde edilmiş yüzeylerin kalitesi önemlidir.

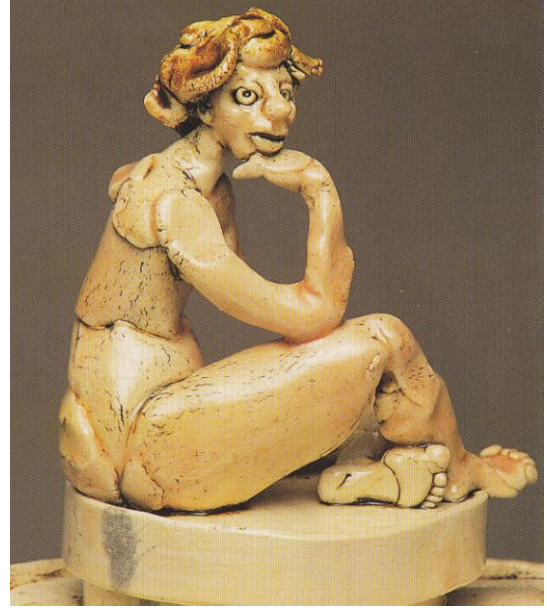
Resim 148 Stephan Driver, "Gözleri kapalı ağaçkakan şeklinde form".
Odunlu pişirim,

(Kaynak: <http://www.stephendriverwoodfiredpots.com/DreamweaverSteve/rcntwrk.htm>. 05.01.2011)

Stephen Driver'in seramiklerinin ilham kaynağı daha çok yaşadığı dağlık bölge ve ormanlık alanda yaşayan yabani hayatın hayvanları olmuştur. Elle serbest şekillendirerek yaptığı geometrik formlara bu doğal hayatın hayvanlarını detay olarak kullanmıştır. Daha çok ormanda yaşayan çeşitli kuşlar gölde varlık gösteren balıkçıl kuşları v.b. seramiklerinin ayrılmaz parçası olmuştur. Yalın bir biçimde şekillendirilen formlarını genellikle odun ateşinde fırınlamakta ve sır olarak da tuz sırlarını tercih etmektedir.

2.6.1.5. Stephen Dixon

1957 İngiltere doğumludur. Çalışmaları yirmi yıldan beri birçok müze ve özel koleksiyonda yer almıştır. Figüratif biçimlerini eklediği çaydanlık kapakları çok ilgi çekicidir. Sanatçının eserleri ve sanat görüşü hakkında yazılmış birçok makale vardır. Çağdaş seramik sanatında önemli isimlerden birisidir.

Resim 149 Stephen Dixon, "Çıplak Kadın ve detayı".
y:27 cm.,1998,. (Kaynak: Michael Flynn, Ceramic Figures, s. 55)

2.7. Resimsel İfadenin Kullanıldığı İşlevsel Seramik Simge Biçimler

Seramikte resimsel yaklaşım, seramiğin dış yüzeyinin dekorlanmasının öğrenilmesi ile başlamıştır. Farklı renkte pişebilen killer ile yapılan bu dekorlar, seramiğe görsel zenginlik katmaktadırlar.

Seramikte resimsel ifade ile sır altı, sır üstü ve sır içi dekor yöntemleri kastedilmektedir. Bu teknikler seramik üreticilerinin yüzyıllardır geliştirdikleri teknikler olup, seramik eser üretmede ve eserin dekorlanmasında geniş bir açılım sağlamaktadırlar.

Simge biçim seramikler kimi zaman resimsel yaklaşımlarla bir arada olabilmektedirler. Seramik biçimin kompozisyon bütünlüğünü sağlaması açısından

resimsel anlatım birçok sanatçının tercih ettiği bir yöntem olmuştur. Seramik biçimin detayları sanatçının tercihinine ve geliştirdiği tarzına uygun olarak resimsel dekorla tamamlanır.

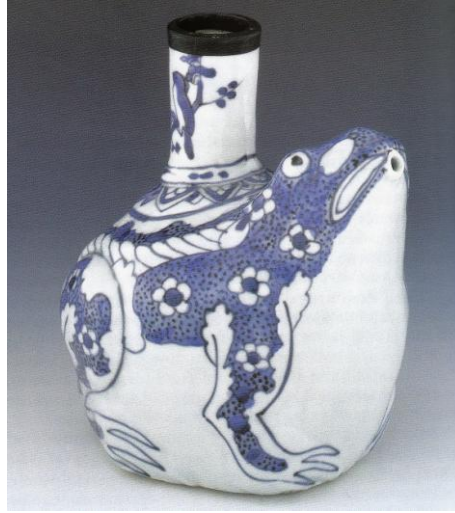
Resimsel ifadeler çoğunlukla formu dekoratif anlamda zenginleştirir. Figüre ait detaylar astar ve benzeri dekor yöntemleri kullanılarak bezenir. Resimsel ifadeler formu anlatılacak figüre daha da yaklaştırır. “Resim 150” ‘de olduğu gövdede kuşa ait herhangi bir biçimsel şekillendirme olmamasına rağmen, astar kullanılarak kanat detayları işlenmiş, formun kuş gövdesi olarak algılanmasına destek verilmiştir. Aynı şekilde “Resim 151” ‘de deki formda da benzer dekorlarla form zenginleştirilmiştir. Binicinin saçına ait detaylar ve gövdedeki kanat detayları formu zenginleştirmiştir. Bu formda ilginç olan formun kafasının memeli bir hayvana, gövdenin bir kuşa ait olmasıdır.

Resim 150 “Figür vazo”.
Milatos.(Kaynak: John Boardman. Early Greek Vase Painting, s.136)

Resim 151 “Knossian Şişe”.
(Kaynak: John Boardman. Early Greek Vase Painting, s.133)

Resim 152 “Kurbağa şeklinde porselen vazo”.
Ming Hanedanlığı, Çin, 16. yy., y :17 cm. (Kaynak:Vainker, Shelagh, Chinese Pottery and Porcelain,s. 148)

Bu başlık altında incelenen bazı örneklerde dekor ögesi formdan çıkarıldığında, formun anlatılmaya çalışılan biçimle çok fazla ilişkisinin olmadığı görülür. Resim 152’ de olduğu gibi vazoda olduğu gibi, kurbağa formu dış hatlarıyla şekillendirilmiş, asıl detaylar resimsel olarak işlenmiştir.”*Mavi sıratlı dekorlu, şeffaf sırlı bu tip kaplar “kendi” olarak adlandırılmaktadır ve üretildikleri dönemde doğu Asya’ya, özellikle Hindistan’a ihraç edilmekteydiler.*”⁵⁴

⁵⁴ Vainker, Shelagh, **Chinese Pottery and Porcelain**, British Museum Press, 2.Basım, London, s:148

2.7.1. Resimsel İfade Kullanarak İşlevsel Simge Biçim Üreten Bazı Sanatçılar

Seramik eserin yüzeyinin astar, sır, sır içi, sır üstü ve sır altı dekor bovalarıyla bezenmesi eskiden beri süregelen tekniktir. Seramik teknolojisinin ilerlemesi ile bu teknikler, seramik yüzeylerde mükemmel sonuçlar vermektedir.

Çalışmanın bu bölümünde işlevsel simge biçim seramikle, onun yüzeyindeki resimsel yaklaşım arasındaki bağı çok iyi kullanmış ve bu alanda eser üretmiş sanatçıların bazılarında ve eserlerinden örnekler verilmiştir.

2.7.1.1. Irina Zaytceva

1957'de Moskova'da doğan sanatçı, Moskova Sanat Enstitüsü'nden mezun olmuştur. İlk dönemlerde çocuk kitapları resmeden sanatçı daha sonraki dönemlerde ise seramik çalışmaya başlamıştır. Özellikle çalışmalarında porselen bünyeleri kullanmayı tercih eden Irina Zaytceva, yüzey süsleme tekniklerinin yanı sıra yeni teknikler de geliştirmiştir. Eserlerinde çeşitli renklerde sır üstü bovaların yanı sıra 18 ayar altın kullanmıştır. Porselenden üretilmiş işlevsel formlarını çeşitli mistik olayların anlatıldığı hikâyelerle bezemiş olan Irina Zaytceva için konu bütünlüğü önemlidir. Çalışmalarını daha çok hayali kahramanlar, doğadan detaylar ve erotizm çağrıştıran figürlerle zenginleştirmiştir.

Resim 153 Irina Zaytceva "Ampullerin Lordu".

Sır üstü dekorlu porselen çaydanlık

(Kaynak: <http://www.jsauergallery.com/sagemoon/artistPages/Zaytceva.html>,07.01.2011)

Resim 154 Irina Zaytceva "Minotauros'un Kadın Çobanları".

Sır üstü dekorlu porselen çaydanlık

(Kaynak: <http://www.jsauergallery.com/sagemoon/artistPages/Zaytceva.html>. 07.01.2011)

2.7.1.2. Noi Volkov

1947 Agapovka, Rusya'da doğmuştur. Noi Volkov, Odessa'da ki Grekov Art College'den mezun olmuştur. Leningrad'daki Muchina Enstitüsü'de yüksek lisans yapmıştır. 1990 yılından bu yana Amerika Birleşik Devletlerinde yaşamaktadır.⁵⁵

Noi Volkov'un aldığı sanat eğitiminin de katkısı ile ünlü ressamların resimlerini kendi yapmış olduğu seramikler üzerine resim etmektedir. Ünlü ressamların eserleri, sanatçının çaydanlıklarında bir anlatım aracı olarak yeniden hayat bulmaktadır.

Sanatçı için sanat tarihi bir tutku olmuş ve bu tutkusunu eserlerine yansıtmıştır. Sanatçı eserleri hakkında "*Seramiklerim, sanatçıları ve sanat dünyasındaki sanatsal hareketleri anlatır. Sanatçıların eserlerini estetik bir bağ kullanarak beklenmedik bir şekilde karıştırırım*" demektedir.⁵⁶

⁵⁵ <http://www.noivolkov.us/biography.html>. 07.02.2011

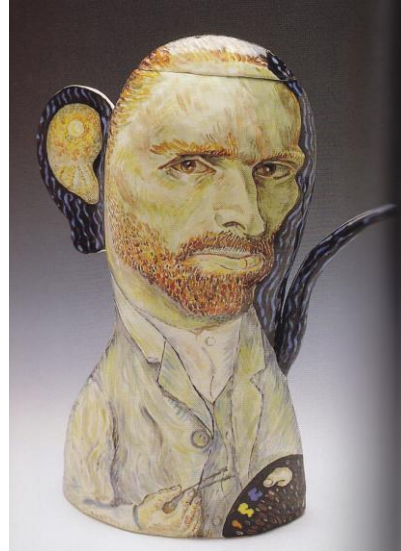
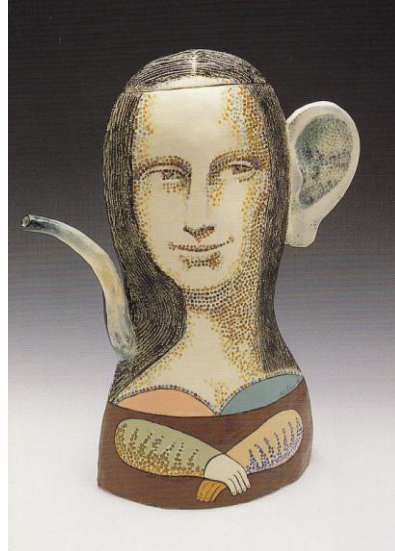
⁵⁶ http://www.noivolkov.net/mbr_statement.php. 07.02.2011

Resim 155 “Noi Volkov’a Ait İki Farklı Çaydanlık”
(Kaynak: www.noivolkov.net/.../Ceramcs.html.07.01.2011)

Resim 156 “Noi Volkov’un Dali’den Esinlenerek Yapmış Olduğu Çaydanlık”
(Kaynak: www.noivolkov.net/.../Ceramcs.html. 07.01.2011)

Resim 157 Noi Volkov “Mona Lisa/Van Gogh”.
1999, 43.8 x 33.7 x 14.2 cm. (Kaynak: Garth Clark, Contemporary Porcelain, s.180)

2.8. Rölyefin Kullanıldığı İşlevsel Seramik Simge Biçimler

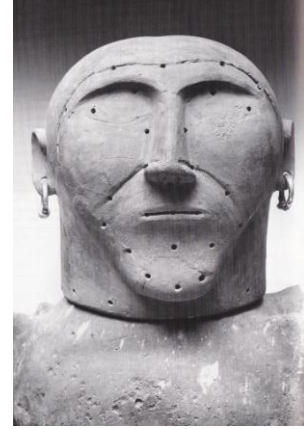
Kelime anlamı olarak “rölyef” “ kabartma” demektir. Fransızca kökenli bir kelimedir. Seramikte, bünye ile aynı olan çamurun yüzeye yapıştırılması suretiyle oluşturulan kabartmalardır. Kalın şekillendirilmiş et kalınlığının oyulması ile de rölyef elde edilebilir. Seramikte dekor yöntemlerinden biri olan bu teknik, insanoğlunun kili şekillendirmeyi öğrenmesiyle birlikte sık kullanılan bir teknik olmuştur.

Özellikle çanak çömlek üretiminde kabın yüzeyine yapılan eklemelerle, insan betimlemeleri yapılarak simge biçimli kaplar üretilmiştir. Testi, bardak, sūrahi gibi kapların dış yüzeylerine insan ve hayvan başına ait, kaş, göz, burun, kulak gibi detayların işlenmesi, günümüz sanatçılarınin dahi kullandığı bir yöntemdir.

Yalnızca insan ve hayvan başı olarak değil, insan ve hayvana ait bazı detayların, (göğüs, kanat, toynak v.b.) seramik yüzeyine uygulanmasıyla, biçime simge anlam da yüklenmiş olur.

Resim 158 “Castiglione'dan ölü külü kavanozu”.
M.Ö.7. yüzyılın ikinci yarısı, Arkaik Dönem.
(Kaynak: Otto J. Brendel, Eruscan art, s. 107)

Resim 159 “Dolciano'dan ölü külü kavanozu”
M.Ö.600. Arkaik Dönem. (Kaynak: Otto J.
Brendel, Eruscan art, s. 109)

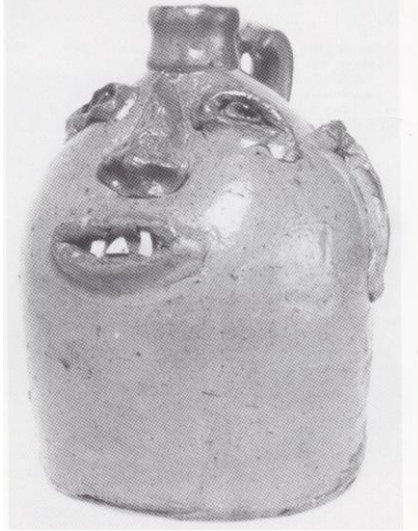
Etrüsk sanatında ölü küllerinin konduğu kavanozlar üzerine rölyef yöntemi ile insan figürünü çağrıştıran detayların işlenmesi oldukça yaygındır. Bu kapların kapakları insan şeklinde yapılmış olup, gövdelerinde yine insana ait detaylar, kollar ve göğüsler kabartma olarak işlenmiştir.

Yunan sanatında da benzer anlatıma sahip eserler mevcuttur. İnsana ait göz, kulak, burun gibi organlar, seramik kap üzerine eklenerek kap simgesel bir anlam kazanır.

Resim 160 "Vulci'den sisamlı yüzü olan kantharos".
(Kaynak: John Koardman, Early Greek Vase Painting s.165)

İnsan ve hayvan başına ait detayların rölyef olarak kaba işlenmesi, simge biçim seramik form yaparken sıkça başvurulan yöntemlerden biridir. İnsan ve hayvan başlarının hacimsel formları, seramik forma dönüşmeye oldukça müsaittir. Seramik sanatı tarihinde ve günümüz çağdaş seramiğinde bu yolla oluşturulmuş kaplara sıkça rastlanır.

Resim 161 "Garip şekilli testi".
Mississippi, ABD, muhtemelen 19.yy sonu.
(Kaynak: Georgeanna H.Greer, American Stonewares, s. 151)

Resim 162 "Zenci başı şeklinde testi".
Ohio, ABD,
Geç 19 yy. (Kaynak:
Georgeanna H.Greer, American Stonewares, s.
196)

2.8.1. Rölyef Kullanarak İşlevsel Seramik Simge Biçim Tasarımlar Yapan Bazı Sanatçılar

Seramik yüzeyde resim gibi rölyef kullanımı da eski ve yaygın bir yöntemdir. Kilin plastik hareketliliği, sanatçıya yüzeyde istediği doku ve hareketi vermesini sağlar. Seramik yüzeyde rölyef oluştururken plastik kil deri sertliğindeki yüzeye eklenebilir. Şekillendirme sırasında cidar kalın bırakılırsa, yüzeyden kazıma ya da koparmalarla da simge biçim seramik eser üretilebilir.

Çalışmanın bu bölümünde rölyef kullanarak işlevsel simge biçim eser üretmiş olan Larry Watson, Martin kardeşler ve Kaan Canduran'ın eserlerine yer verilmiştir. Özellikle İngiltere'de üretim yapmış, günümüze sadece eserleri ulaşmış olan Martin Kardeşlerin bu başlık altında incelenmiş eserleri, taşıdıkları plastik değer açısından önemlidir.

2.8.1.1. Larry Watson

Lisans eğitimini Endüstriyel Teknoloji alanında yapan sanatçı, sanatçı ve eşitmen olan annesinin isteği üzerine bölgesel bir üniversitede seramik sınıfına dâhil olmuştur. Kendi stüdyosunu kurana dek seramik dersleri almaya devam etmiştir.⁵⁷

Resim 163 Larry Watson, "Yüz grubu sürahi ve bardaklar"
(Kaynak: <http://watsonclay.com/.04.01.2011>)

Resim 164 Larry Watson, "Beyaz yüzlü set"
(Kaynak: <http://watsonclay.com/.04.01.2011>)

⁵⁷ <http://aworldofcreativity.blogspot.com/2008/07/larry-watson-alexandria-kentucky.html>. 07.02.2011

Yeni bir eserle ilgili esin kaynağı sorulduğunda “ genellikle stüdyodaki bazı deneyimlerimle, kişisel hayatımdaki olaylar arasında bağlantı kurar ve eserlerimi bu bağlamda geliştiririm” diyerek cevaplamaktadır.⁵⁸

Resim 165 Lary Watson, “Yeşil yüzlü sütlükler”
(Kaynak: www.watsonclay.com/AboutLarryWatson.html,04.01.2011)

Resim 166 Lary Watson, “Yeşil yüzlü bardaklar”
(Kaynak: www.watsonclay.com/AboutLarryWatson.html, 04.01.2011)

⁵⁸ <http://www.ket.org/cgibin/foxweb.exe/db/ket/dmps/Programs?do=topic&topicid=MIXM020113&id=MI XM>. 07.02.2011

2.8.1.2. Martin Kardeşler

Bu başlık altında en ilginç üretim yapmış olan seramikçiler İngiliz seramik tarihinde Martin Kardeşler olarak tanınan seramik üreticileridir.”*Martin Kardeşler, 1843 – 1923 yılları arasında İngiltere’de kurulan en önemli çömlekçilik atölyelerinden birinin sahibidirler. Atölyeyi kurduktan bir süre sonra en büyük abi R. Wallace Martin Lambeth’de ki Kraliyet Akedemisi Sanat Okulu’nda heykel eğitimi almıştır. İlk başlarda heykel yapan Martin kardeşler daha sonraları terracotta işler üretmişlerdir. 1873 den itibaren kardeşlerden Fulham, Charles ve Edwin Martin Walter’de atölye çalışmalarına katılmıştır. 1877 yılın da Martinware ile tanışmaları ile çalışmaları da yön değiştirir. Bu dönemden sonra Gotik formlu seramikler, stoneware ve tuz sırlı pişirimler yapmışlardır*”.⁵⁹

Resim 167 “Martin kardeşler atölyede çalışırken”.
Walter F. Martin, R. Wallace Martin ve Edwin Martin
(Kaynak: [http:// www.ceramicstoday.com/potw/martin_bros.htm](http://www.ceramicstoday.com/potw/martin_bros.htm)_07.01.2011)

Martin Kardeşlerin tanınır olmasındaki en önemli etmen Orta Çağ dönemine ait “Wally Birds” adı ile anılan tuhaf yüzü testiler, vazolar üretmiş olmalarıdır. Bu testilerin yanı sıra Gotik mimarisini anımsatan seramikler de üretmişlerdir “.⁶⁰

⁵⁹ [http:// www.ceramicstoday.com/potw/martin_bros.htm](http://www.ceramicstoday.com/potw/martin_bros.htm)_07.01.2011

⁶⁰ [http:// www.ceramicstoday.com/potw/martin_bros.htm](http://www.ceramicstoday.com/potw/martin_bros.htm)_07.01.2011

Resim 168 "Wally Birds" Adı ile Anılan Tuz Sırlı Çeşitli Testiler
(Kaynak: http://www.ceramicstoday.com/potw/martin_bros.htm_07.01.2011.)

Bunun dışında balık, kuş, kurbağa, kaplumbağa gibi doğada bulunan çeşitli hayvan figürlerini de sıkça seramiklerinde kullanmışlardır.

1910 da aile ölümleri ve çeşitli zorluklar nedeniyle atölye de seramik üretimi yavaşlamıştır. 1915'de yaşanan bir yangınla Martin Kardeşlerin kurdukları bu şirket bir daha açılmamak üzere kapanmıştır.

2.8.1.3. Kaan Canduran

1969 yılında Ankara'da doğdu. 1994 yılında Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisans eğitimini The George Washington Üniversitesi'nde tamamladı. Sanatçının 5 kişisel sergisi, 3 ödülü bulunmaktadır. Birçok ulusal ve uluslararası sergilere katılan sanatçı halen Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir.

Resim 169 Kaan Canduran'ın insan yüzlü seramikleri serisinden bir grup çalışması

Resim 170 Kaan Canduran'ın İnsan yüzlü seramikler serisinden iki adet kupa

3. BÖLÜM

ÇÖMLEKÇİ ÇARKINDA İŞLEVSEL SİMGE BİÇİM UYGULAMALAR

3.1. İnsan Biçimli İşlevsel Simge Biçim Uygulamalar

Çalışmanın bu bölümünde insan biçimli simge biçimler tasarlanmış ve çömlekçi çarkında şekillendirilmiştir. İşlevsel biçim olarak şişe formuna karar verilmiş ve figür ve şişe formu arasında biçimsel ilişki kurularak formlar tasarlanmıştır. Bu başlık altında iki adet uygulama yapılmıştır. Uygulama 1’de üç adet biçimin bir araya geldiği grup, uygulama 2’ de iki adet biçimin bir araya getirilerek oluşturulmuş gruba ait görseller yer almaktadır.

Bu gruplara ait işlerin her birinin gövde ve boyun kısımları ayrı ayrı şekillendirilmiş, figüre ait detayların şekillendirilmesi bittikten sonra, gövde ve boyun birbirine eklenmiştir. Çalışmalara raku pişirimi yapılmıştır.

Uygulama 1

Resim 171 "İnsan Biçimli Şişeler 1".
24 x 25 x 20 cm

Uygulama 2

Resim 172 "İnsan Biçimli Şişeler 2".
33 x 20 x 15 cm

3.2. Hayvan Biçimli İşlevsel Simge Biçim Uygulamalar

Bu başlık altında beş adet uygulamaya ait görseller yer almaktadır. Uygulamalar için seçilen hayvanlar; at, boğa ve tavus kuşudur. At ve tavus kuşu figürlerinden çaydanlıklar, boğa figürlerinden tek boyunlu vazolar tasarlanmıştır. Tüm kaplar eskiz üzerinde parçalara bölünmüş, çarkta şekillendirilen her bir parça deri sertliğine ulaştığında rötüşlanıp bir araya getirilmiştir. Bir araya getirilirken parçalar arasındaki bağlantının kopma, kesilme hissi vermemesi için, bağlantı yüzeyleri tıraşlanmıştır. Bu sayede biçimin bir bütün gibi algılanması sağlanmıştır.

Uygulama 1

Resim 173 "At Biçimli Çaydanlık 1".
17 x 30 x 8 cm

Uygulama 2

Resim 174 "At Biçimli Çaydanlık 2".
21 x 42 x 8 cm

Uygulama 3

Resim 175 “Boğa Biçimli Vazo 1”.
18 x 22 x 9 cm

Uygulama 4

Resim 176 “Boğa Biçimli Vazo 2”.
18 x 16 x 10 cm

Uygulama 5

Resim 177 "Tavus Kuşu Çaydanlık.
30 x 14 x 15 cm"

3.3. Cinsel İçerikli İşlevsel Simge Biçim Uygulama

Cinsel içerikli seramik için tasarlanan işlevsel biçim çaydanlıktır. Erkek cinsel organı çıkışlı form için çarkta beş parça birim şekillendirilmiştir. Çaydanlığın Testis gövdesini oluşturan küresel formlar birbirine eklenmiş, penis çağrışımlı emzik gövdeyle birleştirilmiştir.

Resim 178 "Çaydanlık".
17 x 22 x 13 cm

3.4. Detay Kullanılarak Tasarlanmış İşlevsel Simge Biçim Uygulamalar

Bu bölümde uygulanan hayvansal detaylar Keçi kafası, boynuz ve ayaklardır. Uygulama 1 ve uygulama 2 de geleneksel bir form olan simit şeklindeki gövdelere dökme işlevini yerine getirecek olan keçi kafaları eklenmiştir. Uygulama 2'deki testinin kulpu boynuz, ayakları keçi toynağı şeklindedir.

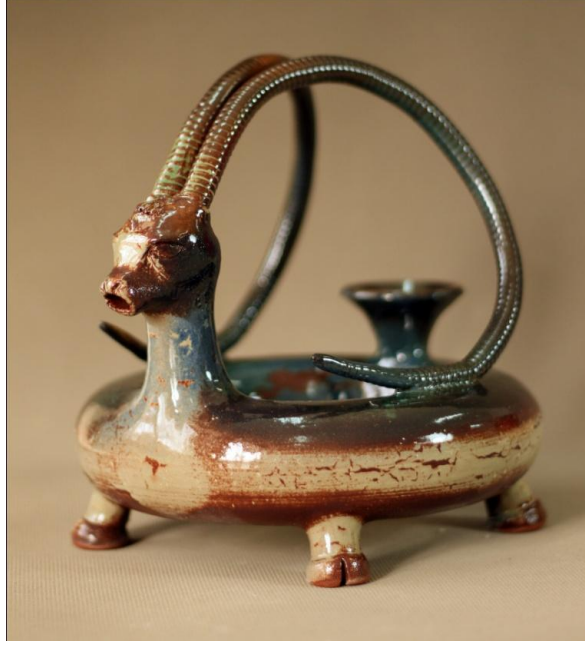
Uygulama 3 deki testi gaga ağızlı testi çıkışıdır ve kulpu ve kaidesindeki ayaklar boynuz şeklindedir. Uygulama 4; çaydanlık ve detaylarını oluşturan keçi formudur. Emzik keçi kafası, boynuzlar tutamaktır. Kap üçayaklı olarak tasarlanmıştır. Uygulama 5; keçi formlu sosluk olup, kap dört ayaklıdır. Boynuzlar tutamak, keçinin kafası dökme işlevini yerine getirmektedir.

Uygulama 1

Resim 179 "Keçi Başlı Testi 1".
29 x38 x 9

Uygulama 2

Resim 180 "Keçi Başlı testi 2".
20 x 19 x 23 cm

Uygulama 3

Resim 181 "Boynuz Tutamaklı, Gaga Ağızlı Testi".
23 x 25 x 17 cm

Uygulama 4

Resim 182 "Keçi Çaydanlık".
12 x 17 x 22 cm

Uygulama 5

Resim 183 "Keçi Biçiminde Sosluk".
10 x 18 x 19 cm

3.5. Rölyef Kullanılarak Tasarlanmış İşlevsel simge Biçim Uygulamalar

Bu başlık altında görselleri verilmiş olan çanak formları üzerine insan yüzlerinden oluşan rölyefler çalışılmıştır. Çarkta şekillendirilmiş çanak formu henüz yaşken yüze ait burun, gözler, yanaklar ve diğer detaylar, çanağın içinden ya da dışarıdan içe doğru itilerek oluşturulmuştur. Form deri sertliğine ulaştığında kazıma ya da eklemelerle daha hassas detaylar çalışılmıştır. Her iki formun ayakları sonradan çanağa eklenmiştir.

Uygulama 1

Resim 184 "İnsan Yüzlü Çanak 1".
17 x 19 x 20 cm

Uygulama 2

Resim 185 "İnsan Yüzlü Çanak 2".
16 x 17 x 19 cm

SONUÇ

Seramikte işlevsel simge biçimlerin incelendiği bu çalışmada, öncelikle Anadolu seramik tarihinden günümüze ulaşmış eserler incelenmiştir. Çalışma alanının genişliği ve günümüze ulaşmış eser sayısının fazlalığı sebebi ile dünya seramiğinden seçili sayıda eser incelenebilmiş ve bu eserlere ait görseller ve tanımlayıcı bazı bilgiler metinler içinde yer almıştır.

İşlevsel simge biçimler incelenirken; eserler arasındaki biçimsel farklılıklar ve detaylar, incelenen eserleri sınıflama gereğini de beraberinde getirmiştir. Bu sınıflamanın ilk sırasında insan biçimli işlevsel simge biçimler yer almıştır. Anadolu seramiğinde insan şeklindeki seramiklerin çoğunlukla kadın figürü biçiminde olduğu görülmüştür. Seramik araştırmaları yapan birçok arkeoloğun düşüncesine göre kadın figürünün bu denli baskın kullanımı anaerkil inancın ve kadının çoğalma ve üretkenlikle olan ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda bu kadın figürleri üzerindeki bezemeler, dönemin kıyafet ve moda anlayışı hakkında bilgi vermektedirler.

İşlevsel simge biçim araştırmalarında günümüze ulaşmış eserler arasında büyük bir çoğunluğu hayvan biçimli kapların oluşturduğu görülmüştür. Riton adı ile bilinen bu kaplar dönem insanının tanrılarına içki sunduğu kaplardır. Seramikçiler çevrelerinde gördükleri vahşi hayvanları ya da evcilleştirdiği hayvanların biçimlerini bu kaplara taşımışlardır. Anadolu seramiği ve dünya seramik tarihinde plastik değeri oldukça yüksek hayvan biçimli ritonları görmek mümkündür.

İnsanın cinselliğe olan ilgisi ve ihtiyaçları diğer sanat dallarında olduğu gibi seramik sanatına da yansımıştır. Sunu kaplarından kandillere, tabaklara kadar birçok seramik kaptaki cinsel içeriğin işlenmiş olduğu görülmüştür. Özellikle Peru seramiğinde bu tip, işlevselliğe gönderme yapan seramikler hayli fazladır. Peru arkeoloji müzelerinde cinsel içerikli seramikler sayılarının fazlalığı sebebiyle özel galerilerde sergilenmektedirler. Günümüz seramik sanatında da cinsel içerikli anlatıma sıkça rastlanmaktadır.

İnsan ve hayvan biçimli seramiklerin yanı sıra, doğadan deniz kabukları, üzüm salkımları, boynuz formları gibi cansız varlıkların seramik biçimlerine de sıkça

rastlanmıştır. Seramik tarihinde bu kaplar, kimi zaman bir riton kimi zaman ise doğrudan kullanın kabı olarak karşımıza çıkmaktadır. İlerleyen çağlarla birlikte insan üretimi ürünler de seramik sanatına yansımıştır. Bu kaplardan ilk örnekleri çarık şeklinde olanlardır ki çarık ve çizme gibi ürünler döneminin insan yapımı üretimleri olmuşlardır. Özellikle çağdaş seramik sanatında, endüstriyel üretim olan malzemelerin, seramik sanatıyla çok sık bir araya geldiği görülmüştür. Sanatçı kimi zaman malzemedan kalıp alıp eser üretmiş, kimi zaman plastik çamurla endüstriyel ürüne gönderme yapmıştır.

Seramik eserin biçimsel olarak insan, hayvan ya da doğal bir nesneye benzeyebileceği gibi kimi zaman kendi klasik biçimi üzerine eklenen bir detayla simge biçime dönüşmüş olduğu görülmüştür. Bu anlatımın en yaygın örnekleri çaydanlık, testi gibi kapların emzik ve ayaklarında tespit edilmiştir. Çoğu zaman kabın gövdesi insanın ya da hayvanın gövdesi olarak düşünülmüş, detaylarla insan ve hayvan biçimine göndermeler yapılmıştır.

Seramik sanatı dekor ve rölyeften ayrı düşünülemez. Üzerinde çalışılan işlevsel simge biçimlerin sınıflandırılmasının diğer başlıkları da bu resimsel ifadelerin ve rölyefin kullanıldığı biçimler olmuştur. Resimsel ifade seramiklerin yüzeylerinde kullanılan bazen basit, bazen gelişmiş astar dekorlarının günümüzde ulaştığı mükemmel sonuçtur. Araştırmaya dâhil edilmiş eserlerin bazılarında gelişen seramik teknolojisinin birçok sanatçıya bu bağlamda sınırsız imkânlar sunduğu görülmüştür. Rölyef de aynı resim gibi seramik yüzeylerde sanatçının kullandığı plastik bir anlatım olmuştur. İşleve yönelik ya da işleve gönderme yapan birçok seramik kaptan cidar üzerinde rölyefe rastlanmıştır. Çalışmada rölyef kullanımının seramik kabın plastik değerine kattığı değere ilişkin görsellere de yer verilmiştir.

Özellikle Anadolu seramik sanatından günümüze ulaşmış örnekler, yapıldıkları dönemde, dönem insanının yaşadığı coğrafyadaki bitki ve hayvan çeşitliliği hakkında da bilgi vermektedirler.

Seramik sanatı tarihinde ve çağdaş seramik sanatında çaydanlık biçiminin bir simge biçim olarak çok sık kullanıldığına rastlanılmış, bu çalışmada da çaydanlık örneklerine yoğun olarak yer verilmiştir.

Bu çalışmanın sonunda ve edinilen bilgilerin ışığında uygulamalar yapılmıştır. Uygulamalar için şekillendirme aracı olarak ömleki arkı dūřünölmüřtür. ömleki arkının sınırları bu çalışmada üretilcek biçimleri de sınırlamaktadır. Genellikle silindirik ve küresel formların üretiminde kullanılan çark, bu çalışmada plastik biçimlerin üretilmesinde kullanılmıştır. Uygulama aşamasında genel olarak küresel ve silindir çıkışlı kapların bir araya gelerek oluşturacakları plastik biçimler tasarlanmıştır. arkta şekillendirilen küre, elips ve silindir biçimler zaman zaman deforme edilerek ana kompozisyon için uygun hale getirilmişlerdir.

Çağdaş seramik sanatçısı aynı zamanda, yaşadığı coğrafyanın kendine sunduğu költür mirasının devamlılığını sağlayan kişidir. Anadolu seramiği bu anlamda günümüze geniş bir yelpaze sunmaktadır. Bu çalışmanın ışığı altında simge biçim seramiklerin ömleki çarkında üretilmesine dâhil uygulamalar yapılmış olup bu uygulamaların ve seramikte işlevsel simge biçimlere yönelik araştırmaların, seramik sanatı eğitimi alan bireylere katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Sonuç olarak, seramik sanatçısının, sadece kili şekillendiren kişi olmayıp, aynı zamanda onun teknolojisine ve sınırlılıklarına da hâkim olan, resim ve form bilgisini seramik eseriyle buluşturmayı bilen kişidir denilebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

American Stonewares, the art & craft of utilitarian potters, Georgeanna H. Greer, Atglen, Pa., Schiffer Pub., 2005, 286 s

Anadolu Kadınının 9000 Yılı, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1994, 63 s.

Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2007, 528 s.

Anadolu Medeniyetleri Müze Kataloğu, Ankara, 256 s.

ATASOY, Nurhan, RABY, Julian, **İznik**, Alexandria Press, 1989, Singapore, 384 s.

BOARDMAN, Jonh, **Early Greek Vase Painting**, Thames and Hudson Ltd, London, 1998, 287 s.

BRENDEL, Otto J., **Etruscan art** , 2. basım, Yale University Press, New Haven, 1995, 535 s.

Bunwon porcelains, Coordinator Chang Kihoon, World Ceramic Exposition Foundation, 1 c, Korea 2009.

COHEN, Beth, **The Colors Of Clay**, Los Angeles, California, 2006, 371 s.

CLARK, Garth, **The Eccentric Teapot**, New York, Cross River Press, Ltd. 1989, 120 s.

CLARK, Garth, **The Artful Teapot**, New York, 2001, 256 s.

CLARK, Kenneth, **The Potter's Manuel**, China, 1998, 208 s.

Çağlar Boyu Anadolu'da Kadın, Kültür Bakanlığı Yayınları, Mas Matbacılık İstanbul, 1993, 303 s.

Çizer, Sevim, **Lüster**, İzmir, 2010, 36 s

DORMER, Peter, **The New Ceramics**, Thames and Hudson Ltd, Singapore, 1996, 200 s.

DIETZ, Grant, Ulysses, **Great Pots**, China , 2003, 208 s.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayın, İstanbul, 1997, 2043 s.

FERRİN, Leslie, **Teapots Transformed**, Guild, USA, 2000, 128 s.

FEHERVARİ, Geza, **Ceramics Of The Islamic World**, New York, 2000, 399 s.

FOUCAULT, Michel, **Cinselliğin Tarihi**, Ayrıntı Yayınları 2. Basım, İstanbul, 2007, 492 s.

FLYNN, Michael, **Ceramic Figures**, A & C Black, 1. Basım, London, 2002, 234 s.

HYOWON, Seo, **Bunwon Porcelains**, Korea, 2009, 329 s.

KAHRAMAN, Bülent, Hasan, **Cinsellik Görsellik**, Pornografi, Kitap Matbacılık, İstanbul, 2005, 244 s.

LANE, Peter, **Contemporary Porcelain**, London, 1995, 224 s.

LANE, Peter, **Ceramic Form**, China, 2002, 256 s.

LARK Books, **500 Bowls**, A Division Of Sterling Publishing Co. New York, 2003, 416 s.

LARK Books, **500 Figures in Clay**, A Division Of Sterling Publishing Co. New York, 2004, 408 s.

LARK Books, **500 Teapots**, A Division Of Sterling Publishing Co. New York, 2002, 416 s.

LARK Books, **500 Pitchers**, A Division Of Sterling Publishing Co. New York, 2006, 420 s.

LEIDEN, Rijksmuseum Van Oudheden, **Schatten Uit Turkije**, Rapenburg 28 2311 Ew Leiden, 1986, 323 s.

LEWIS, Griselda, **English Pottery**, England, 1999, 383 s.

MATHIEU, Paul, **Sex Pots**, Canada , 2003, 224 s.

MULRYAN, Hoag, **Ceramic Trees of Life**, South Sea International Press Ltd, Hong Kong, 2003, 167 s.

NIGROSH, Leon I., **Low fire**, Davis Publications, Worcester, 1980, 100 s.

PADGETT, MICHAEL, **The Centaur's Smile**, Belgium, 2004, 406 s.

PAKSOY, Gönül, **Anadolu' da Pişen Toprak**, Rezan Has Müzesi, İstanbul, 2007, 324s.

RAILLY, Robin, **Wedgwood : the new illustrated dictionary**, Antique Collectors' Club, Woodbridge, Suffolk, 1995, 515 s.

RAWSON, Philip, **Ceramics**, Oxford University Press, 1971, 211 s.

Sadberk Hanım Müze Kataloğu, İstanbul, 1995, 162 s.

SCOTT, Paul, **Painted Clay**, Hong Kong, 2001, 176 s.

ÖKSE, A. Tuba, **Seramik Terimleri**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1999, 192 s.

ÖZSEZGİN, Kaya, **Türk Plastik Sanatçıları**, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. İstanbul, 1994, 505 s.

TANNAHILL, Reay, **Tarihte Cinsellik**, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003, 422 s.

TURANİ, Adnan, **Dünya Sanat Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1983, 614 s.

TÜRKTEKİ, USTÜN, Sinem, HÜRMUZLÜ, Bilge, Sadberk Hanım Koleksiyonu, **Eski Çağda İçki ve Sunu Kapları**, İstanbul, 2007, 137 s.

The Unexpected, Paris, 1998, 169 s.

The Art Of The Yixing Potter, Hong Kong, 1990, 249 s.

VAINKER, Shelang, **Chinese pottery and porcelain.**, 1. Basım, British Museum Press, London, 1991

WAAL de Edmund, **20 th Century Ceramics**, Thames and Hudson Ltd, London, 2003, 224 s.

WALLER, Jane, **Colour in Clay**, China, 1998, 160 s.

WEI, Ji, **Chinese Ceramics**, Printed In China By Shenzhen Donnelley Printing Co. Ltd. China, 2010, 144 s.

WOODHEAD, Steve, **The Teapot Book**, USA, 2005, 217 s.

Makale

Galatalı, Attila, **Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını**, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara, 1985. s:93

Coşkun, Y, **Boğazküy Metinlerinde Geçen Başlıca Libasyon Kapları**, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, C.XXVII, 1969 3-4 s.

İnternet Kaynakları

<http://www.historyofscience.com/G2I/timeline/index.php?era=-3500000> 19.08.2010.
[www.http://www.richard.swanson.com/bio.html](http://www.richard.swanson.com/bio.html), erişim: 17.12.2010.
www.richard.swanson.com/bio.html, erişim: 17.12.2010.
www.richard.swanson.com/teapots/index.html, erişim: 03.01.2011.
www.lisakrigel.co.uk/page2.htm, erişim: 14.12.2010.
www.rofliron.com/tag/rare/page/4/, erişim: 24.08.2010.
www.davidaaronancientarts.com/artworks/neareastern/terracotta-rhyton-in-the-shape-of-an-animal-with-red-decoration/, erişim: 04.01.2011.
www.gimhae.museum.go.kr/html/en/exh/exh_01.html#, erişim: 01.05.2011.
www.artfromancientlands.com/index.html, erişim: 14.12.2010.
www.metmuseum.org/toah/hd/bird/ho_66.30.5.htm, erişim: 14.12.2010.
www.metmuseum.org/toah/works-of-art/66.30.5, erişim: 14.12.2010.
www.erdincbakla.com/Turkce/seramikheykel/70/70_71_72.htm#, erişim: 07.01.2011.
www.mfkaragul.blogspot.com/, erişim: 07.01.2011.
www.debrasloan.com/artist_statement.html, erişim: 24.08.2010.
www.arteskeramik.de/, erişim: 06.01.2011.
www.functionart.com/AM/Artists/FreyB/FreyB.html, erişim: 14.12.2010.
www.southernartistry.org/biography.cfm?id=947, erişim: 14.12.2010.
www.ceramicstoday.com/potw/furman.htm, erişim: 14.12.2010.
www.davidfurmanart.com/teapots_pgs/badboy.html /, erişim: 01.05.2011.
www.mlahanas.de/Greeks/LX/Aryballos.html, erişim: 06.01.2011.
www.eons.com/photos/profile/728579/photo/316912?context=browse_album_create_dat_240947, erişim: 06.11.2010.
www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Strainer_Susa_Louvre_MAOS513.jpg, erişim: 01.06.2006.
www.claytonbailey.com/introduction.htm, erişim: 06.12.2011.
www.ceramicstudies.me.uk/index.html, erişim: 01.06.2011.
www.southern-pottery.com/peterlenzo.html, erişim: 01.05.2011.
www.ilovetocreate.com/ArtistHomepage.aspx?name=Natalya_Sots, erişim: 01.06.2011.
www.powerhousemuseum.com/collection/database/?irn=206200, erişim: 01.12.2010.
www.studiopotter.org/gallery/?room=blue, erişim: 01.06.2011.
www.verisimilitudo.com/ceramicartist.html, erişim: 01.06.2011.
www.akardesign.com/creators/moreinfo.asp?iCreatorID=473, erişim: 06.01.2011.

www.shlomitceramics.com/functional.html, erişim: 06.01.2011.

www.joebova.com/other_v.html, erişim: 06.05.2011.

www.stephendriverwoodfiredpots.com/DreamweaverSteve/rcntwrk.htm, erişim:
05.01.2011.

www.jsauergallery.com/sagemoon/artistPages/Zaytceva.html, erişim: 01.02.2011.

www.noivolkov.net/.../Ceramcs.html, erişim: 07.01.2011.

www.watsonclay.com/, erişim: 04.01.2011.

www.ceramicstoday.com/potw/martin_bros.htm, erişim: 07.01.2011.

ÖZGEÇMİŞ

Ad, Soyad: Ahmet Cüneyt ER

Doğum yeri ve yılı: Sinop-Boyabat-1971

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim:

Yüksek Lisans:

1998, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat dalı.

Lisans:

1995, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü.

Lise:

1988,Hakkâri Lisesi.

İş Tecrübesi:

1995- Öğretim Görevlisi, Anadolu Üniversitesi, Engelliler Entegre Yüksekokulu, Seramik Bölümü.

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri:

Türk Seramik Derneği.

Alınan Ödüller:

2002 7. Altın Testi Seramik Yarışması, Özel Ödül, İzmir.

2004 8. Altın Testi Seramik Yarışması, Özel Ödül, İzmir.

Sözlü Bildiriler:

- "Sampling In The Field Of Ceramic Education And A Practice Example Toward Producing New Artwork". 17. Uluslararası Öğrenme Konferansı, 06.07.2010, Hong Konk.
- Anatolian Female Ceramics. 5. Uluslararası Toplumda Sanat Konferansı, 22.07.2010, Sidney-Avustralya.

- Figurative Symbol Shaped Forms in Anatolian Ceramics and it Contemporary Samples. International Conference on the Arts in Society, 28-07-2009 Venedik-İtalya.
- The History of the Ceramic Teapot and Examples of Ceramic Teapots from Contemporary Ceramic Art. Third International Conference On The Art In Society, 28.08.2008, Birmingham- İngiltere.
- Yıldız Çini Fabrikasında Eser Üretmiş Bir Sanatçı, Halit Naci. CIEPO-18. International Commtte of Pre-Ottoman and Ottoman Studies. 25-08-2008 Zagreb-Hırvatistan.
- Wood Kiln Practising, Toward Artistic and Technical Improvement in Ceramic Art. Art Education Research and Development Congress, 17-07-2007 Heidelberg- Almanya.
- Kütahya'da Bir Su Yapısı, Sakahane. Uluslararası Osmanlı ve Osmanlı Öncesi Çalışmaları Komitesi 17. CIEPO Sempozyumu, 18.09.2006, Trabzon. Yazarlar: Çiğdem Önder ER-Ahmet Cüneyt ER

Poster Bildiriler:

- The Use of Turquoise Color in the Anatolian Turkisk Ceramic. 11. Uluslararası Renk Kongresi, 27-09-2009 Sidney-Avustralya.
- Ceramic Practices To Develop Abstact Concept. Uluslararası Özel Eğitim Forumu, 08-07-2007 Lima-Peru.

Kişisel Sergiler:

- 2009 Seramik Sergisi, Slovenya.
 2005 Altamira Sanat Galerisi, Mersin.
 2004 Galeri Ayda Ankara.
 2004 İş Bankası Sanat Galerisi, İzmir.
 2004 www.sanatsdostu.com. İstanbul.
 2003 Emre-yunus Sanat Galerisi, Afyon.
 2003 Aysel Gözübüyük Sanat Evi, Ankara.
 2002 www.eskisehir.net, Eskişehir.
 2002 Başak Sigorta Sanat Galerisi, Ankara.

2001 "Sanat Sokağı", Kocaeli.
2000 "Can Sanat Galerisi", Eskişehir.

Çalıştaylar:

2005 Art-Ceramica sempozyumu, Troyan. Bulgaristan
2007 Seramik Çalıştayı, Resen, Makedonya
2008 Resim Çalıştayı, Bitola, Makedonya
2009 Seramik Çalıştayı, Slovenya
2010 İslı Pişirim Çalıştayı, Seferihisar, İzmir.
2010 Lüster Atölyesi Çalıştayı, Seferihisar, İzmir.